

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1996/1 (Siyasî Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1997/1

Karar Günü:14.2.1997

Resmi Gazete tarih/sayı:26.6.1998/23384

DAVACI : Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI : Emek Partisi

DAVANIN KONUSU : Emek Partisi'nin programının Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 3., 14., 69. maddelerine ve Siyasi Partiler Yasası'nın 78. maddesinin (a) bendi ile 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırılığı savıyla aynı Yasa'nın 101. maddesinin (a) bendi uyarınca kapatılmasına karar verilmesi istemidir.

I- DAVA

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 22.5.1996 günlü, SP.83. Hz.1996/137 sayılı İddianamesinde şöyle denilmektedir:

"I- Giriş

Çalışmalarıyla ulusal iradeyi oluşturarak genel ve yerel seçimler yoluyla siyasal kararları etkilemeyi hedef alan kuruluşlar olan siyasal partileri Anayasanın 68. maddesinin ikinci fıkrası hükmü, demokratik siyasal hayatın vazgeçilmez öğeleri saymak suretiyle demokrasinin belirleyici temel özelliklerinden birisi olarak kabul etmiştir.

Kişilerin genel oy hakkı çerçevesinde tek tek sahip oldukları siyasal tercihleri. programları yönünde toplayıp birleştirerek siyasal iktidara ulaşmayı amaçlayan siyasal partilerin, ulusal iradenin oluşmasındaki rol ve görevleriyle olağan derneklerden farklı bir durumda bulunduğunu gözeten Anayasa, bu nedenle onları öncelikle kendi yapısı içinde düzenleme gereğini duymuş ve 68. ve 69. maddelerinde, kuruluşları, tüzük ve programlarında ve çalışmalarında uymakla yükümlü oldukları hususları ve kapatılmaları hakkında genel nitelikteki kuralları getirmiştir. Ancak, önceden izin alınmadan kurulabileceği ve onlar olmadan gerçek bir demokratik hayatın var olamayacağı kabul edilen siyasal partilerin, çalışmalarında hiçbir sınırlamaya bağlı olamayacaklarını söylemek olanaksızdır. Çünkü, toplum hayatında çok önemli işlevlere sahip bulunan siyasal partilerin demokratik düzeni ve Cumhuriyetin niteliklerini hedef alan bir güç merkezi durumuna gelmesi toplumu tehdit etmeye başlar ve kamu düzeni bozulur. Toplumun hukuksal açıdan örgütlenmiş biçimi olan devletin bizzat kendi varlığına yönelen bu gibi tehlikelere karşı hukuk devleti ilkesi çerçevesi içinde gereken önlemleri alması onun demokratik hukuk devleti olma niteliğinin gereğidir. Anayasa, siyasal partileri demokratik, siyasal hayatın vazgeçilmez öğeleri ve demokrasinin simgesi saymış olmakla birlikte, çalışmalarında sınırsız bir özgürlük tanımamış, onların ülke zararına çalışmaların odağı olabilmesi olasılığını öngörerek bu gibi hallerde kapatılabileceklerini kabul etmiştir. Getirilen yasaklamalara uyulmaması durumunda, Türkiye Cumhuriyetinin kendisiyle özdeşleşmiş olan niteliklerin ve devletin dayanağını oluşturan temel ilke ve esasların sarsılacağı ve Türkiye Cumhuriyeti Devletinin tehlikeye düşeceğinde hiç kuşku yoktur.

Yukarıda belirlenen nitelikler ve işlevlerin sonucu olarak Anayasa 69. maddesiyle, kurulan partilerin tüzük ve programlarının ve kurucularının hukuki durumlarının Anayasa ve

Esas Sayısı:1996/1 (Siyasî Parti Kapatma)

Karar Sayısı:1997/1

yasa hükümlerine uygunluğunun kuruluşlarını takiben ve öncelikle denetleme ve gerektiğinde kapatma davası açma görevini Cumhuriyet Başsavcılığıımıza vermiştir.

Siyasal partilerin kuruluşlarından itibaren çalışmaları, denetimleri konularında olduğu kadar kapatılmalarına ilişkin ilke ve esaslar belli bir düzen içerisinde ayrıntılı olarak Siyasî Partiler Yasası (Daha sonra "SPY" olarak anılacaktır)'nda yer almış, siyasal partiler hakkında Anayasa Mahkemesinde kapatma davası açılması benimsenmiştir.

Gerekli bildiri ve belgeleri 25.3.1996 tarihinde İçişleri Bakanlığına verilmesiyle SPY.nın 8. maddesine göre tüzel kişilik kazanan davalı siyasi partinin programının incelenmesinde kapatmayı gerektiren yasaklamalara aykırılıkların var olduğu kanısına varılmıştır.

II- Açıklamalar

SPY.nın 78. ve 81. maddelerini de içeren, dördüncü kısımdaki yasaklara aykırılık halinde partinin kapatılmasını düzenleyen 101 . maddesinin (a) bendi, parti programının yasanın dördüncü kısmında yer alan hükümlere aykırı olması halini de saymıştır. Bu nedenle dava programının 101. maddenin (a) bendi uyarınca değerlendirilmesi gerekmektedir.

Emek Partisi'nin programında, partinin amaçları açıklanırken.

"1) Politik alanda;

f) Kürt sorununda demokratik halkçı çözüm: Emperyalizm, sermaye ve Türk ve Kürt gericiliğinin, Kürt halkını ezme, Türk ve Kürt halkını düşmanlaştırma faaliyetine son;

Kürt halkı üzerindeki bütün yasakların kaldırılması, ordunun ve öteki silahlı güçlerin bölgeden geri çekilmesi, etnik kültürlere, milliyetlere ve dillere tam özgürlük ve tam hak eşitliği;

Ulusal özgürlük, hak eşitliği, Türk ve Kürt halkının eşit ve özgür birliğini güvenceye alan baştan aşağı demokratikleşmiş devlet biçimi",

denilmiştir.

Parti programının bu bölümü, genel kongre yetkilerini kullanan kurucular kurulu tarafından, varsayılan yazını hatalarının düzeltildiği belirtilerek, 27.3.1996 günlü ve 7 sayılı yazı ile İçişleri Bakanlığına bildirilmiş, istemimiz üzerine de 9.5.1996 gün ve 45 sayılı yazı ekinde, Cumhuriyet Başsavcılığıımız Siyasi Partiler Sicil Bürosuna intikal ettirilmiştir. Buna göre partinin amacı olarak belirtilen bu bölümün;

"f) Kürt sorununa demokratik halkçı çözüm; Emperyalizm, sermaye ve Türk ve Kürt gericiliğinin Kürtleri ezme, Türk ve Kürt İşçi ve emekçilerini birbirine düşmanlaştırma faaliyetine son;

Kürtler üzerindeki bütün yasakların kaldırılması, ordunun ve öteki silahlı güçlerin bölgeden geri çekilmesi, etnik kültürlere, milliyetlere ve dillere tam özgürlük ve tam hak eşitliği, özgürlük, hak eşitliği, Türk ve Kürtlerin eşit ve özgür birliğini güvenceye alan baştan aşağı demokratikleşmiş bir devlet biçimi."

Şeklinde değiştirildiği anlaşılmıştır.

III- Kapatma Nedenleri ve Değerlendirme :

A) Kapatma Nedenleri

Daha önce de değinildiği gibi, siyasal partilerin amaçları ve kapatılmalarına ilişkin esaslar Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerinde düzenlenmiş bulunmaktadır. 68. maddenin dördüncü fıkrası, siyasal partilerin tüzük ve programlarının devletin ülkesi ve ulusuyla bütünlüğüne, insan haklarına, ulus egemenliğine, demokratik ve lâik Cumhuriyet ilkelerine aykırı olamayacağı, sınıf ve zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlayamayacağı kuralını getirmiş, 69. maddenin beşinci fıkrası ise, bir siyasi partinin tüzüğü ve programının 68. maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı bulunması halinde temelli kapatılacağı kuralını kabul etmiştir.

Çalışmaları ile ulusal iradenin oluşmasını sağlayarak siyasal iktidara sahip olmayı hedefleyen siyasal partilerin toplum düzeni ve demokratik hayatın devamı bakımından taşıdıkları önem onların kuruluş ve faaliyetlerinin izlenmesinin benzeri örgütlerden farklı olmasını zorunlu kılmıştır. Nitekim, genel çizgileri itibarıyla, olağan derneklere benzese bile, siyasal partilerin uymaları gereken esasların Anayasada yer alması, çalışmalarının Anayasa ve yasalar hükümlerine uygun olup olmadığının derneklere farklı olarak özel biçimde izlenip denetlenmesi, demokratik hayatın vazgeçilmez öğeleri sayılmalarının sonucudur. Ancak, siyasal partilerin yukarıda belirtilen hedefe ulaşmaları için yapacakları çalışmalarda mutlak özgürlükten yararlanmaları beklenemez. Demokratik hukuk devleti olmanın gereği olarak, bu özgürlük Anayasa ve yasalarla sınırlandırılmış, siyasal partiler çalışmalarında tümüyle serbest bırakılmamışlardır. Çünkü bu sınırlamalardan herhangi birinin çiğnenmesi halinde, Anayasa'nın Türkiye Cumhuriyeti'nin özünden ayrılamayacak olan nitelikleri ve devletin dayandığı temel ilke ve görüşler hiçe sayılmış olur ve böylece doğrudan doğruya Türkiye Cumhuriyeti tehlikeye düşer.

Siyasal partilerin kurulmalarına, faaliyetlerine, denetlemelerine, kapatılmalarına ilişkin esasları düzenleyen SPY., Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerinde öngörülen ilke ve esaslara paralel olarak, siyasi partilerle ilgili yasalar başlıklı dördüncü kısmında partilerin amaç ve faaliyetlerinde uyacakları hususları düzenlenmiş, bu ilke ve esaslara uymamanın yaptırımını 101. maddenin (a), (b) ve (c) bentlerinde "partinin kapatılması" olarak belirlemiştir.

Siyasal partiler için öngörülen yasaklamalar, davanın konusunu ilgilendirdiği ölçüde, şu biçimdedir :

SPY.nın 78. maddesinde; "Siyasal partiler :

a) Türkiye Devletinin ... Anayasa'nın başlangıç kısmında ve 2. maddesinde belirtilen esaslarını; Anayasanın 3. maddesinde açıklanan Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, diline ... dair hükümlerini ... değiştirmek ...dil, ırk ... ayrımı yaratmak amacını güdemezler veya bu amaca yönelik faaliyette bulunamazlar, başkalarını bu yolda tahrik ve teşvik edemezler.

..." hükmünü getirmiştir. Söz konusu yasaklamaların Cumhuriyetin niteliklerini, devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmezliğini ve Atatürk milliyetçiliği ilkesini korumaya yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Madde metninde belirtilen Anayasanın Başlangıç'ında, "...hiçbir düşünce ve mülahazanın...Türk varlığının Devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esasının...Atatürk milliyetçiliği, ilke ve inkılapları...karşısında koruma göremeyeceği" ifade edilmiş; Anayasa'nın 2. maddesinde ise, Cumhuriyetin nitelikleri sayılırken Başlangıç'a gönderme yapılmak suretiyle "bölünmezlik" ya da bütünlük ilkesinden dolayı olarak söz edilmiş, 3. maddesinin birinci fıkrasında ise, "Türkiye Devleti ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir" hükmü getirilmiş 14. maddesinin birinci fıkrasında, Anayasadaki hak ve özgürlüklerin hiçbirinin devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak... dil, ırk, din ve mezhep ayrımı yaratmak...

amacıyla kullanılamayacağı kabul edilerek temel hak ve özgürlüklerin kötüye kullanılmasının önüne geçilmek istenmiştir.

Anayasanın, bir tarihsel olgu ve hukuksal temel niteliğinde olan bölünmezlik ilkesine devletin temel amaç ve görevlerini düzenleyen 5., temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasıyla ilgili 13., basın özgürlüğünü düzenleyen 28. ve 30., dernek kurma özgürlüğü düzenleyen 33., gençliğin korunmasından söz eden 58., siyasal partilerin tüzük ve programlarının uyacakları esasları belirten 68., yükseköğretim kurumlarını düzenleyen 130., radyo-televizyon idaresi ve kamuya ilişkin haber ajanslarını düzenleyen 133., kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını düzenleyen 135. maddelerinde yer verdiği, 143. maddesiyle bu bütünlük aleyhine işlenen suçlar için özel yargı yerleri olan Devlet Güvenlik Mahkemeleri kurduğu, hatta 81. maddesinde milletvekili, 103. maddesinde Cumhurbaşkanı yemini metnine dahil ettiği görülmektedir. Bütün bu düzenlemeler, Anayasanın Türkiye Devletinin ülkesi ve ulusuyla bölünmezliği ilkesine karşı gösterdiği duyarlılık ve titizliğin birer işaretidir. Gerçekten, toplumun hukuksal bağlamda örgütlenmesi demek olan devletin ve dolayısıyla toplumun kendi varlığına yönelebilecek tehditlere karşı korunmasını sağlayan bölünmezlik ilkesi bir yönüyle ülkenin tümlüğünü, diğer yönüyle de ulusu meydana getiren öğelerin bütünlük oluşturmalarını ifade eder. Bu ilkenin öylesine bir özelliği vardır ki, bir yönünün herhangi bir biçimde ihlal edilmesi, diğer yönünün de ihlal edilmesi sonucunu doğurmaktadır.

78. maddenin (a) bendi, siyasal partilerin devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğü yanında devlet dilinin Türkçe olduğuna dair kuralı da değiştirme amacını güdemeyeceklerini ve bu yolda faaliyette bulunamayacaklarını belirtmektedir. Anayasanın 3. maddesinin birinci fıkrası, devlet dilinin Türkçe olduğu hükmünü taşımaktadır. Bölünmezlik ilkesinin bir gereği ve sonucu olan bu hüküm, resmi işlemlerin ve yazışmaların Türk dilinde yapılması, resmi belgelerin bu dilde düzenlenmesi. öğretimin ve ulusal kültürün yalnızca Türkçe'ye dayanması, başka deyişle ülkedeki tek ulusal kültürü Türk kültürünün oluşturması demektir. Türkçe bireyler arasında yalnızca bir resmi dil olma durumunu çoktan aşmış: ayrı etnik kökenlerden gelseler bile. yüzyıllar boyunca karışıp kaynaşmış ve bir ortak kaderi paylaşmış, ortak bir kültüre ulaşmış kitlelerin hem günlük yaşantıda, aile içinde ve işyerinde yaygın biçimde kullandığı ortak bir iletişim aracı olabilmiş. hem de aynı kitlelerin ortak bilim, kültür ve sanat dili olma derecesine ulaşabilmiş ve böylece gerek bireysel, gerekse toplumsal iletişimin sağlanmasında başlıca araç olmuştur. Türkçe'nin kazandığı bu yaygınlık ve genellik göz önüne alındığında, etnik grupların sahip oldukları yerel dillerin resmi dil yerine genel iletişim ve eğitim dili olarak kullanılması düşüncesi kabul edilemez. Yerel düzeyde kalmış, gelişmemiş diller bireylere manevi varlıklarını geliştirme olanağı sağlayamaz.

Diğer taraftan; her ne kadar, Anayasanın 26. maddesinin üçüncü fıkrasında, "Düşüncelerin açıklanması ve yayılmasında kanunla yasaklanmış olan herhangi bir dil kullanılmaz." hükmü getirilmiş ise de, günümüzde kullanılması yasaklanmış bir dilin bulunmadığı, her yurttaşın istediği dili özel yaşantısında özgürce kullandığı bilinen gerçeklerdendir. Anayasanın 42. maddesinin son fıkrasında, "Türkçeden başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez..." kuralı yer almış, uluslararası sözleşmelerin hükümleri bundan ayrı tutulmuştur. İlköğretimin zorunlu olması, eğitim ve öğretim birliğinin sağlanması gereği olarak böyle bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmuştur.

Dil konusunda Anayasada bulunan bir diğer hüküm de 14. maddenin ilk fıkrasındaki, "Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi, devletin ülkesi ve milliyetiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek... amacıyla

kullanılmazlar..." biçimindeki kuraldır. Bu hükümle, Anayasadaki hak ve özgürlüklerin dil ayırımı yaratmak amacıyla kullanılamayacağı kabul edilmiştir.

Anayasa'nın 69. maddesi, bu sınırlamalara uymayan bir devlet düzeni kurma yasağını içeren siyasi partilerin temelli kapatılmasını buyurmaktadır.

Davanın konusu bakımından, SPY.nın 78. maddesinin (a) bendinde incelenmesi gereken bir başka husus da "millet-ulus" ve "milliyetçilik (Atatürk milliyetçiliği)" kavramlarıdır. Yüksek Mahkemenizin de, 16.7.1991 gün, Esas 1990/1 (Siyasî Parti Kapatma), Karar 1991/1 sayılı, 10.7.1992 gün, Esas 1991/2 (Siyasî Parti Kapatma), Karar 1992/1 sayılı, 14.7.1993 gün, Esas 1992/1 (Siyasî Parti Kapatma), Karar 1993/1 sayılı ve en son 16.6.1994 gün, Esas 1993/3 (Siyasî Parti Kapatma), Karar 1992/2 sayılı kararlarında belirtildiği gibi; "...millet" kavramı; insanlığın gelişme süreci sonunda vardığı en ilerlemiş birlikteliği oluşturan toplumsal yapıyı anlatır. "Ulus" ve yerine göre "Halk" sözcükleriyle de anlatılan bu yapı, bir gelişme düzeyini, bilinçli ve kişilikli bireyler olgusunu gösterir. "Milliyetçilik" ise, büyük bir toplumsal gerçek ve "millet düşüncesi"nin üzerine kurulu olan çağın en etkin kültür ve politik anlayışıdır. Milliyetçilik, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Türk Devrimi'nin temel ve önde gelen ilkelerinden biridir. Cumhuriyet döneminde "millet" ve "milliyetçilik" kavramları, başta teokrasiden demokrasiye geçişi sağlayan Atatürk olmak üzere Cumhuriyetin kurucularıyla, onların koyduğu temel ilkeler üzerinde Cumhuriyeti yöneten kuşaklarca yorumlanmış ve 1924, 1961, 1982 Anayasalarında yer almıştır. 1982 Anayasasının Başlangıç'ında "...Atatürk'ün belirlediği milliyetçilik anlayışı...", 2. maddesinde "... Atatürk milliyetçiliği", 12. maddesinde "...Atatürk ilkeleri..." ve 134. maddesinde "...Atatürkçü düşünce..." sözcükleriyle Atatürk milliyetçiliği güçlü biçimde yer almaktadır. Atatürk milliyetçiliği, ayrımcı ve ırkçı bir kavram değil Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türk halkının kökeni, ne olursa olsun, devlet yönünden tartışmasız eşitliği, içtenlikli birliği ve birlikte yaşama istencini içeren çağdaş bir olgudur. Ayrımcılığı dışlayıp "ulus" yapısı içinde kaynaşmayı öngören bu kavram; etnik kökenleriyle kimlikleri ayrımcılığa varan resmi bir tanıtım belirtisi olarak söylenmesini engellemektedir...

Anayasanın 2. maddesinin gerekçesinde, "Atatürk milliyetçiliği" olarak ifade edilen milliyetçilik kavramı, bütün bireylerin kaderde, tasada ve kıvançta ortak, bölünmez bir bütün halinde, diğer bir deyişle, ulusal dayanışma ve adalet anlayışı içinde yaşamaları olarak tanımlanmıştır. Başlangıç'ın dokuzuncu paragrafında Türk vatandaşlarının milli gurur iftiharlarında, milli sevinç ve kederlerde, milli varlığa karşı hak ve ödevlerde, nimet ve külfetlerde ve millet hayatının her türlü tecellisinde ortak olduğunun belirtilmesi de Atatürk milliyetçiliğinin tanımından başka bir şey değildir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin niteliklerini oluşturan ve onun ulusal devlet olmasının bir sonucu olan Atatürk milliyetçiliği, çağdaş milliyetçilik anlayışıdır. Yani, hangi kökenden gelirse gelsin, bireyleri bir araya getiren, bir arada yaşatan şey, onlardaki aynı bir ulusa mensup olma duygu ve düşüncesi, bu yolda gösterilen kararlılık ve irade birliğidir. Subjektif nitelikteki bu milliyetçilik düşüncesinde esas olan, kökeni ne olursa olsun, bireyin, kendisi gibi olanlarla birlikte, kaderde, tasada ve kıvançta ortak ve bölünmez bir bütün oluşturdıkları duygu, düşünce ve inancıdır. Bu bakımından sınırları belli, bölünmez vatan esasını temel alır. Gerçekçi ve çağdaş milliyetçilik anlayışını temsil eder. Irk düşüncesi, kan bağı, diğer biyolojik ölçütler ve soyca başka görünen toplulukların bütünden ayrı sayılmaları düşüncesi bu milliyetçilik anlayışında yer almaz. Kültür milliyetçiliğidir. Bu nedenle, kökenlerine, soylarına, bakılmaksızın, bireyleri ortak bir kültüre mensup oldukları bilinci ve manevi mutabakatı etrafında toplar, onları "tek ulus" yapısı içinde kaynaştırıp bütünleştirir. Yüksek Mahkemeniz de bir tarihsel olgu olarak bu milliyetçilik anlayışını kararlılık gösteren bir biçimde böyle yorumlamaktadır. Nitekim, 20.7.1971 gün. Esas 1971/3 (Parti Kapatılması). Karar 1971/3 sayılı kararda, "... Türkiye

Esas Sayısı:1996/1 (Siyasî Parti Kapatma)
Karar Sayısı:1997/1

Cumhuriyeti sınırları içinde Türk milliyetçiliği ideolojisi egemendir ve Anayasamız (Başlangıç) kuralları arasında bunu bildirdiği gibi, bütün Anayasa yapısının oturduğu temel dahi budur. Bu, Türk kültürüne dayanan bir milliyetçiliktir ve bunda ırk düşüncesi ve kökence başka görünen toplulukların ayrı tutulması düşüncesi yer alınıp değildir..."; 8.S.1980 gün Esas 1979/1 (Parti Kapatılması), Karar 1980/1 sayılı kararda, "...geçmişte "panislamist" ve "panturanist" görüşlerin neden olduğu acı deneyimleri yaşamış olan Türk Ulusunun din, ırk ve mezhep gibi esaslara dayalı ayrılık çabalarına ödün vermeyen, birleştirici ve toplayıcı bir "milliyetçilik" anlayışına Anayasanın Başlangıç hükümleri arasında yer verilmesi, imparatorluktan ulusal devlete dönüşmüş olan bir toplumun bilinçli bir davranışdır..."v 27.11.1980 gün, Esas 1979/31. Karar 1980/S9 sayılı kararda, "...Anayasada, ırkçılık, turancılık ya da din veya mezhep doğrultusunda bütünleşmeyi amaçlayan inanışları reddeden Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesi Türk sayan birleştirici ve bütünleştirici bir milliyetçilik anlayışı benimsemiştir..."; 18.2.1985 gün Esas 1984/9, Karar 1985/4 sayılı kararda, "...Atatürk milliyetçiliği, Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesi Türk sayan, dil, ırk, din gibi düşüncelerle yapılacak her türlü ayrımı ret eden, birleştirici ve bütünleştirici bir anlayışı temsil eder..." biçimindeki görüşlere yer verilmiştir.

Özellikle son yıllarda benzer davalar dolayısıyla vermiş olduğu kararlarda Yüksek Mahkemenizin, giderek kazandığı öneme paralel olarak sözü edilen ilkenin anlamını daha da artan bir duyarlılıkla yorumlayıp zenginleştirdiği gözlenmektedir. Nitekim, 20.7.1971 gün ve 3-3, 16.7.1991 gün ve 1-I, 10.7.1992 ve 2-I, 14.7.1993 gün ve 1-I, 16.6.1994 gün ve 3-2 sayılı kararlarla konu geniş anlamda açıklığa kavuşturulmuştur.

SPY.nın 80. maddesi ile "Siyasi Partiler Türkiye Cumhuriyetinin dayandığı devletin tekliği ilkesini değiştirme amacını güdemezler ve bu amaca yönelik faaliyette bulunamazlar" kuralı getirilmiştir. Madde hükmünün gerekçesinde, devletimizin federe ve konfedere devletler ve siyasetten özerk kuruluşlar gibi teklik ilkesine aykırı bir nitelik taşımadığı, bu ve buna benzer ayrılmalar devletin ve milletin bütünlüğü ilkesine ve toplum yararına ters düşeceğinden, bu yolda bir amaç güdülmesinin yasaklandığı belirtilmektedir.

Bölünmezlik ilkesinin bir diğer güvencesini oluşturan SPY.nın 81 . maddesinin (a) bendinde, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde ulusal ya da dinsel kültür ya da mezhep veya ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri sürmek; (b) bendinde ise Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek ve yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlıklar yaratarak ulus bütünlüğünün bozulması amacını gütmek ve bu yolda faaliyette bulunmak yasaklanmıştır. Maddenin gerekçesine göre, "Ülkemizde Lozan Antlaşmasıyla kabul edilen azınlıklar dışında bir azınlık yoktur. Herhangi bir ülkede resmi dilin dışında dillerin bilinmesi veya yer yer konuşulması azınlık yaratmaz. Hele siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda olduğu gibi her alanda bütün haklara sahip ve borçlarla eşit bir şekilde yükümlü olan tek bir milletin evlatları arasında azınlıktan söz etmek mümkün değildir.

"Bir memlekette resmi dilin her vatandaş tarafından bilinmesi, hangi alanda olursa olsun, eşitlik ilkesinin hakkıyla uygulanabilmesi ve adli ya da idari işlerin çabukluk ve selametle yürütülmesi bakımından yararlı, hatta zorunludur. Bu itibarla, resmi dili genç, ihtiyar, kadın, erkek her vatandaşın bilmesini sağlamak devletin görevidir."

Maddenin (a) bendinde siyasi partilere. ulusal veya...ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri sürmek yasaklanmıştır. Gerekçede de açıklandığı gibi. Lozan Antlaşmasıyla kabul edilen azınlıklar bu yasağın dışında kalmaktadırlar.

İç hukuk kuralı haline gelmiş olan ve uluslararası hukuk alanında da sonuçlar doğuran Lozan Barış Antlaşmasının Türkiye'deki azınlıklar konusundaki hükümlerine esas teşkil eden hazırlık çalışmalarına Yüksek Mahkemeniz özellikle son kimi kararlarında ayrıntılı olarak yer vermektedir. Bunlara göre, "...Müslüman topluluklar arasındaki değişik gruplara azınlık statüsü tanınmadığı, kuşku ve duraksamaya yer bırakmayacak bir açıklıkta Lozan Barış Konferansı tutanaklarında bir çok kez vurgulanmıştır.

"Alt komisyon önce, etnik azınlıkların, başka bir deyimle, Müslüman olmayan azınlıkların da, örneğin Kürtlerin, Çerkezlerin ve Arapların tasarısındaki koruma tedbirlerinden yararlanmalarında direnmiştir. Türk temsilci heyeti, bu azınlıkların korunmaya ihtiyaçları olmadığını ve Türk yönetimi altında bulunmaktan tamamiyle memnun olduklarını söylemiştir. Alt komisyon bu inandırıcı sözler üzerine koruma tedbirlerini yalnız Müslüman olmayan azınlıklarla sınırlamayı kabul etmiştir.

"Barış görüşmelerinde söz alan İsmet İnönü: "Türkiye'de hiçbir Müslüman azınlık yoktur; çünkü, kuramsal yönden olduğu kadar uygulamada da Müslüman nüfusun çeşitli unsurları arasında hiçbir ayırım gözetilmemektedir." demiştir. Aynı konferansın 20 Kasım 1922 günlü oturumunda Rıza Nur Bey tarafından okunan bildiride şu görüşler yer almıştır: "Müttefiklerin tasarısı Müslüman azınlıklardan söz etmektedir; oysa, Türkiye'de bu gibi azınlıklar söz konusu olamaz; çünkü, tarihsel gelenekler, moral düşünceler, görenekler, yapılagelişler, Türkiye'de yaşayan Müslümanlar arasında en tam bir birlik yaratmaktadır."

Türk Delegasyonunun bu görüşleri Konferansça benimsenmiş ve "Müttefik Temsilci Heyetlerince sunulan Azınlıkların Korunmasına İlişkin" 15 Aralık 1922 günlü tasarının 4., 6., 7. ve 8. maddelerinde geçen "din ya da dil", "soy, din ya da dil azınlıkları" sözcükleri yerini "gayrimüslim ekalliyetler" sözcüklerine bırakmıştır. Böylece, Türkiye'de değişik bir dil kullanmanın ya da soy unsurunun bir grubun azınlık sayılmasında ölçü olarak kabul edilemeyeceği Lozan Barış Antlaşması'yla kabul edilmiştir. Aynı konferansta, Kürt azınlığının yaratılması yönünde, özellikle Lord Curzon tarafından gösterilen çabalar, Türk Delegasyonunun "Kürtler, kaderlerinin Türklerin kaderiyle ortak olduğu görüşündedirler; azınlık haklarından yararlanmak istememektedirler." gerçeğini bildirmeleri karşısında kabul görmemiştir..." (Anayasa Mahkemesinin siyasal parti kapatılmasına ilişkin 16.7.1991, 10.7.1992. 14.7.1993 günlü kararları)

Bu suretle, ülkemizde sadece "Müslüman olmayanlar" azınlık kapsamına dahil edilmişlerdir. Müslüman olmayanlara da Müslümanlara sağlanan medeni veya siyasi haklardan yararlanma olanağı verilerek yasaklar önünde din ayırımı yapılmaksızın herkesin eşit olduğunu belirtmek amacıyla böyle bir düzenlemeye gidilmiş ve örneğin antlaşmanın 38. maddesinin ikinci fıkrasında, "Gayrimüslim ekalliyetlerin bütün Türk tebaasına tatbik edilen ...serbesti-i seyrüsefer ve hicretten tamamiyle istifade etmeleri", 40. maddede, "Gayrimüslim ekalliyetlere mensup Türk tebaasının...masrafları kendilerine ait olmak üzere her türlü müessesatı hayriye, diniye veya içtimaiyeyi, her türlü mektep vesair müessesatı talim ve terbiyeyi tesis, idare ve murakabe etmek ve buralarda kendi lisanlarını serbestçe istimal ve ayini dinlerini serbestçe icra etmek hususlarında müsavi bir hakka malik bulunacakları" kabul edilmiştir. (Anayasa Mahkemesinin siyasal parti kapatılmasına ilişkin 16.7.1991 günlü kararı)

Bundan ayrı olarak, bir de, 18.10.1925 tarihli Türk-Bulgar Dostluk Antlaşmasında, Türkiye'de yaşayan Bulgarların azınlık sayılmaları kabul edilmiş ise de, yeni Türk Devletinin laik mevzuatı kabul etmesinden sonra bu kimseler azınlık statüsünden kendiliklerinden vazgeçmişlerdir.

Sonuç olarak, Türkiye'deki hukuk düzeninde bu iki antlaşma ile kabul edilenlerin dışında herhangi bir azınlığın bulunduğu söylenemez.

Özellikle, belirli bir büyüklüğe ulaşmış devletlerde ırk, dil, din, mezhep yönünden çeşitli boyutlara varan farklılıklara sahip toplulukların, yani ulus olgusuna oranla ikincil nitelikte kesimlerin bulunması doğal olduğu kadar, gözlenen bir gerçektir. Yüksek Mahkemenizin 8.5.1980 gün, Esas: 1979/I, (Parti Kapatma) Karar: 1980/1 sayılı kararında belirtildiği üzere, bu gibi toplulukların dilinin ya da dininin toplumun öteki kesimlerinden ayrı olduğundan nesnel biçimde söz etmek tek başına bir "azınlığın bulunduğunu ileri sürmek" anlamına gelmez. SPY.nın 81. maddesine benzer hükmü içeren eski 648 sayılı yasanın 89. maddesinin birinci fıkrasını yorumlayan Yüksek Mahkemeniz, aynı kararında, "azınlıklar bulunduğunun ileri sürüldüğünün" kabul edilmesi için,"söz konusu topluluğun toplumun öbür kesimlerinden ayrılan varlığını ve niteliklerini koruması ve sürdürmesi için kendisine özel bir hukuksal güvence tanınması gerektiğinin, yani bu kimselerin "azınlık hukuku"ndan yararlanmaya hak kazanmış olduklarının da açık ya da üstü örtülü biçimde ileri sürülmüş olması gerektiğini" belirtmiş bulunmaktadır. Bu gibi toplulukların her birine azınlık hakkı tanınması ülke ve ulus bütünlüğü ilkesine aykırı düşer. Hele böylesi topluluklar ortak geçmişten gelen tarihsel, kültürel ve manevi bütünlük anlayışı içinde kendi kaderlerini o ulusun kaderleriyle özdeşleştirme istek ve iradesini göstermişlerse, böyle bir hakkın tanınmasına gerek kalmaz.

Kürt kökenliler diğer yurttaşlarla omuz omuza Kurtuluş Savaşına fiilen katılarak can, kan ve gözyaşı pahasına yurdumuzun işgalci düşmanlardan temizlenmesinde ve onu takiben Türkiye Cumhuriyetinin birlikte kurulmasında üstün hizmetler görmüşlerdir. Bugün dahi Türk Ulusuyla birlik ve bütünlük içinde olma duygusunun eksilmeden devam ettiği görülmektedir. Nitekim, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki ayrılıkçı terörden kaçan yurttaşlar, soydaşlarının bulunduğu Irak'a veya İran'a sığınmamakta, tersine, hepsi de İstanbul, Ankara, İzmir, Adana v.s. gibi şehirlere göç ederek geleceklerini yurdun başka yörelerindeki yurttaşlarla birlikte güvence altına almak istemektedirler. Bu itibarla, Türk Ulusu yan yana yaşamlarını sürdüren çeşitli halklardan değil, kendi özgür iradesiyle, ortak geçmişin yarattığı ortak kültürde geleceği de kapsayacak biçimde birleşmeye kaynaşıp, bütünleşmeye karar vermiş olan tek halktan. Türk halkından meydana gelmiştir.

Anayasanın 66. maddesinin birinci fıkrasında, Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesin Türk olduğu belirtilerek, Türk Ulusundan savılmak için kabul edilen tek koşulun "vatandaşlık bağı" olduğu, bunun dışında kalan dil, din, ırk v.s. gibi farklılıkların nazara alınmadığı, Türk Ulusunun, bir hukuksal bağ anlamında vatandaş sayılanların oluşturduğu bütünlüğü ifade ettiği benimsenmiştir. "Türk olmak" Türkiye Cumhuriyetinin yurttaşı olmak demektir. Bu ulus bütünlüğü içinde, şu ya da bu nedenle, yasanın deyişiyle, ulusal veya dinsel kültür, mezhep yahut ırk ya da dil ayırımına dayanan azınlıklar yoktur. Yüksek Mahkemenizin siyasi parti kapatılmasıyla ilgili 10.7.1992 ve 14.7.1993 günlü kararlarında belirtildiği gibi, "...Türk Ulusunu oluşturan etnik gruplar arasında çoğunluk ya da azınlık biçiminde bir ayırımı yer verilmemiştir. Türkiye Cumhuriyeti devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesi "Türk" sayan birleştirici ve bütünleştirici milliyetçilik anlayışı kabul edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkesin, hangi etnik gruptan olursa olsun, "Türk" sayılması, onun etnik kimliğini inkar anlamında değil, dünyaca, devletine "Türkiye Cumhuriyeti Devleti", ulusuna "Türk Ulusu" ve vatanına "Türk Vatanı" denen ve toplum yapısında çeşitli etnik gruplar bulunan ülkede bütün vatandaşlar arasında eşitliğin sağlanması ve hepsi çoğunluk içinde bulunan etnik grupların azınlığa düşmesini önleme amacına yöneliktir.

81 . maddenin (b) bendinde ise, siyasi partilerin Türk dilinden ve kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde

azınlıklar yaratarak ulus bütünlüğünün bozulması amacını gütmeleri ve bu yolda faaliyet göstermeleri yasaklanmıştır. Bu hükümle anlatılan, Türk dili ve kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek ya da yaymak yoluyla ülkede azınlıklar yaratarak ulus bütünlüğünün bozulması amacını siyasal partilerin güdemeyecekleri ve bu yolda faaliyet gösteremeyecekleridir. Burada belirtilmesi gereken, 81. madde ile ulusu oluşturan bireyler arasındaki etnik ayrımların, sahip bulunulan farklı dil ve kültürlerin yasaklanmadığıdır. Ancak yüzyıllardır birlikte hayat sürmüş, ortak bir geçmişe, tarihe, dine, geleneklere ve değer yargılarına sahip bireylerin oluşturduğu ulus bütünlüğü içinde bu öğelerden meydana gelen ortak kültürden ayrı, bireyler arasında bu bakımdan ayrımlaşma nedeni olabilecek yoğunlukta bir kültür farklılığından söz edilemeyeceğidir. özel yaşantılarında çeşitli etnik kökenlerden gelen yurttaşların kimliklerini belirtmeleri, dillerini konuşmaları, gelenek ve göreneklerini uygulamalarının karşısında herhangi bir yasal ya da toplumsal engel yoktur. Yasaklanan, azınlık ve ayrı bir ulus oluşturduklarının ifade edilmesi suretiyle ulus bütünlüğünün bozulması amacını gütmeleridir.

Söz konusu kuralın küçük değişikliklerle benzeri olan eski 648 sayılı SPY.nın 89. maddesinin (b) bendini yorumlayan Yüksek Mahkemeniz 8.5.1990 gün, E : 1979/1 (Parti Kapatma). K : 1980/1 sayılı kararında şu hükme varmıştır: "...Bu hükümde de "azınlıklar yaratma" deyiminin açıklığa kavuşturulması gerekmekte olup, sözkonusu deyiminde maddenin tümü içinde değerlendirilmesi ve birinci fıkrasındaki "azınlıklar bulunduğu ileri sürülmesi" deyiimiyle sıkı ilişki göz önünde tutularak, aynı doğrultuda yorumlanması zorunludur. Böyle bir yorumla varılacak sonuç ise "azınlık yaratma" deyiminin ancak bir "vatandaş topluluğunda azınlık hukukundan yararlanmaları gerektiği düşüncesini yaratma" anlamına gelebileceğidir.

"Yukarıda da değinildiği gibi, azınlıklar dil, din ve ırk gibi nitelikleri nedeniyle toplumun çoğunluğundan ayrı varlıkları ve bu varlıklarını sürdürmeye hakları bulunduğu hukukça tanınan vatandaş toplulukları olduklarından, ülkemizde azınlık hukukundan yararlanmaya hak kazanmış gruplar bulunduğunu ileri sürmek, ya da. Türk dilinden ve kültüründen gayri dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya %aymak yoluyla kimi vatandaş gruplarında azınlık hukukundan yararlanmaları gerektiği düşüncesini yaratmaya çalışmak, kuşkusuz, yukarıda açıkça ortaya konulan Anayasal durum karşısında Anayasanın Başlangıcı ile 2. ve 3. maddelerinde yer alan "ülke ve ulus bütünlüğü" temel hükmüne ve bu temel hükmü içeren 57/1 maddesine de aykırı düşer..."

Şu halde, dillerini, kültürlerini ve sanatlarını kullanabilmeleri ve geliştirebilmelerini, istemek suretiyle bir kısım yurttaşları ırk, dil ve kültür bakımlarından veya bu ad altında ulus bütünlüğünden ayrı sayma, onlarda bu bütünlükten ayrı bir azınlık oluşturdukları düşünce ve bilincini yaratma, ulus bütünlüğünün bozulmasıyla sonuçlanabilecek ya da en azından böyle bir tehlikenin belirmesine yol açabilecek olan, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlık yaratma demektir. Siyasal partiler yönünden böyle bir amaç ülke ve ulus bütünlüğü ilkesine terstir. Daha önce de belirtildiği gibi, Türk ulusu bütünlüğü içinde belirli uluslararası sözleşmelerle azınlık oldukları kabul edilen "Müslüman olmayan" yurttaşlar hariç, herhangi bir azınlıktan söz etmek olanaksızdır. Her Türk yurttaşı hukuk düzeninin sağladığı her türlü hak ve özgürlükten, herhangi bir etnik ayrımcılık söz konusu olmaksızın, sınırsız ve mutlak biçimde yararlanmakta, ulus bütünlüğü içinde bireysel mutluluk ve huzurunu gerçekleştirmeye çalışmaktadır. öylesine ayrıcalıksız konumdaki bir kısmı yurttaşlar arasında, bir azınlığa mensup olduğu duygu ve düşüncesini yaratmak ve onların sınırlı haklar rejimine tabi kılınmasını, ulusun bizzat kendisi iken azınlık halinde gelmesini istemek ulus bütünlüğünü bozmaktan başka biçimde yorumlanamaz.

B) Değerlendirme

Davalı siyasi partinin kurucularınca imzalanmış olan programından alıntı yapılan bölümü değerlendirmeye tabi tutulduğunda şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'de Türklerden başka etnik grup arasında yer alan, kendi dili ve kültürüne sahip, ezme ve düşmanlaştırma faaliyetine tabi tutulan ve üzerinde yasaklar bulunan bir Kürt halkı bulunduğunun ileri sürülmesi, sınırlarımız içinde yaşayan Kürt kökenli yurttaşların Türk Ulusu bütünlüğünden ayrı bir ulus oluşturdıklarının ifade edilmesi anlamındadır.

Programda "Kürt Halkı" deyiminin "Türk Halkı" deymiyle yan yana kullanılması. Kürt Halkı üzerinde yasaklamalar bulunduğu ileri sürülerek "etnik kültürlere, milliyetlere ve dillere tam özgürlük ve tam hak eşitliği"nin istenmesi, Türk Ulusu kavramının bütünleştirici ve birleştirici anlamı dışında kalan ayrı bir ulusun varlığının ifade edilmek istendiğini göstermektedir.

Davalı Parti Programında;

Emperyalizm, sermaye ve Türk ve Kürt gericiliği tarafından Kürt halkını ezme, Türk ve Kürt halkını düşmanlaştırma faaliyeti yürütüldüğü,

Kürt halkı üzerinde yasaklamaların bulunduğu,

İleri sürülmekte, sorunun çözümü için,

Kürt halkını ezme Türk ve Kürt halkını düşmanlaştırma faaliyetine son verileceği belirtilerek buna "Kürt sorununa demokratik halkçı çözüm" adı verilmekte,

Kürt halkı üzerindeki yasakların kaldırılması gerektiği belirtilerek,

Etnik kültürlere, milliyetlere ve dillere,

Tam özgürlük

Tam hak eşitliği

amaçlanmakta ve konu "ulusal özgürlük, hak eşitliği ve Türk ve Kürt halkının eşit ve özgür birliğini güvenceye alan baştan aşağı demokratikleşmiş bir devlet biçimi" olarak özetlenmektedir.

Bu sözlerle Türk kültürü dışında ve ondan ayrı, kendi ulusal kültür ve dil farklılığına dayanan bir Kürt azınlığının varlığı kabul edildiği gibi, bu azınlığın sahip olduğu ileri sürülen kültürün korunması ve geliştirilmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır.

Ülkemizde yasaklanmış bir dil bulunmamaktadır. Yurttaşların özel yaşantılarında. işyerlerinde Türkçe'den başka bir dil kullanmalarında herhangi bir engel yoktur. 4. maddesi ile değiştirilmezlik korunması altında bulunan Anayasanın 3. maddesi hükmüne göre de, devletin dili Türkçe olduğundan resmi işlemlerin Türkçe yapılması, bunlarla ilgili belgelerin Türkçe yazılması gerekir. Bu anayasal zorunluluk karşısında, programda Kürt dili ve kültürüne tam özgürlük ve tam hak eşitliği istenmesi Anayasanın devlet dilinin Türkçe olduğunu belirleyen 3. maddesine aykırı bir durum yaratmaktadır. Kürt dili ve kültürü ile ilgili olarak benimsenen bu ilke ve esaslar SPY.nın 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerinde yasaklanan, ulusal veya kültür veya ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri sürme ve Türk dilinden ve kültüründen başka dil ve kültürleri koruma, geliştirmek yoluyla Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlıklar yaratarak ulus bütünlüğünün bozulması amacını gütmek demektir.

Bu değerlendirmelerimizin doğruluğu parti programının dava konusu bölümünün değiştirilmesiyle de kanıtlanmaktadır. Nitekim "Türk ve Kürt halkı", "Kürt halkı" gibi isimlerdeki "halk" ibaresi çıkarılarak değiştirilmiş ise de yasaklanan amaçlar özelliğini korumuştur.

Ayrıca parti kurucuları tarafından imzalanan programdaki kapatmayı gerektiren yasaya aykırı durum, program değiştirilmekle ortadan kalkmış sayılamaz. Davalı siyasi parti de bunun bilincindeki değişikliği yazım hatalarının düzeltilmesi olarak bildirmektedir.

Davalı partinin programından kapatma davasına esas olmak üzere alıntı yapılan bölümü açıklanan Anayasa ve SPY. hükümlerinin ışığı altında düşünsel bütünlük içinde değerlendirildiğinde içerdği yasaya aykırılık hallerinin şu biçimde belirlendiği görülmektedir:

a) S.P.Y.nın 78. maddenin (a) bendine aykırı olarak nitelikleri Anayasada belirtilen Türk Devletinin ülkesi ve ulusuyla bölünmezliğine, diline dair hükümlerin değiştirilmesi amacı güdülmüştür.

b) Türkiye'de dili ve kültürü ayrı bir Kürt halkının varlığı tam ilke olarak kabul edilmek suretiyle SPY.nın 81. maddesini (a) bendine aykırı olarak Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde ayrı bir ulus kimliğine sahip Kürt azınlığının bulunduğu ileri sürülmektedir.

Kürt dili ve kültürü üzerindeki yasak kaldırılarak, tam özgürlük ve tam hak eşitliği tanınacağı belirtilerek SPY.nın 81. maddesinin (b) bendine aykırı olarak Türk dili ve kültüründen başka dil ve kültürü korumak, geliştirmek yoluyla azınlıklar yaratarak ulus bütünlüğünün bozulması amacı güdülmektedir.

IV- Sonuç ve İstem :

Yasal dayanakları gerekçeleriyle açıklandığı üzere, davalı Emek Partisi programının, Anayasanın Başlangıç kısmı ile 2., 3., 14., 69. maddelerine ve SPY.nın 78. maddesinin (a) bendine, 82. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırı amaçlar taşıdığı anlaşıldığından, davalı partinin SPY.nın 101. maddesinin (a) bendi gereğince kapatılmasına karar verilmesini arz ve talep ederim."

II- DAVALI PARTİNİN ÖN SAVUNMASI

Emek Partisi'nin 24.6.1996 günlü ön savunmasında aynen:

" 1- Usul Yönünden Savunmamız

A- Siyasî Partiler Yasası'nın Kimi Maddeleri Anayasa'ya Aykırıdır.

22.04.1983 tarihinde yürürlüğe giren 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun 78. ve 81. maddeleri Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerine aykırıdır.

a) Anayasa'nın 1 52. maddesinin 4. fıkrası hükmünce "Anayasa Mahkemesi'nin işin esasına girerek verdiği red kararının Resmî Gazete'de yayınlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunamaz" kuralı mevcuttur. Yukarıda aykırılık itirazında bulunduğumuz hususta Anayasa Mahkemesi'nin verdiği red kararı üzerinden on yıl geçmemiş olmasına karşın, 23.07.1995 tarih ve 4121 Sayılı Kanun ile Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerinde değişiklik yapıldığından, Anayasa Mahkemesi'nin Anayasa'ya aykırılık itirazımızı incelemesi usulen mümkündür.

b) Anayasa'nın Geçici 15. maddesinde, 12 Eylül 1980 tarihinden, ilk genel seçim sonucunda toplanacak TBMM Başkanlık Divanı oluşturuluncaya kadar geçecek süre (12.09.1980 - 06.12.1983) içinde çıkarılan yasaların, Anayasa'ya aykırılığı iddia edilemez denilmektedir. 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu da bu dönem çıkarılan kanunlardandır. Fakat, 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nda çıkarıldığı 22.04.1983 tarihinden bu yana 11 kez değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklikler neticesinde SPK artık MGK döneminde çıkarılan kanun olma niteliğini yitirmiştir. Bu haliyle SPK'nun orijinal ve bütünlüğünü koruyan bir yasa olduğu söylenemez. Bu nedenle de. 2820 Sayılı Siyasî Partiler Kanunu, Anayasa Geçici 15. maddesi kapsamında değerlendirilemez.

c) Ayrıca, Anayasa'da yürürlüğe girdiği tarihten sonra değişmiştir. Bu nedenle, Anayasa'nın 152/4 maddesi gereği "işin esasına girerek red kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamaz" hükmü uygulanamaz. Reddedilen Anayasa'ya aykırılık iddiasında incelenen Anayasa'da değişiklik olduğu ve değiştirilen maddelerin de aykırılık iddia edilen maddeler olduğu için, Anayasa'ya aykırılık iddiasının yeniden Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmesinde yasal bir sakınca yoktur.

d) Anayasa'nın Geçici 15. maddesinin amaçladığı yasak, 12 Eylül 1980 tarihinden, ilk genel seçimler sonucu toplanacak TBMM Başkanlık Divanı oluşturuluncaya kadar geçecek süreyi kapsar. Bu dönemden sonra, Geçici madde 3. fıkranın uygulama olanağı kalmamıştır. Anayasa'nın geçici maddeleri, kendilerini doğuran neden ve koşullar ortadan kalktığı zaman 5 yürürlüğünü yitirirler. Aksi takdirde geçici maddelerin "geçici" olmasına gerek olmaz ve bir Anayasa kuralı olarak esas maddeler içinde yerini alırdı.

Anayasa'nın Geçici 15. maddesiyle korunan yasalar, MGK döneminin temel yasaları idi ve bu yasaların Anayasa'ya aykırılığı iddia edilemeyeceği hükmünü getiren geçici yasa ile MGK düzeninin korunması ve devamlılığı amaçlanmıştır. Bugün demokratik düzene geçildiği iddia edilirken ve Anayasa Mahkemesi Başkanı'nın da demokratik düzenin bekçilerinden biri olduğunu sık sık ifade ettiği bilinirken, Anayasa Mahkemesi'nin Geçici 15. maddenin süre ve konu öğelerini "geçici"likten kalıcı"lığa dönüştürmüş olduğunu ve bu maddenin etki alanını genişleterek kurumsallaştırdığını, böylece, Anayasa koyucunun öngördüğü çerçeveyi de aştığını bazı Anayasa Mahkemesi üyelerinin dahi ileri sürmüş olması Anayasa Mahkemesi'nin çelişkisini açıkça ortaya sermektedir.

Anayasa'nın 11. maddesinde, Anayasa'nın üstünlüğü, "kanunlar Anayasaya aykırı olamaz." biçimindeki bir kuralla belirlenmiştir. Anayasa'nın 148. maddesine göre ise; Anayasa Mahkemesi, yasaların, KHK'lerin ve TBMM İçtüzüğü'nün Anayasa'ya uygunluğunu denetlemekle görevlendirilmiştir. Geçici 15. madde hükmü nedeniyle yasaların Anayasa'ya uygunluğunu denetlemekle görevli Anayasa Mahkemesi MGK döneminde çıkarılan 838 yasa, KHK ve MGK kararlarını denetleyememektedir. Anayasa Mahkemesi, Geçici 15. madde getirdiği kurala uyma adına, Anayasa'nın; "hukuk devleti" olma kuralını getiren 2. maddesi ile, kanunların Anayasa'ya aykırı olamayacağı, "Anayasa'nın üstünlüğü" kuralını belirten 11. maddesi ile ve Anayasa Mahkemesi'nin görevini belirleyen 148. maddesiyle çatışmaktadır.

Açıklamaya çalıştığımız nedenlerle, Anayasa Mahkemesi'nin. Siyasi Partiler Kanunu'nun 78. ve 81. maddelerinin, Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerine aykırı olduğuna dair itirazımızı inceleyip karara bağlayabileceği görüşündeyiz. Öncelikle bu hususun arara bağlanmasını talep ediyoruz.

e) Siyasi partilerin uyacakları esaslar Anayasa'nın 69. maddesinde belirtilmiştir. Partiler, Anayasa'nın 69. maddesinde belirtilen genel sınırlamalar dışına çıkamazlar. Siyasî Partiler Kanunu'nun 78. ve 81. maddeleri Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerinde belirtilen sınırları genişletmiştir. Siyasi Partiler Kanunu'nun 78. maddesi Anayasa'nın başlangıç kısmında ideolojik bir manifesto niteliği taşıyan ve 23.07.1995 tarih ve 4121/1 md. ile yürürlükten kaldırılan "esaslara" aykırılığı kapatma nedeni saymıştır. Ayrıca, Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerinde belirtilmeyen: dil, bayrak, milli marş ve başkente ilişkin hususları da kapatma nedenleri arasında sayması SPK'nun 78. maddesinin Anayasa'daki sınırların genişletilmesi ve Anayasa'ya aykırılık hususunda bir örnektir.

Siyasi Partiler Kanunu'nun 81. maddesinde de Anayasa'nın kapatma nedenleri dışına çıkmıştır. Milli veya dini kültür veya mezhep veya dil farklılığına dayanan azınlıkların bulunduğu ve bunlar arasında ayırım gözetilemeyeceği hükmü. Anayasa'nın 10. maddesinde belirtilmişken, SPK'nun 81. maddesinde bunların varlığını söylemenin kapatma nedeni olduğu belirtilmiştir.

Yukarıda açıklamaya çalıştığımız nedenlerle, Mahkemeniz öncelikle SPK'nun 78. ve 81. maddelerinin, Anayasa'nın 14.. 68. ve 69. maddelerine aykırılığı hususundaki itirazlarımızı incelemesi ve bu hususta karar verilinceye kadar, konunun bekletici mesele sayılarak, Parti Kapatma Davası'nın bekletilmesine karar verilmesini ve Anayasa'ya aykırı olan. SPK'nun 78. ve 81 . maddelerinin iptaline karar verilmesini diliyoruz.

B- Dava, SPK'nun 9. Maddesine Aykırı Olarak Açılmıştır.

Siyasi Partiler Kanunu'nun 9. maddesinde "Cumhuriyet Başsavcılığı kurulan partilerin tüzük ve programlarının ve kurucularının hukuki durumlarının Anayasa'ya ve kanun hükümlerine uygunluğunu ve belgelerin tamam olup olmadığını, kuruluşlarını takiben öncelikle ve ivedilikle inceler. Tespit ettiği noksanlıkların giderilmesini, ... ister" denilmektedir. Görüleceği gibi 9. maddede açıkça Cumhuriyet Başsavcılığı'nın kurulan partilerin programlarının Anayasa'ya ve kanun hükümlerine uygunluğunu öncelikle ve ivedilikle inceleyeceği ve tespit ettiği noksanlıkları otuz gün içinde sözkonusu partiden isteyeceği hükmü mevcuttur.

Bu maddenin (9. madde) dayanağı, Anayasa'nın 69. maddesinin 5. bendidir. Anayasa'nın 69/5. maddesinde tüzük ve program birlikte ve eşit olarak ele alınmakta ve program ve tüzüğün 68/4. maddeye aykırı olamayacağı belirtilmektedir. Anayasa'nın 69/5 ve SPK'nun 9. maddesini birlikte ele aldığımızda, bu maddelerin siyasi partilere güvence sağladığı görülecektir. Bu maddelerle siyasi partilere açıklama ve düzeltme olanağı verilerek partinin kapatılma davasıyla yüz yüze gelmesi engellenmek istenmiştir.

SPK'nun 9. maddesi hükmüne göre, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın denetimi, sadece şekil hususları değil, "Anayasa ve kanun hükümlerine uygunluğu" da kapsamaktadır.

SPK'nun 9. madde hükmüne göre Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yapması gereken işlem, saptadığı eksiklik ve Anayasa ile kanunlara aykırılıkların giderilmesini Emek Partisi'nden istemek ve düzeltme için 30 gün süre vermek olacaktır.

Anayasa Mahkemesi, 1991/2 E., 1992/1 K. ve 10.07.1992 tarihli Sosyalist Parti'nin kapatılması hakkındaki kararında şöyle demiştir: "Bu nedenle davanın, 2820 Sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 9. maddesine göre Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca uyarı yapılmadan açılmış bulunduğu yolundaki davalı parti savunması, davanın 2820 sayılı Yasa'nın 4. kısmında yasaklanan parti faaliyetlerinden kaynaklanması nedeniyle yerinde değildir." Yine aynı kararın başka bir yerinde "Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın iddianamesinde, Sosyalist Parti'nin

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 3., 4., 14., 66. ve 68., Siyasî Partiler Yasası'nın 78. ve 81. maddelerine aykırı faaliyetlerde bulunduğu ileri sürülmüştür. Görüldüğü gibi davanın konusu, Sosyalist Parti'nin program ve tüzüğünün Anayasa'ya aykırılığı değil, faaliyetlerinin Anayasa'nın ve Siyasî Partiler Yasası'nın kapatma nedenlerine ilişkin kurallarına aykırılığıdır. Bu nedenle inceleme, Anayasa'nın 68., 69. ile Siyasî Partiler Yasası'nın 78. ve 81. maddeleri yönünden yapılmıştır.

Anayasa Mahkemesi kararından yaptığımız bu iki alıntıda açıkça anlaşıldığı gibi; Sosyalist Parti, programımızdaki Anayasa ve Kanuna aykırılıkları düzeltmemiz için bizi Cumhuriyet Başsavcılığı uyarmadı şeklinde itirazda bulunmuş, Anayasa Mahkemesi ise itirazınızda haklı olabilirsiniz, fakat partinizi programınızdaki Anayasa ve Kanuna aykırılıktan değil, Anayasa ve Kanuna aykırı faaliyetlerinizden kapatıyoruz şeklinde anlaşılabilecek bir karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi kararında ayrıca siyasi partilerin programında düzeltme yapması için Cumhuriyet Başsavcılığı partileri uyarmaz dememiştir. Zaten, Kanunkoyucu sadece tüzükte Anayasa ve kanuna aykırılıkların düzeltilmesi için Cumhuriyet Başsavcılığı'na görev verseydi 9. maddeye "program" kelimesini eklemeydi. O zaman 9. madde şöyle olurdu: "Cumhuriyet Başsavcılığı kurulan partilerin tüzüğünün ve kurucularının hukuki durumlarının Anayasa'ya ve kanun hükümlerine uygunluğunu ve belgelerin tamam olup olmadığını," Yasa maddesinde program kelimesinin tesadüfen yer aldığı ileri sürülemeyeceğine göre, partilerin programlarındaki Anayasa ve Kanuna aykırılıkların düzeltilmesi için de Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Partimizi uyarması gerekirdi.

Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Emek Partisi Programını düzeltilmesi için 9. madde hükmüne göre Partiyi uyarması ve düzeltme için süre vermesi gerektiği hiçbir yoruma meydan vermeyecek kadar açıktır. Fakat, Anayasa Mahkemesi 9. madde hükmünün yorumlanması gerektiğini düşünse bile, maddeyi yorumlarken, yorumunu özgürlüklerden yana, demokratik ilkelerden vana yapması gerekir.

Özetle Cumhuriyet Başsavcılığı, Emek Partisi'ne Anayasa ve SPK'nun tanıdığı düzeltme hakkını kullandırmamıştır. SPK'nun 9. maddesi hükmü gereği, açıklama ya da düzeltme isteminde bulunmaksızın dava açılması hukuka, yasalara ve usule aykırıdır.

C- SPK'nun 68. ve 69. Maddelerine Göre Bir Parti'nin Kapatılması İçin Sadece Programının Anayasa'ya Aykırı Olması Yeterli Değildir.

Anayasa'nın 68. maddesinin 4. bendinde "Siyasî partilerin tüzük ve programları ile eylemleri..." 4. bentde sayılan kural ve ilkelere aykırı olamaz denilmiştir. Bu maddede dikkat edilmesi

gereken husus; Anayasakoyucunun "Program veya eylemlerine" yerine "program ile eylemleri" kavramını kullanmasıdır. Buradan anlaşılması gereken bir partinin sadece programına bakılarak kapatılamayacağı fakat programında, Anayasa veya kanunlara aykırı olarak savunduğu ilkeler ve düşünceler ile eylemlerinin de Anayasa ve kanunlara aykırı olması halinde ancak Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılabileceğidir.

Anayasa'nın 69. maddesinin 6. bendinde de kapatma için partinin eylemleri koşul olarak aranmaktadır. "Bir siyasi partinin 68. maddenin 4. fıkrası hükümlerine aykırı eylemlerinden ötürü temelli kapatılmasına ancak onun bu nitelikteki fiillerin işlendiği odak haline geldiğinin Anayasa Mahkemesi'nce tespit edilmesi halinde karar verilir."

Bu nedenle, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Emek Partisi'nin sırf programına bakarak kapatma davası açınış olması Anayasa'ya açıkça aykırıdır. Bu nedenle davanın reddi gerekir.

2- Esas Hakkında Savunmalarımız

A- Cumhuriyet Başsavcılığı Program Değişikliğini Gözardı Etmektedir.

Emek Partisi Programı, 25.03.1996 tarihinde İçişleri Bakanlığı'na verilmiştir. Parti Kurucular Kurulu yaptığı ilk toplantısında programın (f) bendinde yazım hatası olduğunu tespit etmiş ve (f) bendinde asıl programdaki gibi değişikliği yapıp 27.03.1996 tarih ve 07 sayılı yazı ile İçişleri Bakanlığı'na bildirmiştir.

Cumhuriyet Başsavcılığı, bu değişikliği yokmuş gibi davranarak (f) yanlış yazılmış metni esas alarak dava açmıştır. Cumhuriyet Başsavcısı, önyargılarına dayanarak, yanlış yazılmış metnin değiştirilmesini de "bölücülük niyeti"nin gizlenmeye çalışılması olarak değerlendirmiştir. Oysa, Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yapması gereken Emek Partisi'nin resmi programını esas almak ve iddiasını bu programa göre düzenlemektir.

Cumhuriyet Başsavcılığı'nın dava açarken dayandığı programı maddesi aslında olmadığı için açılan dava dayanaksızdır. Bu yüzden de davanın reddi gerekir.

B- İddianame Çelişkilerle Doludur

Cumhuriyet Başsavcılığı iddianamede "çünkü, toplum hayatında çok önemli işlevlere sahip bulunan siyasal partilerin demokratik düzeni ve Cumhuriyetin niteliklerini hedef alan bir güç merkezi durumuna gelmesi, toplumu tehdit etmeye başlar ve kamu düzeni bozulur." diyor. "Anayasa, siyasal partileri demokratik, siyasal hayatın vazgeçilmez ögeleri ve demokrasinin simgesi saymış olmakla birlikte, çalışmalarında sınırsız bir özgürlük tanınmamış, onların ülke zararına çalışmaların odağı olabilmesi olasılığını öngörerek bu gibi hallerde kapatılabileceklerini kabul etmiştir." Başsavcı siyasi partilerin faaliyetlerinin sınırlandırılmasına gerekçe olarak "Cumhuriyetin niteliklerini hedef alan bir güç merkezi durumuna gelmesi"ni gösteriyor. Oysa, Emek Partisi'nin faaliyetlerine bile izlemeye ve değerlendirmeye gerek duymadan sırf programına bakarak partinin kapatılmasını talep ediyor.

İddianamede "Bölünmezlik ilkesinin bir gereği ve sonucu olan bu hüküm, resmi işlemlerin ve yazışmaların Türk dilinde yapılması. resmi belgelerin bu dilde düzenlenmesi, öğretimin ve ulusal kültürün yalnızca Türkçe'ye dayanması. başka deyişle ülkedeki tek kültürü Türk kültürünün oluşturması demektir." denilerek Türkçe dışında öğrenim yapmanın, kültürel etkinlikte bulunmanın, resmi yazışmanın, Anayasa'daki bölünmezlik ilkesinin ihlali olduğunu ve bölücü faaliyet sayılacağını belirtirken, Türkiye gerçeğinden habersizmiş gibi davranıyor.

İddianamede önyargıya dayanan yorumlarla suçlama yapılmaktadır. Şöyleki; Emek Partisi programında etnik kültürlere ve dillere özgürlük ve hak eşitliği tanınması savunulmaktadır. Programın bu maddesinden hiçbir dilin yasaklanamayacağı, yurttaşların ana dillerini serbestçe konuşabilecekleri ve geliştirebileceği, anadilde sanat ve edebiyat eserleri verebileceği, öğrenim ve eğitim görebileceği, hiçbir dil ve kültürün aşağılanamayacağı, yok farz edilemeyeceği ve yasaklanamayacağı anlaşılmalıdır. Savcılık, programın bu maddesini kendine göre yorumlayarak "Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek ve yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti üzerinde azınlıklar yaratarak" demek suretiyle Emek Partisi'nin azınlık yaratmak amacı güttüğünü ileri sürüyor.

Emek Partisi azınlık yaratmak istememektedir. Zaten ulus, milliyet, azınlık gibi toplumsal yapılar, sosyolojik olaylar olup sun'i olarak yaratılamaz. Tarihsel bir olgu olarak uluslar kapitalizmin şafağında tarih sahnesine çıkmışlardır. Ulusları ya da ulusal azınlıkları, kişiler, partiler yaratmamıştır. Bu nedenle azınlık yaratmak suçlamasını reddediyoruz. Partimizin gerçekleştirmek istediği hedef uluslar ve ulusal azınlıklar arasında eşitliğin sağlanması, çeşitli uluslara ve ulusal azınlıklara mensup işçi ve emekçilerin birliğinin sağlanmasıdır.

İddianamede sık sık Türkiye'de azınlık olmadığı vurgulanırken, aynı zamanda Lozan Antlaşması'na göre azınlıkların olduğunun belirtilmesi başka bir çelişkidir. İddianamede bir taraftan Lozan Antlaşması'na göre azınlıklar olduğu söylenirken ve antlaşmaya göre bu azınlıkların dillerini, kültürlerini koruyup, geliştirebilecekleri güvence altına alınmışken, SPK'nın 81. maddesinde (b) bendinde Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek ve yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlıklar yaratmak eylemi parti kapatma gerekçesi sayılmaktadır. Bu da başka bir çelişkidir.

İddianamede, "Maddenin (a) bendinde siyasal partilere, ulusal veya .. ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri sürmek yasaklanmıştır" denilirken, biraz aşağıda Anayasa Mahkemesi kararlarından söz edilerek, kararda geçen Lozan Barış Konferansı tutanaklarından alıntı yapılmıştır. "Alt komisyon önce, etnik azınlıkların, başka bir deyimle Müslüman olan azınlıkların da, örneğin Kürtlerin, Çerkezlerin ve Arapların tasarısındaki koruma tedbirlerinden yararlanmalarında direnmiştir. Türk temsilci heyeti; bu azınlıkların korunmaya ihtiyaçları olmadığını ve Türk yönetimi altında bulunmaktan tamamiyle memnun olduklarını söylemiştir. Alt komisyon bu inandırıcı sözler üzerine koruma tedbirlerini yalnız Müslüman olmayan azınlıklarla sınırlamayı kabul etmiştir" diyor. Bir taraftan azınlıklar bulunduğunu ileri sürmek yasaktır denilirken, on satır aşağıda Kürtlerin. Çerkezlerin. Arapların azınlık olduğu belirtiliyor.

İddianamede, Anayasa Mahkemesi'nin "azınlık yaratmak" deyimini "vatandaş topluluğunda azınlık hakkında yararlanmaları gerektiği düşüncesini yaratma" olarak yorumladığı belirtilirken, hemen aşağıda "şu halde, dillerini, kültürlerini ve sanatlarını kullanabilmeleri ve geliştirebilmelerini istemek suretiyle bir kısmı yurttaşları ırk, dil ve kültür bakımından veya bu ad altında ulus bütünlüğünden, ayrı sayına, onlarda bu bütünlükte, ayrı bir azınlık oluşturdıkları, düşünce ve bilincini yaratma ve ulus bütünlüğünün bozulmasıyla sonuçlanabilecek yada en azından böyle bir tehlikenin belirmesine yol açabilecek olan, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlık yaratmak demektir." diyerek, Cumhuriyet Başsavcısı, Anayasa Mahkemesi'nin kararında çizilen çerçeveyi de genişletmektedir.

Cumhuriyet Başsavcılığı'nın iddianamede uyguladığı yöntem, Partimizin programını istediği gibi yorumlamak, yorumlarını program maddesi gibi değerlendirmek ve suçlamaktır.

C- Uygulamada Çifte Standart

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Parti Kapatma Davası açma konusunda çifte standartlı davranmaktadır. Partimiz "etnik kültürlere, milliyetlere ve dillere tam özgürlük ve tam hak eşitliği" dediği için "azınlık yaratmak" suçlaması ile hakkında kapatma davası açılmışken; 1991'de kurulan 49. DYP-CHP hükümetinin Başkanı, Başbakan Süleyman Demirel ve Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü'nün Diyarbakır'a gidip "Kürt realitesini tanıyoruz" demeleri ve hükümet programlarına "Yurttaşlar arasında kültür, düşünce, dil ve köken farkları olması doğaldır. Çeşitli etnik, kültürel ve dille ilişkin kimlik özelliklerini özgürce ifade edebilecek, özenle koruyabilecek ve rahatça geliştirebilecektir". "...Herkesin kendi anadilini, kültürünü, tarihini, folklorunu, dini

inançlarını araştırması, koruması ve geliştirmesi temel insan hak ve özgürlüğü kapsamı içindedir" yazmaları karşısında Başsavcılık sessiz kalmıştır.

SHP'nin "Doğu ve Güneydoğu Sorunlarına Bakış ve Çözüm Önerileri" başlıklı MYK raporunda kökeniyle, diliyle, kültürüyle, ulusal kimliğiyle "Kürt Realitesini" kabul etmesi ve buna göre çözümler önermesi, Yargıtay Başsavcılığı tarafından Parti Kapatma Davası açılmasına yeterli görülmemiştir.

SHP'nin nisan 1993 tarihli "Öncelikli Hedefler" başlıklı bildirgesinde "Türkiye'nin her yöresinde, her türlü düşüncenin özgürce açıklanabilmesi için gerekli tüm önlemler alınacaktır. Kürt kökenli yurttaşlarımızın da, düşüncelerini özgürce açıklayabilecekleri ortam ve koşullar yaratılacaktır... İnsanlar, özgürce etnik, dolayısıyla "Kürt kimliklerini" açıklayabilmelidir... Kürt kökenli yurttaşlarımızın, çocuklarına istediği adı koyabilmesi, yerleşim yerlerinin geçmişteki adlarıyla anılması ve kimlikte bütünlük gösteren öğelerin ortaya çıkmasını önleyen, yasaklanmasına neden olan tüm engeller ortadan kaldırılacaktır... Bu çerçevede kültürün geliştirilmesinin ve yaygınlaştırılmasının çok önemli bir kurumu olan "Kürt ve Kürdoloji Enstitüsü" ne benzeri bilimsel kuruluşların, y asal ve idari anlamda oluşumunu zorlaştıran, olanaksızlaştıran engeller ortadan kaldırılacaktır... Kürt dilinin öğrenilmesini, öğretilmesini sağlamak amacıyla, özel öğretim kurumlarının kurulması konusundaki girişimler, desteklenecektir... Kürt dili özgürleşecektir... Televizyon ve Radyolarda Kürtçe yayın yapılması serbest bırakılmalıdır." vb. çözüm önerileri sunulmuştur. Bildirgenin aslını esas hakkında savunmamızda ekte sunacağız) Cumhuriyet Başsavcılığı SHP hakkında kapatma davası açma gereği görmemiştir.

CHP Grup Başkan Vekili Nihat Matkap'ın 20 Haziran 1996 tarihli basın toplantısı metninde "4- Irk, din, dil, mezhep ve etnik köken farklılıkları kültür mozaiğimizin zenginliğidir, anlayışından yola çıkarak, bölgede yaşayan Kürt yurttaşlarımızın kendi kültürleri ile yaşamalarına kendi kültürlerini geliştirmelerine destek verilmelidir. Bu çerçevede;

Özel televizyon ve radyoların Kürtçe yayın yapmaları önündeki engeller kaldırılmalıdır.

- Kürt yurttaşların ana dilini geliştirmeleri için özel okul kurulmasına izin verilmelidir.

- Kürt Enstitüsü kurulmasına izin verilmelidir." yazılmaktadır. CHP bu görüşlerini çeşitli yerlerde ve birçok defa söylemesine karşın, CHP hakkında da kapatma davası açılmamıştır.

Müteveffa Cumhurbaşkanı Turgut Özal "Kuzey Irak'tan gelen Kürtler bizim ülkemizin Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerindeki vatandaşlarımızın akrabalarıdır" daha sonra "... Ben de Kürt kanı olabilir" ve nihayet "federasyon bile tartışılabilir" demiştir.

İçişleri Bakanı ve DYP yöneticisi İsmet Sezgin 23.03.1993 tarihli SHOW TV'deki açık oturumda Kürtlerin kimlik, dil ve kültürel özgürlüklerine ilişkin sorunların tartışıldığını Anayasa1 değişiklikler yapılacağını söylemiş, fakat DYP'ye kapatma davası açılmamıştır.

DYP Genel Başkanı ve eski Başbakan Tansu Çiller Kürtler için Bask Modelinin düşünülebileceğini söylemiş, fakat DYP hakkında kapatma davası açılmamıştır.

ANAP Genel Başkanı Mesut Yılmaz; Kürtçe eğitim yapılabilceğini, Kürtçe eğitim yapan okullar açılabilceğini ve Kürtçe televizyon yayını yapılabilceğini söylemiş, fakat ANAP hakkında kapatma davası açılmamıştır.

Bu örneklerden de anlaşılacağı gibi, başka birçok parti, Cumhuriyet Başsavcısı'nın iddianamede parti kapatma gerekçesi olarak sunduğu düşünceleri yazmış, açıklamış iken, bu

partiler aleyhine kapatma davası açılmamış. fakat Partimiz aleyhine parti kapatma davası açılması için programımızda yazılanlar bahane edilmiştir. Bizce, partimiz hakkında açılan kapatma davasının asıl gerekçesi, partimizin işçilerin ve emekçilerin haklarını savunması ve bir işçi ve emekçi partisi olmasıdır.

D- Açılan Dava Uluslararası Sözleşmelere de Aykırıdır

Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini (İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) Süreci kapsamında 1975 tarihli Helsinki Nihai Senedini ve bunu izleyen toplantılarda alınan kararlar ve 1990 tarihli yeni bir Avrupa İçin Paris Yasası (şartı)'nı kabul etmiş. İç hukukunu uluslararası hukukla bütünleşmeye zorlayan belgelere uyacağını taahhüt etmiştir. Bu durumda, Türkiye'nin iç hukukunu Avrupa Hukuku kurallarına uydurması zorunludur. Anayasa Mahkemesi bazı kararlarında hukukun genel kurallarının Anayasa kurallarından da önce geldiği belirtilmiştir.

Helsinki Nihai Senedi'nin 7. ilkesi düşünce, vicdan, din ve inanç özgürlüklerini de kapsamak üzere, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı esasını öngörmektedir. 7. ilke "halkların haklarının eşitliği ve kaderlerini kendilerini saptamaları hakkı" ile ilgilidir. Paris Yasasına (şartına) göre ise, "İnsan hakları ve temel özgürlükler, tüm insanların doğumları ile birlikte iktisap ettikleri vazgeçilmez haklardır ve yasalarla garanti altına alınmıştır. Bunların korunması ve geliştirilmesi devletin başta gelen görevidir.... Demokratik yönetim düzenli olarak yapılan hür ve adil seçimlerle ifadesini bulan halk iradesine dayanır. Demokrasinin temelinde insana saygı ve hukukun üstünlüğü yatar. Demokrasi, ifade özgürlüğünü, toplumun her kesimine karşı hoşgörünün ve herkes için fırsat eşitliğinin en iyi güvencesidir."

Bu sözleşmeyi imzalayan devletler, "Ayrım gözetmeksizin herkesin düşünce, din ya da inanç ve anlatım özgürlüğüne, örgütlenme ve toplantı düzenleme özgürlüğüne... sahip olduğunu"; "ulusal azınlıkların etnik ve kültürel dil ve dini kimliklerinin korunacağını, ulusal azınlıklara mensup kişilerin bu kimliklerini ayrıma tabi tutmaksızın ve yasa önünde tam bir eşitlikle hür olarak beyan etmeye, korumaya ve geliştirmeye hakları olduğunu" doğrulamaktadır.

Paris Yasası ile Helsinki Nihai Senedi'nin on ilkesine tam bir sadakatle uyulacağı ayrıca taahhüt edilmiştir.

Türkiye, bir taraftan yukarda sözünü ettiğimiz uluslararası sözleşmeleri imzalayarak taahhütlerde bulunmakta, diğer taraftan bu sözleşmelere aykırı Anayasa ve Siyasi Partiler Kanunu'nu en katı biçimde uygulamaya devam etmektedir.

Anayasa Mahkemesi, parti kapatma davalarında karar verirken, ilk derece mahkemesinden farklı olarak, Anayasa'nın ya da Siyasî Partiler Kanunu'nun belirli bir kuralının belirli bir eyleme uygulanmasından çok Anayasa'nın temel ilkelerini, uluslararası sözleşmeleri ve bu davaların yukarıda açıklanan özelliklerini göz önünde tutularak karar vermek durumundadır.

Anayasa Mahkemesi kimi kararlarında hukukun genel kurallarının Anayasa kurallarından da önde geldiğini belirlemiştir. Bunun yanında uluslararası sözleşmelere dayalı ulusalüstü bir hukukun varlığı ve Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ve Mahkemesi gibi kimi ulusalüstü (supra national) organların verdiği kararların bağlayıcılığı ve insan haklarının ortak değer olarak korunması anlayışının Anayasa Mahkemesi'nin getireceği yorumlardaki çağdaş niteliği belirleyen ölçütler haline dönüştüğü kimi Anayasa Mahkemesi üyeleri tarafından da savunulmuştur. Mahkemeniz, karar verirken bu hususları da göz önüne almalıdır.

E- Emek Partisi Kardeşçe ve Özgür Birliğin Partisidir

Cumhuriyet Başsavcılığı'nın iddiasına göre; Emek Partisi, Türklerden ayrı bir ulus yaratmaya kalkışarak bölücülük yapmakta, Türk ulusunun bünyesinde ulusal haklardan tam olarak yararlanan bir topluluğu, Kürtleri; azınlık durumuna düşürmek istemekte, dolayısıyla, Anayasa ve Siyasi Partiler Kanunu gereğince kapatılmayı hak etmektedir.

Gerçekte Emek Partisi, çoktan delinmiş bir kurşun örtünün altından artık herkesçe görünen bir gerçeğe, bir kez daha, işçiler ve emekçiler adına işaret etmekten başka bir şey yapmamıştır. Programında yer verdiği düşüncelerin hiç biri, Türkiye'de ilk kez söylenen şeyler değildir. Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi sınırları içinde kendilerine özgü kimlikleriyle, dilleri ve kültürleriyle Kürtlerin yaşadığını ve günümüzde çok boyutlu özel bir sorunun konusu olduklarını bugün artık hiç kimse inkar edemiyor.

Sosyaldemokrat Halkçı Parti, 1990 yılı temmuz ayında yayınladığı "Doğu ve Güneydoğu Sorunlarına Bakış ve Çözüm önerileri" başlıklı raporunda, İstanbul Ticaret ve Sanayi Odası 1996 yılında Prof. Doğu Ergil'e hazırlattığı raporda, Sakıp Sabancı, Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası'nın düzenlediği toplantıda, müteveffa Cumhurbaşkanı Turgut Özal çeşitli konuşmalarında, bugün Emek Partisi'nin kapatılmasına gerekçe yapılmak istenen terim ve kavramları defalarca kullanmışlardır.

Kamuoyu, bütün iletişim kanallarında, her gün, her dakika bu terimleri ve kavramları duymakta, kullanmakta ve bunların işaret ettiği sorunlar üzerine tartışmaktadır. Bunların hiçbirini hakkında soruşturmaya gerek duyulmazken, Emek Partisi hakkında kapatma talep edilebilmektedir.

Bu öğretici tablodan çıkarılabilecek sonuç, Kürt sorunu üzerine konuşmanın ve çözüm önermenin yalnızca bazı kuruluşlar ve yurttaşlar için serbest, diğer bazıları içinse kesinlikle yasak olduğudur. Daha açık bir deyişle. Kürt sorunu üzerine konuşmak, y yöneticiler ve sermaye sahipleri için serbest, işçilerin ve emekçilerin partisine yasaktır. Bütün vatandaşlık haklarına ve hukukuna aykırı olan böyle bir mantığın. geçerli kabul edilebileceğine inanmak zordur.

Böylece, bu davanın dayandığı mantığın bir tek açıklaması olabilir. Bu dava, Anayasa ve Siyasi Partiler Kanunu hükümlerine göre değil, toplumsal ilişkiler ve çatışmalar esasına göre açılmıştır ve hukuki olmaktan çok siyasi bir nitelik taşımaktadır. Öyleyse, kamuoyu, gösterilen unsurların, partimizin kapatılmasının gerçek gerekçeleri olduğuna hiç bir zaman inanmayacaktır.

Partimiz, geçersiz "bölücülük" suçlamasının arkasında, işçi ve emekçilerin siyaset yapma haklarının yasaklanması talebinin bulunduğunu görmektedir, bunu Türkiye ve bütün dünya kamuoyu da görecektir.

Partimizin kapatılmak istenmesinin asıl nedeni, siyasetin dışına itilmiş ve seyirci durumuna sokulmuş milyonlarca işçi ve emekçinin ülkelerinin kaderine el koymak, onu gerçekten özgür kılma ve üzerinde yaşayanların kardeşçe birliğini sağlamak için ayağa kalkışını temsil ediyor olmasıdır.

Sonuç : Yukarıda açıklamaya çalıştığımız nedenlerle, Emek Partisi'nin kapatılmasına ilişkin davanın reddine karar verilmesini dileriz." denilmiştir.

III- YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI'NIN ESAS HAKKINDAKİ GÖRÜŞÜ

Esas Sayısı:1996/1 (Siyasî Parti Kapatma)
Karar Sayısı:1997/1

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 27.6.1996 günlü, SP.83 Hz.1996/137 sayılı esas hakkındaki görüşünde:

"Emek Partisi hakkında 22.5.1996 günlü iddianame ile açılan kapatma davası dolayısıyla Yüksek Mahkemenizden istenilen esas hakkındaki görüşümüzle birlikte davalı parti savunmalarının 24.6.1996 günlü ön savunmalarında değinilen noktalara verilen yanıtlar aşağıda sunulmuştur.

1- Anayasa ve Siyasî Partiler Yasası'nda (bundan böyle SPY olarak anılacaktır.) birtakım değişiklik yapılması nedeniyle orijinal halinden uzaklaşmış olmakla SPY'nın Anayasa'ya aykırılığının incelenmesi ve anılan Yasa'nın 78. ve 81. maddelerinin Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerine aykırı olduğu savı;

Bu savın yanıtlanmasında, konu ile Anayasa'nın geçici 15. maddesi arasındaki ilişki öncelikle incelenmelidir. Sözü edilen maddenin son fıkrasında birinci fıkrada belirtilen 12.9.1980 tarihinden ilk genel seçimler sonucu toplanacak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Başkanlık Divanı'nı oluşturuncaya kadar geçecek süreye gönderme yapılarak, bu dönem içinde çıkarılan yasaların, yasa hükmünde kararnamelerin ve 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Yasa uyarınca alınan karar ve tasarrufların Anayasa'ya aykırılığının iddia edilemeyeceği belirtilmiş ve böylece yetkili organca kaldırılınca veya değiştirilinceye kadar Anayasa'ya uygunluk denetimi yoluyla bu hükümlerin tartışılmasının önlenmesi biçiminde bir siyasal tercih ortaya konmuştur.

22.4.1983 tarihinde kabul edilmiş olan SPY. 12.9.1980 ile 6.11 .1983 tarihinde yapılmış olan ilk genel seçimden sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanının oluşması arasındaki dönemde kabul edilmiş olduğundan, geçici 15. Maddenin son fıkrası kapsamında bulunmaktadır. Böyle olunca, Anayasal koruma altına alınmış olan söz konusu Yasa'nın tümünün ya da kimi maddelerinin Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülemez.

Öte yandan, SPY'nın getirdiği yasaklar ve dolayısıyla 78. ve 81. maddelerde öngörülen kısıtlamalar, Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerinde yer alan kapatma nedenlerinin somutlaştırılması, başka deyişle bu kapatma nedenlerinin beliriş ortaya çıkış biçimleri olarak düşünülmelidir. Bu hükümler ilkesinin siyasal partiler yönünden öngörülmüş yaptırımları demektir. Çünkü, Anayasa'nın 69. maddesinin son fıkrasında, "siyasal partilerin kuruluş ve çalışmaları, denetleme ve kapatılmaları ile siyasî partilerin ve adayların seçim harcamaları ve usulleri yukarıdaki esaslar çerçevesinde kanunla düzenlenir." kuralı getirilmiş, yasakoyucu da SPY.ndaki yasaklamaları kabul etmek suretiyle Anayasa'da öngörülen düzenlemeyi gerçekleştirmiştir. Yüksek Mahkemeniz de kararlarında bu sonuca vardığı gibi 23.10.1983 gün ve Esas : 1983/2 (Siyasî Parti Kapatma), Karar : 1983/2 sayılı kararında siyasî parti kapatma nedenlerinin yasa ile düzenlenmesi ödevinin yasakoyucuya doğrudan doğruya yüklenmeyip, ancak Anayasa maddelerine dayanan yetkisine göre Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bu konuda da Anayasa'ya aykırı olmayan kurallar koymasına hukukça engel olmadığı. Anayasa'nın belirli maddesinde çizilen sınırlar içinde kalarak, orada belirtilen ilkelerin doğrultusunda siyasal partilerin kapatılma nedenlerine ilişkin bir takım kurallar koyabileceği kabul edilmektedir.

Belirtilen nedenlerle SPY'nın 78. ve 81. maddelerini Anayasa'ya aykırı olduğu savı yerinde değildir.

2- Davanın SPY'nın 9. maddesine aykırı olarak açıldığı iddiası:

Anılan Yasa'nın sistematığına göre, 9. maddenin, siyasî partilerin teşkilatlanması başlıklı ikinci kısmının, kuruluş aşamasına ilişkin hükümleri içeren birinci bölümünde yer aldığı ve matlabını taşıdığı görülmektedir. Bu madde hükmü uyarınca, Cumhuriyet Başsavcılığı, kurulan

partilerin tüzük ve programlarının ve kurucularının hukuki durumlarının Anayasa ve yasa hükümlerine uygunluğunu ve belgelerin tamam olup olmadığını inceler. Bunlarda herhangi bir eksikliğin tespit edilmesi halinde giderilmesini, ayrıca ek bilgi veya belgeye lüzum görürse gönderilmesini ister. Eksikliğin belirli süre içinde giderilmemesi ya da istenen ek bilgi ve belgelerin gönderilmemesi halinde, siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin hükümler uygulanır. Bu hükümle Cumhuriyet Başsavcılığının partileri denetleme görevinin içeriği ve sınırları belirlenmiş olmaktadır. Şu halde, kurulan partilerin tüzük ve programlarının ve kurucularının hukuksal durumlarının Anayasa ve yasa hükümlerine aykırı olması ile verilmesi gerekli bilgi ve belgelerde eksiklikler tespit edilmesi durumları arasında fark gözetilmiş ve her biri ayrı hukuksal sonuçlara bağlanmış olmaktadır. Yani, Cumhuriyet Başsavcılığınca tespit edilen eksikliklerin giderilmesi, lüzumlu görülen ek bilgi ve belgelerin gönderilmesi yazıyla istenmedikçe, bu nedenle siyasal partilerin kapatılmasına dair hükümlerin uygulanamamasına, başka deyişle yazılı istemin dava açmanın ön koşulu niteliğinde olmasına karşılık; kurulan partilerin tüzük ve programları ile kurucularının hukuksal durumlarının Anayasa ve yasa hükümlerine aykırı olmaları nedeniyle kapatılmaları için dava açılması, 104. madde hükmü dışında, böyle bir ön koşulun varlığına bağlı tutulmamıştır.

Öte yandan; anılan maddedeki, Cumhuriyet Başsavcılığına verilen, kuruluş aşamasında tespit edilen eksikliklerin giderilmesi ya da gerekli görülen ek bilgi ve belgelerin gönderilmesi için yazılı istemde bulunma ödevinin, tüzük ve programlarının tamamen veya kısmen SPY.nın dördüncü kısmındaki yasaklamalara aykırı olması halinde de geçerli olduğu kabul edilecek olursa, bu koşul yerine getirilmedikçe 100. ve 101. maddelerdeki nedenlerle doğrudan kapatma davası açılması olanaksız hale gelecektir ki böyle bir sonucun SPY.nın kabul ettiği esaslarla çeliştiğinde kuşku yoktur. Yüksek Mahkemenizin 25.10.1983 gün, E. 1983/2 (Parti Kapatma), K. 1983/2 sayılı; 8.12.1988 gün, E. 1988/2 (Siyasî Parti Kapatma) sayılı kararları da bu yoldadır. Bu durum karşısında, Cumhuriyet Başsavcılığımızca davalı parti hakkında açılmış olan dava, SPY.nın dördüncü kısmında yer alan 78. maddenin (a) bendi, 81. maddenin (a) ve (b) bentlerine dayanmakta olup, 101. maddenin (a) bendi gereğince kapatılması istenmekte olduğundan, davanın SPY.nın 9. maddesi gereğince Cumhuriyet Başsavcılığımızca uyarı yapılmadan açılmış olduğuna ilişkin davalı partinin savunması yerinde değildir.

Ayrıca parti programının yasaklanan amacı taşıyan bölümünün sonradan değiştirilmiş olması ya da partinin bu yasak amaç doğrultusunda bir faaliyetinin olup olmaması da sonucu değiştirmeyecektir.

3- Davanın esasına gelince; davanın yasal dayanakları gerekçeleri ve kanıt durumundaki parti programı iddianamede açıkça ve ayrıntılı biçimde ortaya konmuş, içerikleri çözümlenmiş, Anayasa ve SPY.nda düzenlenmiş olan davayla ilgili kapatma nedenleri öğreti ve artık kökleşmiş bir nitelik kazanmış olan Yüksek Mahkememizin uygulamaları ışığında açıklanmış, buna göre davalı siyasi partinin kapatılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Davanın ilerleyişinde de bir değişiklik meydana gelmediğinden sonuç bağlamında yeni bir husus bildirilecek değildir.

Ancak; Anayasa'nın 90. maddesine dolaylı olarak atıf yapılarak, iç hukuk kuralı haline gelmiş bazı uluslararası sözleşme hükümleri karşısında, kapatma davasının yasal dayanaklarının bulunmadığı da ön savunmada belirtilmiş olduğundan bu konuda Cumhuriyet Başsavcılığımızın görüşünün kısaca açıklanmasına gerek görülmüştür.

Helsinki Sonuç Belgesi ile Yeni Bir Avrupa İçin Paris Antlaşması (Şartı)nın hukuksal niteliği ve ana hatlarıyla ilkeleri ve hedefleri devletin ülkesi ve ulusuyla tümlüğünü bozmaya yönelik girişimlere olanak veren hükümler taşımamaktadır. Ön savunmada belirtilen İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri korumaya Dair Sözleşme'ye gelince, bu sözleşme genel olarak,

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesindeki kişisel ve siyasal hakları güvence altına almaktaysa da bu sözleşme ve eki protokollerde azınlıklar ve etnik gruplara ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Sözü edilen her iki uluslararası metinde düzenlenmiş olan hak ve özgürlükler Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına dahil edilmişlerdir. Kaldı ki, bu belgelerdeki hak ve özgürlükler sınırsız da değildir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 29. maddesinde, "Herkes haklarını kullanmak ve hürriyetlerden istifade etmek hususlarında ancak kanun ile sırf başkalarının hak ve hürriyetlerinin tanınmasını ve bunlara saygı gösterilmesini sağlamak maksadıyla ve demokratik bir cemiyette ahlak, nizam ve genel refahın muhik icaplarını karşılamak için tespit edilmiş kayıtlamalara tabidir." denilmiş, 30. maddesinde de, "İşbu beyannamenin hiç bir hükmü, içinde ilan olunan hak ve hürriyetlerin bir devlet, zümre veya fert tarafından yok edilmesini güden bir faaliyete girişmeye veya bilfiil bunu işlemeye herhangi bir hak gerektirir mahiyette yorumlanamaz." hükmü getirilmiştir. İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi'nin 11. maddesinin ikinci fıkrası da, "Bu hakların kullanılması, demokratik bir toplulukta zaruri tedbirler mahiyetinde olarak milli güvenliğin, amme emniyetinin, nizamı muhafazanın, suçun önlenmesinin sağlığın ve ahlakın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması için ve ancak kanunla tahdide tabi tutulur.

Bu madde, hakların kullanılmasında idare, silahlı kuvvetler veya zabıta mensuplarının muhik tahditler koymasına mani değildir." şeklindeki hükmü ile sözleşmede yer alan hak ve hürriyetlerin ulusal güvenlik, kamu güvenliği ve düzenin korunması vs. amaçlarıyla sınırlanabileceğini kabul etmiş, 17. maddesinde de, "bu sözleşme hükümlerinden hiçbir bir devlete, topluluğa veya ferde işbu sözleşmede tanınan hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya mezkur sözleşmede derpiş edildiğinden daha geniş ölçüde tahditlere tabi tutulmasını istihdaf eden bir faaliyete girişmeye veya harekette bulunmaya matuf herhangi bir hak sağlandığı şeklinde tefsir edilemez." kuralını getirmiştir.

Anayasa ve SPY.nda öngörülen, siyasal partilere ilişkin yasaklamalar; sözleşmede yer alan özgürlükleri kaldırıp azaltma anlamında ve demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı görülemez. Bunlar, uluslararası hukukta var olan egemenliği, ülke ve ulus bütünlüğünü korumaya, ırkçılığa dayalı bölünmeleri önlemeğe yöneliktir.

Davalı parti, İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin 11. maddesinin ikinci fıkrası ile 17. maddesinde düzenlenmiş olan kurallarla bağdaşmayacak biçimde faaliyette bulunmuştur.

Yüksek Mahkemeniz de, parti kapatılması ile ilgili kararlarında davanın konusuy la ilgili olarak sözü edilen uluslararası belgeleri aynı biçimde yorumlamıştır.

Sonuç ve İstem:

22.5.1996 günlü iddianamemizde yasal dayanakları gerekçeleriyle açıklandığı üzere, davalı Emek Partisi programının, Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 3., 14., 69. maddelerine ve SPY.nın 78. maddesinin (a) bendine, 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırı amaçlar taşıdığı anlaşıldığından, davalı partinin SPY.nın 101 . maddesinin (a) bendi gereğince kapatılmasına karar verilmesini arz ve talep ederim." denilmiştir.

IV- DAVALI SİYASİ PARTİNİN ESAS HAKKINDAKİ SAVUNMASI

Emek Partisi'nin 15.8.1996 günlü esas hakkındaki savunmasında aynen :

"1- Usul Yönünden Savunmamız

A- Siyasi Partiler Yasası'nın 78. ve 81. Maddeleri Anayasa'nın 68. ve 69. Maddelerine Aykırıdır.

a) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı esas hakkında görüşünde, Siyasi Partiler Yasası 12.09.1980 tarihi ile 06.11.1983 tarihi arasında kabul edilmiş olduğundan, Anayasanın Geçici 15. maddesine göre, bu yasa hakkında Anayasaya aykırılığın ileri sürülemeyeceğini, SPY'nın Anayasal horuma altına alınmış olduğunu belirtmektedir.

Oysa;

aa) Anayasanın Geçici 15. maddesinde, 12 E5 1ül 1980 tarihinden, ilk genel seçim sonucunda toplanacak TBMM Başkanlık Divanı oluşturuluncaya kadar geçecek süre (12.09.1980 - 06.11.1983) içinde çıkarılan yasaların, Anayasaya aykırılığı iddia edilemez denilmektedir. 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu da bu dönem çıkarılan kanunlardandır. Fakat, 2820 Sayılı SPK'nda kabul edildiği 22.04.1983 tarihinden bu yana, 11 kez değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklikler neticesinde, SPK'nun ilk hali ile şimdiki hali aynı değildir. Bu haliyle, SPK'nun orijinal kanun olduğu ileri sürülemez. Bu nedenle, SPK'nun Anayasanın 15. maddesi korumasında olduğu kabul edilemez.

bb) Anayasa da yürürlüğe girdiği tarihten sonra çeşitli değişikliklere uğramıştır. Anayasanın 23.07.1995 tarihli (Kanun no: 4121, RG. 26.07.1995) değişikliğinde; Anayasanın söz konusu 68. ve 69. maddelerde de değişiklik yapılmıştır.

b) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı esas hakkında görüşünde, "Öte yandan, SPK'nun getirdiği yasaklar ve dolayısıyla 78. ve 81. maddelerde öngörülen kısıtlamalar, Anayasanın 68. ve 69. maddelerinde yer alan kapatma nedenlerinin somutlaştırılması, başka deyişle bu kapatma nedenlerinin belirliş, ortaya çıkış biçimleri olarak düşünülmelidir. Bu hükümler "ulusal devlet niteliğinin korunması" ilkesinin siyasal partiler yönünden öngörülmüş yaptırımları demektir." savını ileri sürmektedir.

Siyasi partilerin uyacakları esaslar Anayasanın 69. maddesinde belirtilmiştir. Partiler, Anayasanın 69. maddesinde belirtilen genel sınırlamalar dışına çıkamazlar. Siyasi Partiler Kanunu'nun 78. ve 81. maddeleri Anayasanın 68. ve 69. maddelerinde belirtilen sınırları genişletmiştir. SPK'nun 78. maddesi; Anayasanın başlangıç kısmında ideolojik bir manifesto niteliği taşıyan ve 23.07.1995 tarih ve 4121/1 md. ile yürürlükten kaldırılan "esaslara" aykırılığı kapatma nedeni saymıştır. Ayrıca, Anayasanın 68. ve 69. maddelerinde belirtilmeyen; dil, bayrak, milli marş ve başkente ilişkin hususları da kapatma nedenleri arasında sayması SPK'nun 78. maddesinin Anayasadaki sınırların genişletilmesi ve Anayasaya aykırılık hususunda bir örnektir.

SPK'nun 81. maddesinde de Anayasanın kapatma nedenleri dışına çıkılmıştır. Milli veya dini kültür veya mezhep veya dil farklılığına dayanan azınlıkların bulunduğu ve bunlar arasında ayırım gözetilemeyeceği hükmü, Anayasası'nın 20. maddesinde belirtilmişken, SPK'nun 81. maddesinde azınlıklardan söz etmek kapatma nedeni olarak belirtilmiştir.

c) Anayasa Mahkemesi Üyesi Yılmaz Aliefendioğlu, Siyasi Parti-Kapatma Davası 1991/2 E, 1992/1 K, karşıoy yazısında şöyle demektedir: "Bir döneme ait kimi yasama işlemlerinin Anayasal denetimin dışında kalması ve bu denetim yasağına zamanla bir sınır getirilmemesi, Cumhuriyetin hukuk devleti olma niteliğini zedeler ve Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenen hukuk düzeninin dışına çıkılması sonucunu doğurur."

"Anayasanın 11. maddesinde, Anayasanın üstünlüğü, "kanunlar Anayasaya aykırı olamaz" biçiminde bir kuralla belirlenmiştir. 148. maddeye göre ise, Anayasa Mahkemesi yasaların, KHK'lerin ve TBMM İçtüzüğü'nün Anayasaya uygunluğunu denetlemekle görevlendirilmiştir.

Geçici 15. madde, Anayasanın yukarıda sözü edilen temel maddeleriyle çatışmaktadır. Bu geçici maddenin, sürekli bir kural olarak kabulü durumunda, Anayasanın öngördüğü hukuk devleti, Anayasanın üstünlüğü ve Anayasal denetimle ilgili temel kurallar, bu dönemde çıkan yasalar ve KHK'ler yönünden, Anayasa işlerliğini kaybetmekte, söz konusu yasama işlemleri "hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlermiş hukuk düzeninin" dışında kalmaktadır.

"Geçici bir maddenin, Anayasanın temel kurallarını süresiz işlemez hale getirmesi Anayasal sistemle bağdaşmayacağı gibi, maddenin geçicilik özelliğine de uygun düşmez. Doğaldır ki, maddenin hükmü de geçici olmalıdır."

"...Geçici 15. maddedeki "Anayasaya aykırılığın iddia edilemeyeceğine" ilişkin kuralın 06.12.1983 tarihine kadar geçerli olduğunu düşünmekteyim."

"Anayasa Mahkemesi, bu konuda değişik kararlar vermiş olmakla beraber, kimi kararlarında, 1961 Anayasasının geçici 4. maddesine karşı, işin esasına girerek, Anayasaya aykırı kuralın ihmal edilmesi gerektiği sonucuna varmıştır. özellikle, ispat haklarıyla ilgili 6.5.1982 günlü, E. 1981/8, K. 1982/3 sayılı kararında "Yasakoyucunun, geçici 7. maddesindeki buyruğu yerine getirmemesi ve Türk Ceza Kanunu'nun 481. maddesindeki Anayasaya aykırılığı giderecek yasayı çıkarmaması ve iptal ile itiraz yollarının da geçici 4. maddenin üçüncü fıkrasına göre tıkanmış olması karşısında, kısıtlı kalan anayasal ispat hakkının bu içeriği ile uygulanmasının sürüp gitmesi artık düşünülemeyeceğinden, mahkemelerce, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcı niteliğini açıklayan 8. maddenin ikinci fıkrasına dayanarak, 481. maddenin birinci fıkrasındaki ispat hakkını sınırlayıcı hükümlerin bir yana bırakılması ve kurallar kademesinde en üst düzeyde bulunan Anayasanın 34. maddesindeki hükmün doğrudan uygulanması gerekmektedir." denilerek bu görüş açık biçimde ifade edilmiştir.

Anayasaya uygunluğu sağlamakla görevli Anayasa Mahkemesi'nin işlevi, anayasal yargıdaki tıkanıklığı aşmayı, Anayasanın temel hak ve özgürlüklerini koruyan birçok maddesinin uygulanamaz hale gelmesine neden olan Geçici 15. maddenin yarattığı sorunu çağdaş yorumla çözümlemeyi gerektirir. Anayasa Mahkemesi, Anayasaya açıkça aykırı olan kuralları, Anayasanın geçici bir maddesi nedeniyle de olsa, korur duruma girmemelidir.

Açıklanan nedenlerle bu dönemde yayımlanan 24.4.1983 günlü, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 78. ve 81. maddelerine karşı yöneltilen Anayasaya aykırılık savının incelenmesi, Anayasaya aykırı bulunması durumunda iptal ya da ihmal edilmesi gerekir."

Bizce, Yılmaz Aliefendioğlu'nun görüşü Anayasa Mahkemesi'nin işlevini açıkça belirtmektedir. Biz de, bu görüşe katılıyoruz.

d) Yukarıda açıklamaya çalıştığımız nedenlerle, Mahkemeniz öncelikle SPK'nun 78. ve 81. maddelerinin, Anayasanın 68. ve 69. maddelerine aykırılığı hususundaki itirazlarımızı incelemesi ve bu hususta karar verilinceye kadar, konunun bekletici mesele sayılarak, Parti Kapatma Davası'nın bekletilmesine karar verilmesini ve Anayasaya aykırı olan SPK'nun 78. ve 81. maddelerinin iptaline karar verilmesini diliyoruz.

B- Dava, SPK'nun 9. Maddesine Aykırı Olarak Açılmıştır.

Esas Sayısı:1996/1 (Siyasî Parti Kapatma)
Karar Sayısı:1997/1

Siyasi Partiler Kanunu'nun 9. maddesinde "Cumhuriyet Başsavcılığı kurulan partilerin tüzük ve programlarının ve kurucularının hukuki durumlarının Anayasaya ve kanun hükümlerine uygunluğunu ve belgelerin tamam olup olmadığını, kuruluşlarını takiben öncelikle ve ivedilikle inceler. Tespit ettiği noksanlıkların giderilmesini .. ister" denilmektedir. Görüleceği gibi, SPK'da açıkça Cumhuriyet Başsavcılığının kurulan partilerin programlarının Anayasaya ve kanun hükümlerine uygunluğunu öncelikle ve ivedilikle inceleyeceği ve tespit ettiği noksanlıkları otuz gün içinde gidermesini sözkonusu partiden isteyeceği hükmü mevcuttur.

Bu maddenin (9. madde) dayanağı, Anayasa'nın 69. maddesinin 5. bendidir. Anayasanın 69/5. maddesinde tüzük ve program birlikte ve eşit olarak ele alınmakta ve program ve tüzüğün 68/4. maddeye aykırı olamayacağı belirtilmektedir. Anayasanın 69/5 ve SPK'nun 9. maddesini birlikte ele aldığımızda, bu maddelerin siyasi partilere güvence sağladığı görülecektir. Bu maddelerle siyasi partilere açıklama ve düzeltme olanağı verilerek partinin kapatılma davasıyla yüzyüze gelmesi engellenmek istemiştir.

SPK'nun 9. madde hükmüne göre, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın denetimi, sadece şekli hususları değil, "Anayasa ve kanun hükümlerine uygunluğu" da kapsamaktadır.

Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Emek Partisi'ne 30 günlük düzeltme süresi ver-neden kapanına davası açması SPK'na aykırıdır.

Anayasa Mahkemesi, 1991/2 E., 1992/1 K. ve 10.07.1992 tarihli Sosyalist Parti'nin kapatılması hakkındaki kararında "Bu nedenle davanın, 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası'nın 9. maddesine göre Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca uyarı yapılmadan açılmış bulunduğu yolundaki davalı parti savunması, davanın 2820 sayılı Yasa'nın 4. kısmında yasaklanan parti faaliyetlerinden kaynaklanması nedeniyle yerinde değildir." demiştir. Bu karardan, parti faaliyetleri dışında, program ve tüzükte Anayasa ve kanunlara aykırılık nedeniyle kapatma davası açıldığında, Başsavcılığın partiyi uyarması gerekir sonucu çıkmaktadır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın esas hakkında görüşünde, "Şu halde, kurulan partilerin tüzük ve programlarının ve kurucularının hukuksal durumlarının Anayasa ve yasa hükümlerine aykırı olması ile verilmesi gerekli bilgi ve belgelerde eksiklikler tespit edilmesi durumları arasında fark gözetilmiş ve her biri ayrı hukuksal sonuçlara bağlanmış olmaktadır. Yani. Cumhuriyet Başsavcılığınca tespit edilen eksikliklerin giderilmesi, lüzumlu görülen ek bilgi ve belgelerin gönderilmesi yazıyla istenmedikçe, bu nedenle siyasal partilerin kapatılmasına dair hükümlerin uygulanamamasına, başka deyişle yazılı istemin dava açmanın ön koşulu niteliğinde olmasına karşılık; kurulan partilerin tüzük ve programları ile kurucularının hukuksal durumlarının Anayasa ve yasa hükümlerine aykırı olmaları nedeniyle kapatılmaları için dava açılması, 104. madde hükmü dışında, böyle bir ön koşulun varlığına bağlı tutulmamıştır."

Başsavcılığın bu görüşü zorlama bir yorum ile kanun hükmünü değişik uygulamak anlamına gelmektedir. Başsavcılığın görüşünde "...tüzük ve programının ve kurucuların hukuksal durumlarının Anayasa ve yasa hükümlerine aykırı olması ile verilmesi gerekli bilgi ve belgelerde eksikliklerin tespit edilmesi durumları arasında fark gözetilmiş..." demektedir. Oysa, yasa hükmünde böyle bir fark, ayırım yoktur. Aslında, Başsavcılığın söyledikleri ile uygulamaları da çelişmektedir. Başsavcılık, Emek Partisi'nin tüzüğünde birçok değişiklik yapılması için Partiyi uyarmış, yine kurucularının bazılarının yasal durumlarının uygun olmaması nedeniyle Emek Partisi'ni uyarmıştır. Başsavcılık tüzük ve kurucuların hukuksal durumlarının yasalara aykırı olması durumlarında farklı davranılır, yani eksiklerin ya da aykırılıkların giderilmesi istenmez, sadece belge eksikliklerinin tamamlanması istenir derken, uygulamada tüzük ve kurucuların durumları hakkında da Emek Partisi'ni uyarmış ve yasaya aykırılıkların düzeltilmesini istemiştir.

Esasen, Başsavcılığın görüşü, yasa hükmünü de değiştirmek anlamına gelmektedir. Eğer, kanunkoyucu Başsavcılık gibi düşünseydi, yasa hükmü şöyle olurdu: Cumhuriyet Başsavcılığı kurulan partilerin tüzük ve kurucularının hukuki durumlarının Anayasa ve kanun hükümlerine uygunluğunu ve belgelerinin tamam olup olmadığını, kuruluşlarını takiben öncelikle ve ivedilikle inceler. Tespit ettiği noksanlıkların giderilmesini, lüzum göreceği ek bilgi ve belgelerin gönderilmesini yazıyla ister. Yasa hükmünün bu şekilde olmayışı tesadüfî midir' Bilindiği gibi, partilerin programı için SPK'nda şekli bir zorunluluk yoktur. Parti programları için şekli bir zorunluluk olmadığına göre, Cumhuriyet Başsavcılığı parti programındaki hangi eksikliği gidermesi için Partiyi uyaracaktır' Sosyalist Parti'nin programında etnik grupların ve ırkların eşitliğine ilişkin hükümler bulunduğu gerekçesi ile Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Parti aleyhine Anayasa Mahkemesine açılan kapatma davası, Anayasa Mahkemesi'nin 8 Aralık 1988 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Derneklerle ve vakıflarla ilgili uygulamada dahi, derneğin program ve tüzüğü, vakfın anasözleşmesinin düzeltilmesi için dernek ve vakıf kurucuları uyarılırken ve SPK'nda da aynı mantık sözkonusu iken; Başsavcılığın, çok açık olan yasa hükmünü, zorlama bir yorum ile uygulamaması ve Parti kapatma davası açması Emek Partisi'ne önyargılı bakışın ürünüdür düşüncesindeyiz. Bu düşüncemizi Başsavcılığın şu sözleri de açıkça göstermektedir: "Ayrıca Parti programının yasaklanan amacı taşıyan bölümünün sonradan değiştirilmiş olması ya da partinin bu yasak amaç doğrultusunda bir faaliyetinin olup olmaması da sonucu değiştirmeyecektir."

2- Esas Yönünden Savunmalarımız

A- Başsavcılık Parti Kapatma Davası Açmada Çifte Ölçüt Kullanmaktadır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Parti Kapatma Davası açma konusunda çifte ölçüt kullanmaktadır. Partimiz "etnik kökenlere, milliyetlere ve dillere tam özgürlük ve tam hak eşitliği" dediği için "azınlık yaratmak" suçlaması ile haklarında kapatma davası açılmış, aşağıda örneklerini vereceğimiz diğer siyasi Partilerin konu ile ilgili faaliyetleri ve sözleri haklarında hiçbir işlem yapılmamıştır.

25 Kasım 1991 Tarihli Hükümet (DYP ve SHP) Programından (sayfa 11): "...yurttaşlarımız arasında kültür, düşünce, dil ve köken farkları olması doğaldır...Çeşitli etnik, kültürel ve dile ilişkin kimlik özellikleri özgürce ifade edilebilecek, özenle korunabilecek ve rahatça geliştirilebilecektir."

"..herkesin kendi anadilini, kültürünü tarihini, folklorünü, dini inançlarını araştırması, koruması ve geliştirmesi temel insan hak ve özgürlüğü kapsamı içindedir..."

SHP/Merkez Yürütme Kurulu Raporu (SHP'nin Doğu ve Güneydoğu sorunlarına bakış ve çözüm önerileri, SHP MYK, Temmuz 1990 Ankara, s. 28-43): "Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun bazı bölümlerinde yaşayan yurttaşların ağırlıklı bir bölümü etnik açıdan Kürt kökenlidir..."

"Kürt kimliğini kabul ederek kendine Kürt kökenliyim diyen yurttaşlara, bu kişiliklerini hayatın her alanında istedikleri gibi ve özgürce belirtme hakkına sahip olmaları olanağı sağlanacaktır..."

Emek Partisi hakkında kapatma davası açan Başsavcılık yukarıda hükümet programından bir alıntı yaptığımız DYP ve SHP hakkında benzer işlem yapmamıştır.

SHP'nin Nisan 1993 tarihli "Öncelikli Hedefler" başlıklı bildirgesinde: "'Türkiye'nin her yöresinde, her türlü düşüncenin özgürce açıklanabilmesi için gerekli tüm önlem alınacaktır. Kürt

kökenli yurttaşlarımızında, düşüncelerini özgürce açıklayabilecekleri ortam ve koşullar yaratılacaktır... İnsanlar özgürce etnik, dolayısıyla "Kürt Kimliklerini" açıklayabilmelidir... Kürt kökenli yurttaşlarımızın, çocuklarına istediği adı koyabilmesi, yerleşim yerlerinin geçmişteki adlarıyla anılması ve kimlikle bütünlük gösteren öğelerin ortaya çıkmasını önleyen, yasaklanmasına neden olan tüm engeller ortadan kaldırılacaktır... Bu çerçevede kültürün geliştirilmesinin ve yaygınlaştırılmasının çok önemli bir kurumu olan "Kürt ve Kürdoloji Enstitüsü" ile benzeri bilimsel kuruluşların yasal ve idari anlamda oluşumunu zorlaştıran, olanaksızlaştıran engeller ortadan kaldırılacaktır... Kürt dilinin öğrenilmesini, öğretilmesini sağlamak amacıyla, özel öğretim kurumlarının kurulması konusundaki girişimler desteklenecektir... Kürt dili özgürleşecektir... Televizyon ve Radyolarda Kürtçe yayın yapılması serbest bırakılmalıdır." vb. çözüm önerileri sunulmuştur. Cumhuriyet Başsavcılığı SHP hakkında kapatma davası açma gereği görmemiştir.

CHP Grup Başkan Vekili Nihat Matkap'ın 20 Haziran 1996 tarihli basın toplantısı metninde "4- İrk, din, mezhep ve etnik köken farklılıkları kültür mozayigimizin zenginliğidir. anlayışından yola çıkarak. bölgede yaşayan Kürt yurttaşlarımızın kendi kültürleri ile yaşamalarına kendi kültürlerini geliştirmelerine destek verilmelidir. Bu çerçevede;

Özel televizyon ve radyoların Kürtçe yayın yapmaları önündeki engeller kaldırılmalıdır.

- Kürt yurttaşların ana dilini geliştirmeleri için özel okul kurulmasına izin verilmelidir.

- Kürt Enstitüsü kurulmasına izin verilmelidir." yazılmaktadır. CHP bu görüşlerini çeşitli yerlerde ve birçok defa dile getirmesine karşın, Başsavcılık CHP hakkında kapatma davası açmamıştır.

Bu örneklerden de anlaşılacağı gibi, başka Partiler Emek Partisi programında kapatma gerekçesi kabul edilen konularda benzer ya da Başsavcılığın deyimi ile "yasak amaç doğrultusunda" sözler söylemiş, yazmış fakat hiçbir hakkında kapatma davası açılmamıştır.

B- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Emek Partisi Hakkında "Azınlık Yaratmak" İddiası Dayanaksızdır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Emek Partisi'nin programında yer verdiği " ..etnik kültürler, milliyetlere ve dillere tam özgürlük ve tam hak eşitliği, Türk ve Kürtlerin eşit ve özgür birliğini güvenceye alan baştan aşağı demokratikleşmiş bir devlet biçimi." şeklindeki çözüm önerisiyle aşağıdaki amacı güttüğü sonucuna varmıştır: "Türkiye Devletinin Anayasasının başlangıç kısmı ve ikinci maddesinde açıklanan Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü ve diline dair hükümlerini değiştirmek amacını gütmek, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde milli kültür veya ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri sürmek, Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını gütmek"

Başsavcılığın yukarıdaki program maddesinden nasıl bu kadar çok amaç çıkardığını anlamak güçtür. Programda yazılanlar çok açıktır ve yoruma ihtiyaç bırakmamaktadır. Emek Partisi'nin programında esas olarak ulusal ayrıcalıklara ve baskılara son verilmesi ve etnik kültürlerin, dillerin eşitliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Emek Partisi, hiçbir ayırım olmadan vatandaşların haklarının eşitliğini savunmaktadır. Programda, Türkiye'deki her ulus ve milliyetten işçi ve emekçilerin özgürlük, eşitlik temelinde kardeşçe birliğinin sağlanması savunulmaktadır. Emek Partisi'nin azınlık yaratmak gibi bir amacı yoktur. Zaten, ulus, milliyet, ulusal azınlık gibi sosyal kategoriler kişiler, Partiler vb. tarafından yaratılmazlar. Ulus. ulusal

azınlık vb. sosyolojik olgular olup, kapitalizmle birlikte tarih sahnesine çıkmışlardır. Bu nedenle, Partimiz. azınlık yaratma suçlamasını reddetmektedir. Partimizin savunduğu ilke, uluslar ve ulusal azınlıklar arasında eşitlik ve kardeşliğin sağlanmasıdır.

C- Anayasa Mahkemesi, Bu Davada Ulusalüstü İnsan Hakları Hukuku Normlarını Uygulamalıdır.

Bir siyasi partinin kapatılması istemi ile açılan davada Anayasa Mahkemesi iç hukuk normlarını uygulayacağı gibi, istem halinde veya re'sen, iç hukukun bir parçası halindeki ulusalüstü insan hakları hukukunu, ulusalüstü yargı yerlerinin içtihadlarında ortaya çıkan ilkeleri de uygular.

İnsan hakları belgeleri, insan haklarını ve temel özgürlükleri düzenlemiş ve bazı belgeler ile bu hak ve özgürlüklerin korunması için yarı-yargısal ve yargısal organlar kurulmuştur. Ulusalüstü insan hakları hukuk belgelerinde insan haklarını ve temel özgürlükleri düzenleyen normlar, iç hukuka içselleştirilmiş, yani iç hukukun bir parçası haline gelmiş olmaları durumunda, ulusal yargı yerleri bu normları uygulamakla ödevlidir.

İç hukuk normu ile ulusal üstü norm arasında bir çatışma söz konusu ise, ulusal mahkeme, ulusal üstü normu doğrudan uygular. Ulusalüstü insan hakları normları, iç hukuka üstündür ve bağlayıcıdır. Ulusalüstü normların üstünlüğü ve bağlayıcılığı, sadece teorik-doktriner değil, ama aynı zamanda normatif ve pratik gerekliliğin sonucudur.

Anayasanın siyasi partilerle ilgili hükümleri ve Siyasi Partiler Yasası hükümleri, yasaklama ve kısıtlamalarıyla, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü alanında ulusalüstü insan hakları hukuku normları ile çelişmektedir. Bu nedenle, Anayasa Mahkemesi'nin Emek Partisi Kapatılma Davası'nda ulusalüstü hukuk normlarını ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin hükümlerini uygulamasını talep ediyoruz.

"Türkiye Cumhuriyeti devleti, örneğin uluslararası bir yargı y eri olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'yle kurulu bulunan Mahkeme'nin vereceği kararların bağlayıcılığını kabul etmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre, Mahkeme'nin yapacağı denetim, "... sadece temel (iç hukuk) mevzuatı(nı) değil, bağımsız bir (ulusal) mahkeme tarafından verilmiş olsa bile, bu mevzuatı uygulayan mahkeme kararlarını da kapsar. "(Handyside)

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, ulusal mahkemelerin ve diğer kamu makamlarının iç hukuka göre yaptığı tasarrufları değil iç hukuktaki normatif standartların Sözleşme'ye uygunluğunu da denetlemektedir.

Anayasa Mahkemesi kararları da, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'nin yaptığı "Sözleşme'ye uygunluk" denetimine tabi olduğuna göre, Anayasa Mahkemesi'nin Sözleşme hükümlerine ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihatlarından çıkan ilkelere göre karar vermeyi düşünmesi pratik bir gerekliliktir.

Öte yandan, hatırlamak gerekir ki, yüksek mahkemeler, özellikle de Anayasa Mahkemesi ürettikleri içtihadı standartlarla, yasama ve yürütme organlarına izlemeleri gereken yolu göstermesi bakımından önem ve ağırlığa sahiptir. İnsan haklarına dayanan demokratik bir rejimin hukuksal gereklerinin oluşturulması, geliştirilmesi ve uygulamada bunlara tam anlamıyla sahip çıkılarak kurumsallaştırılmasına katkıda bulunulması yasama ve yürütme erkinin özellikle yürürlükteki sistemin demokratikleştirilmesi konusunda üzerine düşen sorumluluğu tam olarak yerine getirmemesi karşısında daha büyük bir önem taşımaktadır. Böyle bir ortamda yargıç, artık hukuksal pozitivizmin dar kalıpları içinde devinerek karar üretemez; tersine demokratikleşmeyi

hızlandırmada payına düşen tarihsel sorumluluğun gereklerini ulusalüstü insan hakları hukuku ile normatif ve içtihadî standartları belirlenmiş olan "insan haklarına dayanan demokratik rejimi" üreterek yerine getirmek durumundadır."

Anayasa Mahkemesi, Emek Partisi'nin kapatılması davasında iç hukuk ile birlikte ulusalüstü insan hakları hukukunu da uygulamak durumundadır. Türkiye'yi bağlayıcı bir metin olması bakımından Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin de uygulanması söz konusudur. Anayasa Mahkemesi'nin Emek Partisi'nin kapatılmasına karar verdiği durumda, sözleşmedeki bazı hakların ihlal edildiği gerekçesi ile Emek Partisi'nin, iç hukukta verilen bu karar aleyhine, Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna başvurma hakkı doğacaktır.

Emek Partisi'nin kapatılması durumunda Sözleşme'nin 10 (ifade özgürlüğü), 11 (örgütlenme özgürlüğü), 17 (hakları kötüye kullanma yasağı), 18 (sınırlamaları amaç dışı kullanma yasağı) maddeleri ve 11. Protokol 3. maddesi (serbest seçim hakkı) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde tartışılacaktır.

Sözleşme'nin 10. ve 11. maddeleri çerçevesinde, Strasbourg organları diğer sorunlarla birlikte ifade ve örgütlenme özgürlüğüne temas eden Emek Partisi'nin kapatılması olayında, özellikle şu dört soruyu soracaktır: 1) İfade özgürlüğüne bir müdahale var mıdır' Bu soruya olumsuz yanıt vermek mümkün değildir. Emek Partisi Başsavcılığın iddianamesinde de görüldüğü gibi programındaki bir cümle nedeniyle kapatılmak istenmektedir ve kapatma kararı verilirse de bu cümle nedeniyle verilecektir. Partilerin ülke sorunları hakkında çözüm önerileri sunmaları, görüş bildirmeleri ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmek gerekir. 2) İfade özgürlüğünün sınırlandırılması iç hukuk tarafından öngörülmüş müdür: Yani müdahalenin iç hukukta dayanağı var mıdır' İfade özgürlüğüne iç hukukta sınırlama getiren birçok norm mevcuttur. Fakat, ifade özgürlüğünün sınırlandırılması hususunda iç hukuk kuralları ile ulusalüstü hukuk normları çelişmektedir. ülkemizdeki sınırlamalar Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin sağladığı ifade özgürlüğü alanını daraltmaktadır. 3) İç hukukta özgürlüğe yapılan müdahale meşru bir amaca dayanmakta mıdır' İç hukukta özgürlüğe yapılan müdahale meşru bir amaca dayanmamaktadır. 4) Müdahale "demokratik toplumda gerekli midir' İç hukukta özgürlüklere yapılan müdahale "demokratik toplumda" gerekli değildir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Emek Partisi'nin programının bir cümlesine dayanarak dava açtığı halde, esas hakkındaki görüşünde "... davalı partinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11. maddesinin 2. fıkrası ile 17. Maddesinde düzenlenmiş olan kurallarla bağdaşmayacak biçimde faaliyette bulunmuştur" demektedir. Başsavcılık, bu faaliyetlerin ne olduğunu belirtmemiştir. Sözleşmenin 17. maddesi "Bu Sözleşmedeki hiçbir hüküm, herhangi bir Devlete, gruba veya kişiye, bu Sözleşme'de yer alan hak ve özgürlüklerden birinin tahribini amaçlayan bir eylemde bulunma ... hakkı verdiği biçimde yorumlanamaz" hükmünü içerir. Başsavcılık, Emek Partisi'nin hangi eylemi ile Sözleşme'de belirtilen hakların tahribini amaçladığını belirtmemiştir. Başsavcılığın iddiaları tamamen dayanaksız olup, önyargıların neticesidir. Emek Partisi Sözleşme'de yer alan hak ve özgürlüklerden birinin tahribini amaçlanmaktadır. Sözleşme'deki hak ve özgürlüklerin birinin tahribini amaçlayan bir eylemde bulunmamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatlarına göre, bir siyasal Partinin Sözleşme'nin 17. maddesine aykırı davrandığının ileri sürülebilmesi için; münhasıran ırk ayrımcısı, nasyonal sosyalist gibi totaliter ideolojileri benimseyerek faaliyet gösterdiğini delillendirmek gereklidir. Komisyon, örneğin, Glimmerveen ve Hagenbeek vak'asında, Madde 17'yi şöyle yorumlamıştır: "Madde 17'nin genel amacı, totaliter grupları, Sözleşme'de düzenlenen ilkeleri kendi çıkarları için istismar etmekten alıkoymaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek için, bu haklardan ve özgürlüklerden herhangi birisini tahrip etmeyi amaçlayan faaliyetlerle ilişkili görülen/bulunan kimselerden, güvence altına alınmış olan hakların ve özgürlüklerin hepsinin

alınmasını gerektirmez." Ayrıca belirtmek gerekir ki; Purceel vak'asında "Sinn Fein" ve A. Association vak'asında ise "A" adlı siyasal partiler, ulusal hukuk çerçevesinde faaliyetleri izlenmiş ve sınırlanmış, ancak bu partiler kapatılmamıştır. Emek Partisi'nin totaliter ideolojinin savunmasını yapmadığına göre 17. maddeye aykırılık iddiasının bu açıdan da temelsiz olduğu açıktır. Yine Anayasa Mahkemesi'nin de bilgileri dahilinde olan Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun "Sosyalist Parti/ D. Perinçek ve İ. Kırıt ve Türkiye Vakasında hükümetin 17. maddeye dayanmasını benimsememiş ve davayı kabul edilebilir bulmuştur.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın sözleşmenin 11. maddesinin ikinci fıkrasına getirdiği yorum maddenin amacını aşan tarzdadır. Anılan madde "Bu hakların kullanılması demokratik bir toplulukta zaruri tedbirler mahiyetinde olarak, milli güvenliğin, amme emniyetinin, nizam muhafazanın, suçun önlenmesinin, sağlığın ve ahlakın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması için ve ancak kanunla tahdide tabi tutulur. Bu madde, hakların kullanılmasında idare. Silahlı Kuvvetler veya zabıta mensuplarının muhik tahditler koymasına mani değildir" şeklindedir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı "Anayasa ve SPY.nda öngörülen, siyasal partilere ilişkin yasaklamalar; Sözleşmede yer alan özgürlükleri kaldırıp azaltma anlamında ve demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı görülemez. Bunlar Uluslararası Hukukta varolan egemenliği, ülke ve ulus bütünlüğünü korumaya, ırkçılığa dayalı bölümleri önlemeye yöneliktir." demektedir. Ancak gerek SPY gerek Anayasanın siyasal partilerle ilgili ulusalüstü hukuka aykırı düzenlemelerin 11. maddenin ikinci fıkrasının öngördüğü sınırlama sebeplerinin sınırlılığı, meşru amaç için kısıtlamanın zorunlu olması. getirilen sınırlamanın korunması hedeflenen yarar ile orantılı olması, öngörülen takdir yetkisinin makul biçimde, dikkatlice, iyi niyetle kullanılıp kullanılmadığı hususlarını tartışmamıştır. Komisyon "kamu düzeni" ve "ulusal güvenlik" kavramlarına ilişkin olarak Castells kararında şöyle demiştir: "Bask bölgesinde dağıtılan haftalık bir dergide yayınlanan makalesinde demokratik seçimlerle gelmiş bir Hükümetin, Bask bölgesinde yaşayanları öldüren çeteleri fiilen teşvik ettiği, desteklediği veya koruduğu izlenimi vermesi, makalede yer alan iddialar dikkate alındığında, resmi yetkililerin halkın öfke ve intikam amaçlı muhtemel tepkisinden doğal olarak kaygı duymasına yol açmış olabilir. Bu nedenle yetkililer, 1979'da İspanya'nın yaşadığı güç dönemde, bu tür tepkileri kontrol etmenin zor olabileceğini düşünmekte haklıdılar; ve bunları kamu düzenine ve bir ölçüde ulusal güvenliğe karşı bir tehlike saymak doğru olur." Komisyon kararında "kamu düzeni" ve "ulusal güvenlik" ölçütleri açıkça görülmektedir. Başsavcılık Emek Partisi aleyhine bu tür somut eylemler göstermek yerine soyut bir "ülke ve ulus bütünlüğü" ölçütünü ileri sürmeyi yeğlemiştir. Emek Partisi'nin ırkçılığa dayalı bir bölünme öngördüğü ve etnik kökenli nefret terörizmi teşvik ettiği söylenemez. Açılan davanın dayanağı yapılan ulusal normlar doğrudan düşünce ve düşüncenin ifade edilmesi özgürlüğünü yani sözleşmenin 10. maddesini ihlal etmektedir. Burada artık 11. maddenin ikinci fıkrasından bahsedilemez.

Ulusal kamusal makamların "takdir yetkisini" kullanarak; aldıkları ve insan haklarını kayıtlama/sınırlama sonucunu veren önlemler, bununla öngörülen "meşru amacı" gerçekleştirmek için "gerekli" olmalıdır. Başka deyişle, bir sınırlama, hedeflenen o meşru amaç için, zorunlu, kaçınılmaz vb. özellikleri taşıyor ise, Sözleşme'nin aradığı "gereklilik" karşılanmış olur.

Ancak bu yetmez; "gereklilik" koşuluna uygunluk için ayrıca, alınan önlemin, yapılan müdahalenin, kısacası insan hakkına getirilen sınırlamanın, korunması hedeflenen yarar ile, yani amaç ile "orantılı" olması da zorunludur.

Emek Partisi'nin kapatılması halinde, Sözleşme'nin Madde 9, Madde 10 ihlal edilerek, düşünce ve ifade özgürlüklerine halel getirilmiş olacaktır. Bu özgürlükler, siyasal bir örgütlenme çerçevesinde kişilerin görüşlerinin propagandasını yapma olanağını içerir. Partinin kapatılması

ile, ayrıca, Madde 11'in ihlali ve bunun gibi örgütlenme özgürlüklerine bir müdahale oluşturulmuş olacaktır.

Sözleşme Madde 9, Madde 10 ve Madde 11, paragraf 2'de belirtilen kayıtlamaların, öngörüldükleri amaç çerçevesinde uygulanmadığı, ama Türkiye'deki demokratikleşme sürecini yavaşlatacak biçimde yorumlanıp uygulandığı ölçüde, Sözleşme Madde 18'in ihlali söz konusu olacaktır. Anayasa Mahkemesi çeşitli kapatma davalarında, Parti kapatılmasını meşrulaştırmak için, Sözleşme'nin değinilen maddelerinin 2. paragraflarında belirtilen kayıtlamalara dayanarak, Sözleşme Madde 18 bağlamında yetkilerini aşmaktadır.

Emek Partisi hakkında kapatma kararı verildiği takdirde, Protokol No. 1, Madde 3'ü ihlal edilerek, parti üyeleri ve potansiyel seçmenin serbest seçimlere ilişkin haklarını kullanma hakkı çiğnenmiş olacaktır.

Emek Partisi'nin kapatılması "demokratik bir toplumda gerekli" değildir.

Emek Partisi'nin kapatılması işçi ve emekçilerin siyaset yapması ve siyasal tartışmaya katılmasını engelleyecektir.

Emek Partisi'nin kapatılması, birçok siyaset adamı ve DYP, SHP, CHP vb. partilerin, ülkenin sorunları üzerinde benzeri bir yaptırıma uğramadan görüşlerini belirtebilmeleri nedeniyle, Partimiz bakımından Sözleşme'nin 14. maddesini ihlal eden ayrımcı bir muamele olacaktır. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, Emek Partisi'ne temsil ettiği siyasal görüşler nedeniyle ayrımcılık yapılmaktadır.

Sonuç : Yukarıda açıklamaya çalıştığımız nedenlerle, Emek Partisi'nin kapatılmasına ilişkin davanın reddine karar verilmesini dileriz." denilmektedir.

V- YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI'NIN SÖZLÜ AÇIKLAMASI İLE DAVALI PARTİ TEMSİLCİSİNİN SÖZLÜ SAVUNMASININ DİNLENİLMESİ

Anayasa'nın 149. maddesinin son fıkrası ile 2949 sayılı Yasa'nın 33. Maddesi uyarınca 7.10.1996 gününde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın sözlü açıklaması ile davalı Siyasî Parti temsilcisinin sözlü savunmaları dinlenilmiştir.

A- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının Sözlü Açıklaması

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın raporlu olması nedeniyle yerine vekâlet eden Başsavcı vekili sözlü açıklamasında :

"hukuki durumda bir değişiklik olmadığından, davalı Siyasî partiyle ilgili 22.5.1996 günlü, 1996/137 sayılı iddianameyle, 27.6.1996 günlü esas hakkındaki görüşümüz içeriğinin aynen tekrar ediyoruz. Çıkarılacak veya ilave edilecek bir husus yoktur." demiştir.

B- Davalı Siyasî Parti Temsilcisinin Sözlü Savunması

Emek Partisi adına Parti Genel Başkanı A. Levent Tüzel sözlü açıklamasında:

"Sayın Başkan. değerli üyeler; ben de daha önce, partimizin kapatılma istemine karşı, Cumhuriyet Başsavcılığının iddianamesinde değinilen hususlara, ilk savunma ve son savunma olarak yazılı sunduğumuz hususlarda kısaca özet bilgi vereceğim. Daha sonra da, partimizin kuruluş amacı, gerekçeleri. kuruluş süreci hakkında bilgi ve özellikle de kapatılma gerekçesi yapılan, bölücülük iddiası yapılan hususlarda partimizin görüşlerini kısaca aktaracağım.

Öncelikle, doğaldır ki Anayasa Mahkemesi yargılaması önünde usul yönünden, hukukî konularda usul yönünden değerlendirmelerimiz var. Siyasî Partiler Yasasının, siyasî partilerin demokratik düzende uymaları gereken esaslar ve yasaklar konusunu düzenleyen ve partimiz için de kapatılma gerekçesi yapılan 78. ve 81 inci maddelerin Anayasa'ya aykırılık iddiamız var. Tabi, mahkemenizin daha önceki siyasî parti kapatma davalarındaki uygulamasını bilerek bunu ileri sürüyoruz. Anayasanın geçici 15 inci maddesinin, bu Anayasaya aykırılık iddiasını ileri sürmede bir engel teşkil etmeyeceğini düşünüyoruz. Çünkü, aradan geçen zaman içerisinde Anayasa metni değişikliğe uğramıştır. Ayrıca, bu geçici maddenin de uygulanma süresinin o sınırlar içerisinde olması gerektiğini mütalaa ediyoruz.

Dolayısıyla, usul yönünden, mevcut Siyasî Partiler Yasasının uygulanması gereken bu maddelerinin, siyasî Partileri düzenleyen Anayasanın 68 ve 69 uncu maddelerdeki kapatma hükümlerine karşı bir aykırılık teşkil ettiğini düşünüyoruz. öncelikle bu hususta mahkemenizin yeniden bir değerlendirme yapmasını diliyoruz.

Anayasaya aykırılık konusunda mahkemenizin, sadece bu konuda değil, kapatma gerekçesi yapılan konunun ifade ve düşünce özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğüyle çok yakından bağlantısı nedeniyle, aynı zamanda uluslararası anlaşmalar, belgeler ve uluslararası hukuk normlarının da Anayasa metniyle birlikte değerlendirilmesini ve Anayasaya uygunluğu bu açıdan da değerlendirilmesini diliyoruz.

Bir diğer husus -yine savunmamızda belirttiğimiz- Siyasî Partiler Kanununun 9 uncu maddesi sorunu; yani, program, tüzük ya da kurucuların hukukî durumlarında bir eksiklik, bir yanlışlık olması durumunda Cumhuriyet Başsavcılığının siyasî Partiyi uyarması ve gerekli düzeltmeyi istemesi, bunun yerine getirilmediği takdirde kapatma gerekçesi yapılması. Bu prosedüre uyulmadığı düşüncesindeyiz. Çünkü, Partimizin kapatılmak istenmesi esas itibariyle programatik bir nedendir. Yani, programda yer alan "Kürt sorunu konusunda demokratik, halkçı çözüm" başlığı altında ifade ettiğimiz önerme nedeniyledir. Daha önce mahkemenizde görülen siyasî partileri kapatma davalarında, Partinin faaliyetleri ya da parti yöneticilerinin çeşitli beyanatlarından; yani, genel olarak parti çalışmalarından yola çıkılarak açılmış bir dava değildir. Dolayısıyla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının, bu koşulun yerine getirilmesi doğrultusunda Partimize uyarıda bulunması ve bu düzeltme hakkımızı kullanmamıza olanak tanınması gerekirdi. Bu yönüyle de yasaya uyulmadığı düşüncesindeyiz.

Kapatma gerekçesi yapılan. programdaki ifade ettiğimiz hususun. ülkenin bölünmez bütünlüğüne aykırılık teşkil ettiği, başkaca dillerin serbestçe gelişmesini önermekle de bu yolla azınlıklar yaratına amacı güdüldüğü ve bu şekilde Anayasanın ilgili maddelerinin ihlal edildiği iddiası var. Bizim bugünün Türkiye'sinde kurulmuş, yeni kurulmuş bir parti olarak yıllardır yaşanan, ülkemizde yaşanan Kürt sorununda bu konuya bir çözüm önermemesi düşünülemezdi. Mevcut ülke yönetimine aday olan, bu şekilde yurttaşlara, seçmen kitlesine hitap eden bir Partinin elbette politik projesinde ülkede yaşanan sorunlara, öncelikle de can alıcı sorunlara bir çözüm önermesinde bulunmasından daha doğal bir şey olamaz.

Partimiz bu konuya yaklaşırken, esas itibariyle şimdiye kadar çok değişik kesimler, çok değişik yöneticiler ve siyasî partiler tarafından dile getirilmiş, ifade edilmiş şeylerden farklı yaklaşımda bulunmamıştır. Programda ifade ettiğimiz. Bugün de acısını, sıkıntısını bütün ülke topraklarında yaşadığımız Kürt emekçiler üzerinde, ayrılıkçı terörle mücadele adına özel yöntemlerle baskının uygulanması ve bu mücadelenin ya da bu savaş ortamının getirdiği, özellikle ülkemizde yaşayan emekçileri, değişik kesimlerden, milliyetlerden emekçileri birbirine düşman kılan tarzda bir sorun olarak gündeme gelmediği için özellikle bu düşmanlaştırmanın ve bu baskı yöntemlerinden vazgeçilmesi, buna bir son verilmesi dile getirilmiştir. Bizim her ne

kadar Kürt sorununda politik önermelerimiz, Kürt sorununda demokratik çözüm başlığı altında dile getirilse de, partimizin nihai amacı, kuruluş gerekçesi, ülke topraklarında yaşayan bütün emekçilerin eşit haklara sahip bir şekilde, özgür, demokratik bir toplumda yaşamalarını sağlamayı hedeflemesi. Ancak, ne yazık ki biraz önce de belirttiğim gibi, bu konuda Cumhurbaşkanı, Başbakanı, SHP, CHP, DYP gibi, ANAP gibi birçok partinin, birçok parti yöneticisinin de dile getirdiği bu hususta partimizin açıklamalarının bölücülük olarak nitelendirilmesini, çifte standartlı ve taraflı bir tutum olarak değerlendiriyoruz.

Bu konuda son savunmamızda da bir belge sunmuştuk; değişik partilerin bu konudaki kurultay çalışmalarında ya da çıkartmış oldukları yazılı belgelerde, programımızdakine benzer birtakım önermelerin yer almasına rağmen, bu partiler, bu kurumlar için benzer kapatma gerekçeleri yapılmamıştır. Yine tekrar etmek istiyorum programımızın esas amacı ulusal ayrıcalıklara son verilmesi, baskılara son verilmesi, etnik kültürlerin, dillerin eşitliğinin sağlanması; yani, vatandaşlar arasındaki hak eşitliğinin sağlanması. öyle zannediyoruz ki, inanıyoruz ki, bu konu aynı zamanda uluslararası anlaşmalarda da, sözleşmelerde de dile getirilen korunan, tanınan haklardır.

Mahkemenizin de zaman zaman dile getirdiği, 12 Eylül rejiminin Anayasası olarak ifade edebileceğimiz uygulanan bu Anayasa, 1982 Anayasası birçok yönleriyle de bugünkü demokratik toplumun ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır. Ancak, sizler Anayasa metniyle bağlı olduğunuzu ve bunu uygulamak zorunda olduğunuzu, değişik kararlarınızda ya da açıklamalarınızda dile getirmektesiniz. Buna karşı, bizim söyleyebileceğimiz şey de, yargıçların, mahkemelerin, insan haklarına dayalı, demokratik bir rejimin yaratılmasında ve üretilmesinde oluşturacağınız içtihadî kararlarla bu sürece katkıda bulunulması. Bizim, mahkemenizden. Anayasa Mahkemesinden de, bu zamanda, programında yer alan maddelerle ilgili ki bu özü itibarıyla düşünce açıklama serbestisinin bir ifadesidir, bu nedenle Parti kapatmanın ya da kapatma isteminin dile gelmesi, kanımızca demokratik toplum ve demokrasi ilkeleri anlayışıyla bağdaşmayacağından, mahkemenizin de demokrasi esaslarına uygun bir hukuk devletinin işlerliği ve bunun üretilmesinde, partimizin yargılanmasında bu tarz bir karar üretmeniz.

Tekrar ediyorum; programımızda esas itibarıyla bu baskıların, bu çatışmaların, bu ayrımcı muamelelerin son bulması için, baştan aşağıya demokratik tarzda örgütlenmiş bir devlet biçimi önerilmiştir. Yani, ülkemizde demokrasi ve özgürlükler sorunu öncelikle devletin bu tarzda biçimlenmesine ve şekillenmesine bağlanmıştır.

Savunmamızda önemseydiğimiz ciddi bir başlık; Mahkemenizin -başlangıçta da belirttiğim gibi- sadece Anayasa metniyle bağlı kalmaması, ülkemizin, devletin imzalamış olduğu uluslararası, ulusalüstü anlaşmaların ve onun getirdiği normların, ilkelerin de gözetilmesi. Bu konuda, son savunmamıza, insan hakları hukuku, değerli hocalarımızın savunmamıza ek olarak hazırlamış oldukları mütalaayı Mahkemenize sunmuştuk. Bu değerli çalışmada özellikle Avrupa İnsan Hakları komisyonu ve mahkemesinin rapor ve kararlarına atıflar yapılarak yaratılan bu içtihadın da dikkate alınması ve bu yargılamada, özellikle bu yargılamada ne tür sorulara yanıt aramak gerektiği hususunda ayrıntılı açıklamalarda bulunuyor. Başta Birleşmiş Milletler Evrensel Beyannamesinden yola çıkarak, Temel Hak ve Hürriyetleri Koruma Avrupa Sözleşmesinin kimi maddeleri de özellikle hak ve özgürlüklere müdahale anlamını teşkil eden bu parti kapatmanın bir ifade özgürlüğüne müdahale teşkil edip etmeyeceğini tartışmak gerekecektir ve biz öyle zannediyoruz ki, Avrupa Mahkemesinin ve komisyonunun uygulamaları da bu yönde genel bir geçerlilik ve istikrar kazanmıştır. Elbette seçmenlerine, yurttaşlara dönük belli program ve projelerle ortaya çıkmış, iktidara talip bir partinin programındaki bir maddeden dolayı kapatılmak istenmesi, ifade özgürlüğünün bir sınırlandırılması anlamına gelecektir.

Peki, sorulacak bir diğer soru, bu sınırlandırma iç hukukta öngörülmüş müdür' Elbette, hiç tartışmasız bizim iç hukukumuzda da, Anayasa metinlerinde de hak ve özgürlüklerin hangi koşul ve kayıtlar altında sınırlandırılacağı ifade edilmiş ve ifade özgürlüğü olsun, toplanma, örgütlenme özgürlüğü olsun, bu sınırlandırmaların iç hukukumuzda yeri var; ancak, Partimiz açısından, elbette bu sınırlandırmayı gerektirecek bir faaliyetin olup olmaması işte, zannederim, Mahkemenizin titizlikle üzerinde durması gereken veya durmasını dilediğimiz husus bu. Biz, partimizin, Anayasa'nın başlangıç metninde temel ilkelerinde, değişmez olarak kabul edilen temel ilkelerinde ve yasalar bölümündeki hak ve özgürlükleri kötüye kullanıcı, tahrip edici tarzda bir faaliyetimizin olmadığını hep söyledik, bugünkü sözlü dinlemede de huzurlarınızda dile getiriyorum.

Partimizin kuruluş amacı, öncelikle, demokratik bir devlet için bir tehdit ve tehlike teşkil eden bir eylemlilik içerisinde olması söz konusu değildir. Kaldı ki, bunun böyle olduğu, iddianamede ya da daha sonra. esas hakkında Başsavcılığın sunduğu mütalâada. da bir şekilde ortaya çıkmakta; çünkü, Sayın Başsavcı. savunmamıza atıf yaparak, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin hak ve özgürlükleri koruyucu hükümlerinin kötüye kullanılmayacağı iddiasının ileri sürmüş ve Partimizin, bu yönde bir faaliyet içerisinde olduğunu söylemiştir; ama, bunun, zannederiz ki ve hiç şüphesiz, örnekleriyle, Partimizin çalışmaları, çıkardığı belgeler ya da yöneticilerinin beyanatlarında bunların somutlaşması gerekir. Ancak, bizim önümüze Başsavcılık tarafından bu denli somut olaylar, örnekler, konuşmalar dile getirilmemiştir. Dolayısıyla, bir müdahale anlamını taşıyan, bu parti kapatma girişiminin, aynı zamanda ulusal üstü sözleşme gereğince, meşru bir amaca dayanması ki, bu meşruluğu da, meşruluğun ölçütünde de kamu düzenini ve ulusal güvenlik kriterlerini aramak gerekecektir. Partimizin açıklamalarında ya da önennelerinde, kamu düzenini bozucu, ulusal güvenliği tehlikeye düşürücü hiçbir husus olmadığı düşüncesindeyiz. Yani, Emek Partisi, bunlardan hiçbirini tehdit etmemektedir. Yine, ulusalüstü hukul.-un ve gerek Komisyonun gerek Mahkemenin ısrarla üzerinde durduğu böylesi bir özgürlüğe müdahale , böylesi bir sınırlamanın demokratik bir toplumda vazgeçilmez olması hususu; yani, demokratik bir toplumda gerekli midir; demokratik bir Türkiye Cumhuriyetinde, Emek Partisinin kapatılması bir gereklilik midir, vazgeçilemez bir husus mudur' Mahkemenizin bunu da değerlendirmesi, Anayasa metni üzerinde kabul ettiğiniz, tüm hukuk çevrelerince ulusalüstü anlaşmalara, imza koyduğunuz ulusal üstü anlaşmalara uyacaksak ve bunu göz önünde tutacaksak, Mahkemenizin, bu hususu da gözden geçirmesi gerekiyor.

Partimizin kapatılması, bu yönüyle, Sözleşmenin 10 uncu maddesinde belirtilen ifade özgürlüğü, 11 inci maddesinde belirtilen örgütlenme özgürlüğü, 17 nci maddesinde belirtilen hakların kötüye kullanılması yasağı ve 18 inci maddesinde belirtilen sınırlamaların amaç dışı kullanılması yasağı, ihlâl edilmiş olacaktır ve bu anlama gelecektir.

En son olarak, yine Mahkemenizin hakkında kapatma kararı verdiği ÖZDEP isimli Partinin, Avrupa İnsan Hakları Komisyonuna çok değişik gerekçelerle yapmış olduğu başvuru, Komisyonun yakın tarihli bir kararıyla, kabul edilebilir mahiyette bulunmuştur ve özellikle Sözleşmenin 11 inci maddesinde belirtilen toplanma ve örgütlenme özgürlüğünün ihlali anlamına geleceğini belirtmiş ve taraflara, bu hususta yeni belgeler ve yeni önerilerde ve bir çözüme kavuşturmak üzere görüşmelerde bulunmak şeklinde bir karar oluşturmuştur. Bu, en son komisyonun tutumu dahi, Partimiz açısından da örnek olmalı, Sayın Mahkemenin değerlendirmesinde mutlaka dikkate alınmalı.

Emek Partisinin kuruluşu, sizin de bildiğiniz gibi, çok yakın tarihli; 25 Mart tarihinde kuruldu. Neden böyle bir partiye gereksinim duyuldu; esas itibariyle, adının konulduğu gerekçe, kaynak da buradan, emekçilerin örgütlenme ve siyaset yapabilme ülkemizde, ülkemiz topraklarında yaşayan her cinsten, her milliyetten, etnik kökeni ne olursa olsun emekçilerin,

çalışanların içinde yer aldığı, mücadele edebileceği. politika yapabileceği, iktidara talip olabileceği, onun örgütlenmesini bir ifadesi olarak kuruldu. Çünkü, ülkemizde, yıllardır, özellikle bu kesim, mevcut olan partilerden çok sıkıntı çekmiş, çok rahatsızlık duymuş ve yaşanan tikanlıklar, bu kesimleri mevcut olan partilerin dışında bir arayışa itmiştir. Partimizin kuruluşunu, burada aramak gerekiyor ve programında da ifade ettiği gibi, nihai amacında, ülkemize demokrasi ve özgürlük rejimini hâkim kılmak, böylesi bir demokratik devlet biçimini oluşturabilmede bir katkı sunmak,

Sonuç olarak, Partimizin, Kürt sorununa, demokratik çözüm başlığı altında, emekçileri birbirine düşmanlaştırma faaliyetine son verilmesi, dillerin, hakların eşit ve özgür bir şekilde kullanılabilmesi, hayata geçirilebilmesi ve bunun güvencesi olarak demokratik bir devlet biçiminin oluşturulabilmesi şeklinde getirdiği önerme, esas itibarıyla bölücülük kastı, amacı ya da Anayasa metnindeki ifade edildiği tarzda ulusal bütünlüğü zedeleyici bir içerik, anlam, kasıt taşımamaktadır. Esas itibarıyla, bu sorunun dile getirilişi, bugün, güncel, yaşanan bir soruna çözüm getirebilmek ve bu yönde adım atabilmek için dile getirilmiştir.

Bizlerin dileği, Partimizin özellikle, sadece programa dayanarak bir yanıla siyasî partileri, demokratik siyasal yaşantının vazgeçilmez bir unsuru olarak nitelendirip, Partimizin, demokratik siyasal yaşamda çaba sarf edebilmesi, mücadele edebilmesi için yaşaması gerekeceği ortada ve sadece, programa dayalı Başsavcılığın bu isteminin, hele hele sosyolojik bir olgu olan azınlık yaratmanın metinlerde ifade ederek mümkün olmayacağı gözetildiğinde, böylesi bir kastı, böylesi bir amacı taşımadığı da ortada olduğundan, Partimiz hakkında kapatma istemli açılmış olan bu davanın reddini talep ediyoruz" demiştir.

C- Anayasa Mahkemesi Başkanı ve Üyelerinin konuya ilişkin sorularıyla, Parti yetkililerinin yanıtları, soruna açıklık kazandıran boyutlarıyla tutanaklardadır.

VI- İNCELEME

A- Ön Sorunlar Yönünden

1- Siyasî Partiler Yasası'nın 78. ve 81. Maddelerinin Anayasa'ya Aykırılığı Sorunu

Davalı Parti'nin savunmalarında, Siyasî Partiler Yasası'nın kimi maddelerinin Anayasa'ya aykırı olduğu, bu Yasa'nın çıkarılışından sonra 11 kez değişikliğe uğradığı, dolayısıyla artık Anayasa'nın geçici 15. maddesinde belirtilen Millî Güvenlik Konseyi döneminde çıkartılan Yasa olma özelliğini yitirdiği; ayrıca 4121 sayılı Yasa ile Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerinde yapılan değişikliklerle de, kapatma nedeni sayılan hususların sınırlarının daraltıldığı, bu nedenlerle, öncelikle Siyasî Partiler Yasası'nın 78. ve 81. maddelerinin Anayasa'ya uygunluğunun incelenmesinin gerektiği ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerinde, siyasî Partilerin uyacakları esaslar belirlenmiştir. Kapatma nedenlerinin Anayasa'da gösterilmiş olması, sınırlamanın yasalarla genişletilmesini önlemek ve siyasal partilere bir anayasal güvence sağlamak amacına dayanır. Anayasa'da öngörüldüğü gibi, siyasî partiler demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez öğeleridir. Bu nedenle partilerin özgürce kurulmaları ve faaliyette bulunmaları asıldır.

Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen Yasa kuralları, Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerinin gereklerini yerine getirmek üzere konulmuştur. Ancak, bunların Anayasa'ya uygunluğunu tartışmak, Anayasa'nın geçici 15. maddesinin açıklığı karşısında olanaksızdır. Bu maddenin son fıkrası ile birinci fıkrası arasında, belirli bir dönemde çıkarılan yasalar hakkında Anayasa'ya aykırılıklarının iddia edilememesi yönünden bir zaman ayrımı yapılmamış, son fıkrada yer alan

"bu dönem" sözcükleri birinci fıkrada açıklanmış, böylece, belirli bir dönemde çıkarılan yasalar için Anayasa'ya aykırılık savında bulunulamayacağı öngörülmüştür. Geçici maddeler uygulama süreleriyle değil, geçici olarak düzenledikleri hukuksal ilişki ve kurumlarla kendisi ve bağlı olduğu temel metinlerin içerikleri ve verdikleri anlam ile değerlendirilmelidir. Geçici maddeler, değişik hukuksal düzenlemeler arasında bağlantı kurar, kazanılmış hakların saklı tutulmasını ve uygulamanın geniş bir zaman dilimine yayılmasını sağlar. Geçici maddelerle temel hükümlerin farkı budur. Hukuksal değer bakımından ise, geçici maddelerle diğerleri arasında bir farklılık bulunmamaktadır. Geçici madde, yasama organı tarafından yürürlükten kaldırılıncaya kadar uygulanması zorunlu bir kuraldır. Karar başlığının "geçici madde" olması, uygulamada geçerliliği yönünden de bir farklılık yaratmaz. Tersine görüşler yerinde olsaydı Anayasa'nın 177. maddesinde bu konuda bir açıklık olur ya da Anayasa'ya hiç konulmazdı. Anayasa'da düzenlenen bir konunun Anayasa Mahkemesi'nce, uygulanmaması düşünülemez. Bu nedenle, Anayasa'nın geçici 15. maddesine göre, 12 Eylül 1980'den ilk genel seçimler sonucu toplanacak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Başkanlık divanı oluşturuluncaya (6 Aralık 1983) kadar geçen süre içinde çıkarılmış olan yasaların Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülemeyeceğinden, bu dönem içinde çıkarılan 22.4.1983 günlü, 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanunu'nun sonradan değiştirilmeyen kurallarının Anayasa'ya aykırılığı savında bulunulamaz.

Ayrıca, Emek Partisi'nin savunmalarında, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren S.P.Y.'nda birçok değişiklik yapılmış olması nedeniyle, bu Yasa'nın Anayasa'nın geçici 15. maddesi kapsamı içine alınamayacağı ileri sürülmekte ise de, dâvada uygulanan maddeler, özellikle aykırılığı ileri sürülen 78. 81. madde, değişikliğe uğrayan maddelerden olmadığı için bu sav üzerinde durulmamıştır. Bunun yanı sıra, davalı Parti'nin, Anayasa'nın 68. ve 69. maddelerinde 4121 sayılı Yasa ile yapılmış olan değişiklikten sonra bu maddelere dayanılarak çıkarılmış olan 2820 sayılı Yasa'yla ilgili olarak Anayasa'nın geçici 15. maddesinin korunmasının söz konusu olamayacağı, bu nedenle Anayasa'ya aykırılık iddialarının incelenmesi gerektiği yolundaki savları da geçici 15. maddede herhangi bir değişiklik yapılmamış olması, ayrıca Anayasa'nın değişikliğe uğrayan 68. ve 69. maddelerinde de bu savlara olur veren yeni bir kural konulmamış olması nedenleriyle geçerli bulunmamıştır.

2- Dâvanın Siyasî Partiler Yasası'nın 9. Maddesine Aykırı Olarak Açılıp Açılmadığı Sorunu

Davalı Parti'nin savunmalarında, dâvanın Siyasî Partiler Yasası'nın 9. maddesine aykırı biçimde açıldığı ileri sürülmüştür.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ise, Siyasî Partiler Yasası'nın Dördüncü Kısım'ndaki yasaklara aykırı davranılması durumunda ihtarla gerek olmadan doğrudan kapatma dâvası açılabileceği görüşündedir.

Siyasî Partiler Yasası'nın 9. maddesi gereğince, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, siyasal partilerin, tüzük ve programları ile kurucularının hukuksal durumlarının Anayasa'ya ve yasa hükümlerine uygunluğunu, ayrıca, verilmesi gerekli bilgi ve belgelerin tamam olup olmadığını kuruluşlarından sonra öncelik ve ivedilikle incelemek durumundadır. Bu doğrultuda, Cumhuriyet Başsavcılığı, aynı maddeye dayanarak saptadığı noksanlıkların giderilmesini, gerekli göreceği bilgi ve belgelerin gönderilmesini isteyebilecektir. Bu isteğe uyulmamasının yaptırımı, siyasî Partilerin kapatılmasına ilişkin kuralların uygulanmasıdır. Böylece Cumhuriyet Başsavcılığı'nın partileri denetleme görevinin içeriği ve sınırı belirlenmiş olmaktadır. Anılan maddede, kurulan partilerin tüzük ve programları ile kurucularının hukuksal durumlarının Anayasa ve yasa hükümlerine aykırı olması ya da bunlarda noksanlıklar saptanması durumları birbirinden ayrılmış ve değişik hukuksal sonuçlara bağlanmıştır. Şöyleki, Cumhuriyet

Başsavcılığı'nca saptanan noksanlıkların giderilmesi gerekli görülen ek bilgi ve belgelerin gönderilmesi, yazı ile istenmedikçe, bu nedene dayanılarak siyasî partilerin kapatılmasına ilişkin hükümlerin uygulanmasına, başka bir anlatımla yazılı istemin dava açmanın ön koşulu niteliğini almış olmasına karşın, kurulan partilerin tüzük ve programları ile kurucularının hukuksal durumlarının Anayasa'ya ve yasa hükümlerine aykırı olması nedeniyle kapatılmaları için dava açılması, 104. madde dışında böyle bir ön koşula bağlanmamıştır.

Ayrıca, Siyasî Partiler Yasası'nın 10. maddesinin (b) ve (c) bentlerinde belirtilen bilgi ve belgelerle bunlarda ve parti tüzük ve programlarında yapılan değişikliklerin, yayın ve değişiklik tarihinden itibaren onbeş gün içinde Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderileceği hükme bağlanmıştır. Oysa, 9. maddede, partilerin tüzük ve programları ile kurucularının hukuksal durumlarının Yasa'ya uygunluğunun Cumhuriyet Başsavcılığı'nca denetlenmesi bir süreye bağlı tutulmamıştır.

Cumhuriyet Başsavcılığı, Emek Partisi'nin programının Siyasî Partiler Yasası'nın Dördüncü Kısım'ında yer alan, 78. maddesinin (a) bendi ile 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırılığı nedeniyle kapatılmasını istemektedir. Bu nedenle, 9. maddede Cumhuriyet Başsavcılığı'na noksanlıkların giderilmesi ile ilgili olarak tanınan yetkiyi, yasaya aykırılıkları da kapsayacak bir duruma getirmek ve bu hususu bir dava koşulu olarak kabul etmek, siyasî Partilerin tüzük, program ve faaliyetlerinin Yasa'nın Dördüncü Kısımındaki "Siyasî Partilerle İlgili Yasaklar"a aykırı durumlarda, bu koşul yerine getirilmeden, doğrudan 100. ve 101. maddelerdeki nedenlerle kapatma davası açılmasına olanak vermemek anlamına gelir. Dava, Siyasî Partiler Yasası'nın Dördüncü Kısım'ında yer alan yasaklara aykırılık nedeniyle açılmış olduğundan, 9. maddeye göre uyarı yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

3- Bir Parti'nin Kapatılması İçin Sadece Programının Anayasa'ya Aykırı Olmasının Yeterli Olup Olmadığı Sorunu

Davalı partinin ön savunmasında :

"Anayasa'nın 68. maddesinin 4. bendinde "Siyasî partilerin tüzük ve programları ile eylemleri..." 4. bentte sayılan kural ve ilkelere aykırı olamaz denilmiştir. Bu maddede dikkat edilmesi gereken husus; Anayasakoyucunun "Program veya eylemleri" yerine "program ile eylemleri" kavramını kullanmasıdır. Buradan anlaşılması gereken bir partinin sadece programına bakılarak kapatılamayacağı fakat programında, Anayasa veya kanunlara aykırı olarak savunduğu ilkeler ve düşünceler ile eylemlerinin de Anayasa ve kanunlara aykırı olması halinde ancak Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılabileceğidir.

Anayasa'nın 69. maddesinde de kapatma için partinin eylemleri koşul olarak aranmaktadır. "Bir siyasî Partinin 68. maddenin 4. fıkrası hükümlerine aykırı eylemlerinden ötürü temelli kapatılmasına, ancak, onun bu nitelikteki fiillerin işlendiği odak haline geldiğinin Anayasa Mahkemesi'nce tespit edilmesi halinde karar verilir."

Bu nedenle, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Emek Partisi'nin sırf programına bakarak kapatma davası açmış olması Anayasa'ya açıkça aykırıdır. Bu nedenle davanın reddi gerekir"

denilmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca Emek Partisi'nin kapatılması davası, programının Siyasî Partiler Yasası'nın 78. maddesinin (a) bendi ile 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırı bulunması nedeniyle açılmıştır.

Anayasa'nın parti kurma, partilere girme ve Partilerden çıkma başlıklı 68. maddesinin dördüncü fıkrasında, "siyasî partilerin tüzük ve programları ile eylemleri, Devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve lâik Cumhuriyet ilkelerine aykırı olamaz..."; siyasî Partilerin uyacakları esaslar başlıklı 69. maddesinin birinci fıkrasında, "siyasî Partilerin faaliyetleri, parti içi düzenlemeleri ve çalışmaları demokrasi ilkelerine uygun olur. Bu ilkelerin, uygulanması kanunla düzenlenir" denildikten sonra, beşinci fıkrasında da "Bir siyasî Partinin tüzüğü ve programının 68 inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı bulunması halinde temelli kapatma kararı verilir" denilmiştir. Aynı maddenin altıncı fıkrasında ise, "Bir siyasî partinin 68 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı eylemlerinden ötürü temelli kapatılmasına, ancak, onun bu nitelikteki fiillerin işlendiği odak haline geldiğinin Anayasa Mahkemesi'nce tespit edilmesi halinde karar verilir" kuralı yer almıştır.

İlgili Anayasa maddelerinin açık anlatımından da anlaşılacağı gibi, Anayasa siyasî Partilerin kapatılmalarını tüzük ve programlarındaki kimi eksiklikler ya da Anayasa'ya aykırılıklarla parti yetkililerinin Anayasa ya da yasaya aykırı beyan ve eylemlerinin birlikte gerçekleşmesi koşuluna bağlamamıştır.

Anayasa'nın 69. maddesinde yasa ile düzenleneceği belirtilen, siyasî Partilerin kurulmaları, teşkilatlanmaları, faaliyetleri, görev, yetki ve sorumlulukları, gelir ve giderleri, denetlenmeleri, kapanma ve kapatılmalarıyla ilgili konular, 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nda düzenlenmiştir.

Bu Yasa'nın dördüncü kısmında siyasî Partilerle ilgili yasaklar belirlenmiştir. Bu kısımda yer alan 78. maddede "Demokratik Devlet düzeninin korunması ile ilgili yasaklar", 81. maddede de "Azınlık yaratılmasının önlenmesi"yle ilgili yasaklar hükme bağlanmıştır. Bu yasaklara uyulmamasının yaptırımını da Yasa'nın 101. maddesinde gösterilmiş ve bu bağlamda maddenin (a) bendinde, "Parti tüzüğünün veya programının yahut Partinin faaliyetlerini düzenleyen ve yetkili Parti organları veya mercilerince yürürlüğe konulmuş olan diğer Parti mevzuatının bu kanunun dördüncü kısmında yer alan hükümlerine aykırı olması" kapatma nedeni olarak kabul edilmiştir.

Yapılan bu açıklamalardan anlaşılacağı gibi, siyasî partilerin tüzük ve programları ile eylemleri ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Anayasa'nın 69. Maddesinin beşinci fıkrasında, "Bir siyasî partinin tüzüğü ve programının 68. maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı bulunması halinde temelli kapatılacağı" belirtilmiş, Siyasî Partiler Yasası'nın 101. maddesinin (a) bendinde de bu husus kurala bağlanmıştır. Bir siyasî Partinin faaliyetleri ve eylemleri nedeniyle kapatılması ise, aynı maddenin (a) bendi dışında kalan bentlerinde ve ilgili diğer maddelerinde düzenlenmiştir.

Koşulların gerçekleşmesi durumunda, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca bir siyasî partinin sâdece tüzük ve programı ya da sâdece faaliyetleri ve eylemleri nedeniyle dava açılabilceği gibi, birlikte gerçekleşmesi durumunda her iki nedenle de dava açılması olanaklıdır.

Emek Partisi'yle ilgili dâva yalnızca Parti programının Anayasa'nın ilgili maddeleri ile Siyasî Partiler Yasası'nın dördüncü kısmında yer alan 78. maddenin (a) bendi ve 81. maddenin (a) ve (b) bentlerindeki yasaklara aykırılık nedeniyle açılmıştır. Bu husus başlı başına bir dava açma nedenidir, davalı Parti'nin ileri sürdüğü gibi, tüzük ve programında yer alan hususlarla, faaliyet ve eylemlerinin birlikte değerlendirilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır. Böyle bir anlayış siyasî partilerin tüzük ve programlarının, Siyasî Partiler Yasası'nın Dördüncü Kısmı'ndaki "yasaklar"a aykırı olmaması durumunda, doğrudan 101. maddede belirtilen faaliyetleri nedeniyle kapatma davası açılmaması anlamına gelir. Siyasî Partiler Yasası'nın

belirtilen kuralları bu tür yoruma olanak vermediğinden davalı Parti'nin bu konudaki istemi yerinde görülmemiştir.

4- Parti Programının (f) Bendindeki Değişikliğin Cumhuriyet Başsavcılığı'nca Dikkate Alınıp Alınmadığı Sorunu

Davalı Parti, programlarının 25.3.1996 tarihinde İçişleri Bakanlığı'na verildiğini ancak Parti kurucular kurulunun ilk toplantısında programın (f) bendinde yazım hatası olduğunun tespit edildiğini ve bu bölümün değiştirilerek 27.3.1996 tarihinde İçişleri Bakanlığı'na bildirildiğini, Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, bu değişiklik yapılmamış gibi davranarak (f) bendinin yanlış yazılmış metni üzerinden dava açtığını, bu nedenle de davanın reddi gerektiğini ileri sürmüştür.

Başsavcılığın iddianamesi 22.5.1996 tarihinde düzenlenmiştir. Başsavcılık, programda yapılan değişikliği bilmekte ve bunu iddianamesinde, "bu değerlendirmelerimizin doğruluğu parti programının dava konusu bölümünün değiştirilmesiyle de kanıtlanmaktadır. Nitekim "Türk ve Kürt halkı", "Kürt halkı" gibi isimlerdeki "halk" ibaresi çıkarılarak değiştirilmiş ise de yasaklanan amaçlar özelliğini korumuştur" biçiminde ifade etmektedir.

Programın önceki ve düzeltilmiş biçimi üzerinde yapılan incelemede, "Kürt halkını ezme", "Kürt ve Türk halkını düşmanlaştırma", "Kürt halkı üzerindeki bütün yasakların kaldırılması", "Türk ve Kürt halkının eşit ve özgür birliği" sözcüklerinin, sırasıyla, "Kürtleri ezme", "Türk ve Kürt işçi ve emekçilerini birbirine düşmanlaştırma", "Kürtler üzerindeki bütün yasakların kaldırılması", "Türk ve Kürtlerin eşit ve özgür birliği" hâline getirildiği, böylece de sadece sözcüklerdeki "halk" kelimesinin çıkarıldığı anlaşılmıştır. Sözcüklerdeki "halk" kelimesi çıkartılmış, ancak (f) bendinin Türk ve Kürt ayrımı yapan içeriği aynen bırakılmıştır. Bent bütünü ile değerlendirildiğinde, yine Türk ulusu bütünlüğü için de adeta ayrı bir Kürt ulusunun bulunduğu, Kürtlerin ezildiğinin, Türklerin ve Kürtlerin birbirine düşmanlaştırma faaliyetinin yürütüldüğünün, Kürtler üzerinde yasaklamalar bulunduğu, Kürtlere tam hak eşitliği ve özgürlük verilmesi gerektiğinin vurgulandığı anlaşılmaktadır.

Ayrıca, Programın diğer bölümlerinde yer alan kimi düzenlemeler de bu görüşü doğrulamaktadır. örneğin, 3. bölümün (b) bendinin ikinci ve üçüncü fıkralarındaki, "halkların temsil ettiği kültürel birikimin yok sayılması ve inkârın önlenmesi, bugünkü ulusal ilerici ve halkçı kültürün gelişmesinin tarihsel temeli ve unsuru olarak halka mâledilmesi"; "ülkede yaşayan ulusal kültürlerin ve dillerin, ortak ilerici halk kültürünün bir unsuru olarak özgürce gelişmesine destek ve tam güvence sağlanması" biçimindeki düzenlemeler programın (f) bendi ile birlikte değerlendirildiğinde, burada söz konusu edilen "halklar" sözcüğünden etnik ayrımcılıkların, Vbu arada Kürt etnik ayrımcılığının kastedildiği anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle davalı Parti'nin, Başsavcılığın, programın (f) bendinin yanlış yazılmış metni üzerinden dava açtığı, bu nedenle de davanın reddinin gerektiği biçimindeki itirazı yerinde görülmemiştir.

B- ESAS YÖNÜNDEN

1- Genel Açıklama

Anayasa'nın 67. maddesinde öngörülen genel ve eşit oy hakkı çoğulcu, katılımcı kurallar ve kurumlar düzeni olan çağdaş demokrasilerde yurttaşların devlet yönetimine katılmalarının temel koşuludur. Bu nedenle, bireysel iradeleri birleştirip yönlendirerek onlara işlerlik kazandıran özgün kuruluşlara gereksinim duyulmuştur. Bu kuruluşlar, dağınık siyasal tercihleri birleştirip açıklık ve güç sağlayarak devlet hizmetlerini daha yararlı kılmak, hak ve özgürlükleri

güvenceye bağlayarak toplumsal barışı güçlendirmek, anayasal ilkeler doğrultusunda kamuoyu oluşturarak toplumsal yaşama daha çok aydınlık getirmek yönünden vazgeçilmez öneme sahip olan siyasal partilerdir.

Siyasal Partilerin kuruluş ve çalışmalarının özgürlük içinde olması, temel ilkedir. Siyasal partiler, belli siyasal düşünceler çerçevesinde birleşen yurttaşların özgürce kurdukları ve özgürce katılıp ayrıldıkları kuruluşlardır. Kamuoyunun oluşumunda önemli etkinliği olan siyasal partiler, yurttaşların istem ve özlemlerinin gerçekleşmesine çalışan ve siyasal katılımları somutlaştıran hukuksal yapılardır.

Anayasa'nın 68. maddesinin ikinci fıkrasında, "Siyasî partiler demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır" ilkesine yer verildikten sonra, üçüncü fıkrasında da, "Siyasî Partiler önceden izin almadan kurulurlar ve Anayasa ve kanun hükümleri içinde faaliyetlerini sürdürürler" denilmektedir.

Siyasal partilere ilişkin Anayasa kuralları, Anayasakoyucunun demokrasinin benimsenmesi yönünden bu konuya özel bir önem ve değer vermiş olduğunu göstermektedir.

Demokrasinin kurumsal simgesi sayılan siyasal Partilerin, devlet yönetimindeki etkinlikleri ve ulusal istencin gerçekleşmesindeki rolleri nedeniyle, Anayasakoyucu, onları öteki tüzelkişilerden farklı tutup, kurulmalarından başlayarak çalışmalarında uyacakları ilkeleri: kapatılmalarında izlenecek yöntem ve kuralları özel olarak belirlemekle kalmamış; Anayasa'nın 69. maddesinin son fıkrasında, çalışma, denetleme ve kapatılmalarının Anayasa'da belirlenen ilkeler çerçevesinde çıkarılacak bir yasayla düzenlenmesini uygun bulmuştur.

Anayasa uyarınca 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası çıkarılmış; siyasî Partilerin kuruluşlarından başlayarak çalışmaları, denetimleri, kapatılmaları konularında, belirli bir sistem içerisinde ayrıntılı kurallar getirilmiştir. Getirilen sistemde, yasalara uymayan siyasal partilerin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca izleneceği ve gerektiğinde kapatılmaları için Anayasa Mahkemesi'nde dava açılacağı öngörülmüştür.

Siyasal Partilerin, demokratik siyasal yaşamın vazgeçilmez öğeleri olmaları, devlet örgütü, öbür kurumlar ve toplumun tüm kesimleriyle yoğun ilişki içinde bulunmaları, kamu hizmetleriyle ilgileri onların her istediklerini yapabilecekleri anlamına gelmez. Siyasal Partilerin baskı ve engellerden uzak kalmalarını sağlamaya yönelik kurulma ve çalışma özgürlüğü, Anayasa ve bu alanı düzenleyen yasalarla sınırlıdır. Bu belirlenme aynı zamanda demokratik hukuk devleti olmanın da gereğidir.

Varlığı ve etkisi, işlevleriyle kanıtlanan devlet, belirli topraklar üzerinde yerleşmiş insan topluluklarının oluşturduğu bağımsız, egemen ve üstün güçlü bir örgüt olarak da tanımlanır. Bu tanıma göre, ülke ve ulus bütünlüğüyle egemenlik, yasalara dayanan bir otoriteye bağlı örgütlenme, bir devlet için vazgeçilmez öğelerdir. Her canlının kendini koruma içgüdüğü bulunduğu gibi, devletin de kendi varlığını koruma hakkı, uluslararası hukuk düzeninde tartışmasız kabul edilmiştir.

Devletler hukukunda, devletin varlığını güçlendirerek sürdürmek, bağımsızlığına ve yapısına yönelik tehlikelere karşı önlemler alıp uygulamak yetkisi biçiminde tanımlanan kendini koruma hakkı, insan hak ve özgürlüklerinden başlayarak demokratik toplum düzenini bozucu, devletin öğelerini yıkıcı her tür eylemi karşılayacak çabaları kapsar. Devletin temel dayanaklarını, sürekliliğini ve demokrasiyi yok edici sakıncaları gidermek için yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi hukuk devleti için en doğal davranıştır.

2- Değerlendirme

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca, dâvalı Parti'nin, programının kimi bölümlerinin, Anayasa'nın Başlangıç bölümü ile 2., 3., 14. ve 69. maddelerine; 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın ise 78. maddesinin (a) bendi ile 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırılığı ileri sürülerek, aynı Yasa'nın 101. maddesinin (a) bendi uyarınca kapatılması istenilmektedir.

Davalı Parti'nin programının kapatma nedeni olarak gösterilen D-1 bölümünün (f) bendi şöyledir :

"Kürt sorununa demokratik halkçı çözüm; Emperyalizm, Sermaye ve Türk ve Kürt gericiiliğinin. Kürtleri ezme, Türk ve Kürt işçi ve emekçilerini birbirine düşmanlaştırma faaliyetine son; kürtler üzerindeki bütün yasakların kaldırılması, ordunun ve öteki silahlı güçlerin bölgeden geri çekilmesi, etnik kültürlere, milliyetlere ve dillere tam özgürlük ve tam hak eşitliği, özgürlük, hak eşitliği, Türk ve Kürtlerin eşit ve özgür birliğini güvenceye alan baştan aşağı demokratikleşmiş bir devlet biçimi."

Programda yer alan bu belirlemelerin, Anayasa ve Siyasî Partiler Yasası'nda kurala bağlanan, "Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün" bozulması amacına yönelik olup olmadığının irdelenmesi gerekmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü ve bunu pekiştiren ortak dil, kültür, eğitim ve Türk Milliyetçiliği kavramları hukuksal ve siyasal olduğu kadar, tarihsel ve sosyal gerçeklere dayanmaktadır.

"Devletin, ülkesi ve milletiyle bölünmezliği" ilkesi, Anayasa'nın birçok maddesinde özellikle vurgulanmış, Türk Milleti'nin bağımsızlığı ve bütünlüğüyle, ülkenin bölünmezliğini korumak devletin temel amaç ve görevleri arasında gösterilmiştir (Madde 5). Ülke ve ulus bütünlüğünü korumak için temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanabileceği kabul edilmiş (Madde 13 ve 14); aynı amaçla basın ve dernek kurma özgürlüklerine özel sınırlamalar getirilmiş (Madde 28, 30, 33); gençlerin bu anlayış doğrultusunda yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı önlemler alınması devlete özel görev olarak verilmiş (Madde 58); bilimsel araştırma ve yayında bulunma yetkisinin Devletin varlığı ve bağımsızlığıyla ulusun ve ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliğine karşı kullanılamayacağı belirtilmiş (Madde 130); kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının bu nedenle Devletçe denetimi uygun bulunmuş (Madde 135); birlik ve bütünlüğe karşı işlenecek suçlar için özel mahkemelerin kurulması öngörülmüş (Madde 143); aynı konu, TBMM üyeleri ve Cumhurbaşkanı yeminlerinin temel öğelerinden birini oluşturmuş (Madde 81 ve 103) ve siyasî partilerin uyacakları esasların başlıcaları arasında yine "ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlük" ilkesi yer almıştır (Madde 68 ve 69).

Uluslar, nice tarihsel, kültürel, siyasal olaylar, durumlar ve gelişmeler sonucunda varlıklarını kazanırlar. Ortak kültürün, sosyal dayanışmanın ve birlikte yaşama duygusunun doğuşu, gelişip güçlenmesi tarihsel bir gerçektir. Tek vücut durumunda ve tam ulus yapısı içinde birleşip bütünleşerek Kurtuluş Savaşı'nı yapmış olan halkın vatanı, Türk Vatanı; Milleti, Türk Milleti; Devleti de Türkiye Cumhuriyeti Devleti'dir. Dünya, 11. yüzyıldan bu yana, çağlar boyu, Anadolu için "Türkiye" ve burada yaşayanlar için de "Türkler" adını kullanmıştır. Kuşkusuz bu durum, ulus bütünlüğü içinde yer alan farklı etnik grupların bulunmadığı anlamına gelmez. Ancak, hepsi arasında her yönden tam bir eşitlik vardır ve hepsi ulusun vazgeçilmez öğeleridir.

Anayasa ve Siyasî Partiler Yasası'na göre ülke ve ulus bütünlüğü, devletin bölünmezliğinin temel koşuludur. Ülke ve ulus bütünlüğünü bozmaya yönelik faaliyetler sonunda, devletin bölünmezliğinin tehlikeye girmesi söz konusudur. Ülke bütünlüğünün

bozulmasının hedef alınmasının, ulus bütünlüğünü; ulus bütünlüğünü bozmanın hedef alınmasının da, ülke bütünlüğünü bozacağı kuşkusuzdur. Anayasa ve yasa, bu değerleri birlikte, ödünsüz ve mutlak olarak korumayı amaçlamıştır. Hiçbir organ bu konuda hoşgörülü davranmak ve ödün vermek yetkisini kendinde göremez.

"Millet" (ulus) kavramı, insanlığın gelişme süreci sonucunda vardığı en ilerlemiş birlikteliği somutlaştıran toplumsal yapıyı anlatır. "Millet" sözcüğüyle anlatılan yapı, bir gelişme düzeyini, bilinçli ve kişilikli bireyler topluluğunu gösterir. "Milliyetçilik" ise, büyük bir toplumsal gerçek ve "millet düşüncesi"nin üzerine kurulu bir anlayıştır. Milliyetçilik, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Türk Devrimi'nin temel ve önde gelen ilkelerinden biridir. Cumhuriyet döneminde 1924, 1961, 1982 Anayasalarında "millet" ve "milliyetçilik" kavramlarına yer verilmiştir. 1982 Anayasası'nın Başlangıç'ında "Atatürk'ün belirlediği milliyetçilik anlayışı", 2. maddesinde "Atatürk milliyetçiliği", 42. maddesinde "Atatürk ilkeleri" ve 134. maddesinde "Atatürkçü düşünce" sözcükleri kullanılarak çağdaş milliyetçilik anlayışı yer almaktadır. Bu anlayış ayrımcı ve ırkçı değil, Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türk milletini oluşturan bireylerin kökenleri ne olursa olsun, Devlet yönünden tartışmasız eşitliği, içtenlikli birliği ve birlikte yaşama istencini, başka uluslara karşıtlığı değil, dostluk ilişkilerini, içte ve dışta barışla iyi gelenekleri koruyup güçlendirme çabalarını, herkesi barındıran topraklara birlikte sahip çıkına bilincini içeren çağdaş bir olgudur. Kökeni ne olursa olsun, ulus içinde herkes ayrımsız biçimde yer almakta, ulusun birliği olgusu böylece somutlaşmaktadır. Ulus, tarihsel ve sosyal gelişmenin yarattığı birlikte yaşama olgusudur. Irk gibi antropolojik ve filolojik niteliklere dayanan dar bir kavram da değildir. Ulus, ortak bir tarih bilinci yaratamamış göçebe, yerel dil ve soy gruplarından oluşan sosyolojik bir yapı olan kavim de değildir. Misak-i Millî sınırları içinde Türkiye Cumhuriyeti'nin üzerinde kurulduğu, Avrupa ve Asya kıtaları arasında köprü durumunda olan, çeşitli göç ve sığınmalara kucak açan vatanda, Osmanlı İmparatorluğu'ndan sonra çeşitli etnik kökenlerden gelen insanlar aynı geçmişe, tarihe, ahlâka, değer yargılarına, dine, hukuka ve eşit haklara sahip olarak birbirlerinin kültürlerini ve eski Anadolu uygarlıklarından kalan değerleri de özümseyerek birlikte ortak kültür ve kimliğe sahip bir vatan ve ulus oluşturmuşlardır. Yapısı bu biçimde olan Türk Ulusu içinde etnik kökene ya da başka nedenlere dayalı ayrımcılığı gütmek, gerçeikle bağdaşmamaktadır.

Bu nedenle, Atatürk, yeni Türk devletinin kuruluş günlerinde açıkça "Türkiye Cumhuriyetini kuran Türkiye halkına, Türk Ulusu denir" demiş ve anayasalarımızda Ulusun birliği ve ülkenin bütünlüğü esas alınmıştır. Bu anlayıştan uzaklaşıp ulusu etnik kökene dayalı "Türk ve Kürt" biçiminde ayırarak, toplumlar arasında ayrıcalık, karşıtlık ve karışıklıklar yaratarak ırka dayalı savlarla bölücülüğe gitmek olanaksızdır.

Anayasa'nın 66. maddesinde, "Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk'tür" ilkesine yer verilmiştir. Bu ilkeyle evrensel bağlamda vatani ve ulusuyla bir bütün olan Türkiye Cumhuriyeti'nde vatandaşlar arasında eşitlik sağlanması, ulusu kuran herhangi bir etnik gruba ayrıcalık tanınmaması öngörülmüş, birleştirici ve bütünleştirici bir temel oluşturulmuştur. Maddedeki "Türk" sözcüğü ırka dayalı bir anlam taşımamaktadır. Bir kimsenin "Türküm" deyişi, "Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyım, Türk Ulusu'nun bir bireyiyim" anlamını taşır. Vatandaşlık ve ulusal kimliğin getirdiği haklar yanında sorumluluklar da vardır. Bu bağlamda, etnik kökenler, yurttaşlık bağı ve ulusal kimliği zedeleyecek nitelikte olamayacağı gibi ayrı ulus olma savlarına, dayanak da yapılamaz.

Türk Milleti içinde yer alan her kökenden vatandaşa, davalı Parti'nin savunmalarında belirtilenlerin aksine, hiçbir ayırım gözetilmeksizin tüm temel haklar sosyal, ekonomik ve siyasî haklar eşit olarak tanınmıştır. Nitekim, Cumhuriyet dönemi Anayasalarında, Erzurum ve Sivas Kongreleri'nde saptanan biçimi ile Misak-ı Milli'nin gösterdiği sınırlar içinde birbiriyle

kaynaşmış olarak yaşayanların gerçek ve hukuksal konumları yönünden ayrılık kabul etmez bir bütün oldukları kesinlikle belirlenmiş ve bu bütünlük içinde ayrıcalıklı bir Kürt halkından hiçbir zaman söz edilmemiş olduğu gibi, Lozan Barış Andlaşması görüşme ve belgelerinde de, Misak-ı Milli'nin çizdiği sınırlar içindeki azınlıklar sayılırken "Kürt" ayrımına yer verilmemiştir.

Anayasa'daki ulus bütünlüğü ilkesinden uzaklaşarak, Parti programında belirtildiği biçimde Türk ve Kürt Ulusları ayrımına gidilemez. Türkiye Cumhuriyeti'nde, tek bir devlet ve tek bir ulus vardır. Birden çok ulus yoktur. İçinde değişik kökenli bireyler olsa da hepsi Türk Uлуу bütünlüğü içindedir. Tarihsel bir gerçek olan "Türk Uлуу" olgusu yerine ırkçılığa dayanan ayrılıklar ve Türk vatandaşlığı niteliğini değiştiren savlar geçersizdir.

Kimi siyasal nedenlerle dış etkenlerden kaynaklanan, varsayım ve gerçekle bağdaşmayan yorumlara dayanan, insan hakları ve özgürlük savlarıyla yoğunlaştırılan amaçlara geçerlik tanınmaz. Devlet tekdir, ülke tümdür, ulus birdir. Ulusal birlik, devleti kuran, ulusu oluşturan toplulukların ya da bireylerin, etnik kökeni ne olursa olsun, yurttaşlık kurumu içinde ayrımsız birliktelikleriyle gerçekleşir. Anayasa'da ve yasalarda yurttaşlar arasında ayrımı öngören hiçbir kural bulunmamaktadır. Ulusal ve tekil devlet etnik ayrılıklarla tartışılmaz. Herkesin, her zaman karşılaşabileceği ve hukuk devleti çerçevesinde giderilebilecek aykırılık, çelişki, haksızlık ve yanlışlıklar, insan hakları alanında sömürü nedeni yapılarak, gerçekler saptırılıp çarpıtılarak, üstü kapalı biçimde, ayrı ulus yoluyla ayrı devlet amaçlanamaz. Tartışılmaz kavramlar ve değerlerle, ödün verilmesi olanaksız ilke ve niteliklerin kaynağı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'dır. Çağımızda da farklı etnik grupların zorunlu hukuksal öğelerin varlığında, birlikte uluslaşması ve devletleşmesi uluslararası düzeyde gerçekliliğini korumaktadır. Türkiye Cumhuriyeti devleti için farklı düşünmenin, haklı bir nedeni yoktur. Vatandaşlık, bölge özelliklerini ve etnik farklılığı aşan, bütünleştirici çağdaş üst bir olgudur. Bu konuda bir kimsenin diğerinden farklı olmasına, din, kültür ve etnik kökene ilişkin ayrıcalıklara yer yoktur. İnsan haklarının sadece bir kişiye, sınıfa ve zümreye değil ayrımsız olarak bütün vatandaşlara eşit olarak uygulanması esastır.

Her devlette farklılık gösteren, tarihsel süreçle ulaşılan, devlet, ülke, ulus kavramlarının yeniden değiştirilip biçimlendirilmesi olanaksızdır. Ulusal ve uluslararası hukuk düzeninde insanlığın mutluluğu için bu temel olguları korumak üzere getirilen düzenlemelere siyasî partilerin uyma zorunluluğu vardır.

Kaldiki, çağımızda tek uluslu diğer demokratik devletler de, ulus bütünlüklerini korumak için yasal önlemler almıştır. Türkiye'deki ulusal yapılaşmaya göre daha yeni olan Amerika'da; Alman, Fransız, İtalyan, İspanyol, Slav soyundan ve diğer etnik kökenlerden gelen Amerikan vatandaşlarının ırka dayalı olarak ayrı ayrı uluslaşması ve bunlara ayrı devletler kurma hakkının tanınması olanağı bulunmadığı gibi, aynı biçimde demokratik tek uluslu devletlerde de bu yolun açılması olanağı yoktur. Çünkü, bu devletlerde de Devlet ve ulusun parçalanması demokratik hak olarak görülmemektedir.

Dil konusuna gelince, asırlardır birlikte yaşayan, vatanın her yerinde iç içe kaynaşmış çeşitli soy ve kökenden gelen bireyler arasında en yaygın dil olan Türkçe, sadece resmî işlerde değil, ailede, günlük yaşamda ve eğitimde, kısacası, toplumsal ilişkilerin her alanında kullanılan ortak bir dil olmuştur. Ayrıca kapalı ve açık özel ortamlarda, ev ve işyerlerinde, basın ve sanat alanında yerel dillerin kullanılması da yasak değildir. Tersine savlar gerçek dışıdır. Ulus bütünlüğü içinde yer alan kimi etnik grupların kendi aralarında kullandıkları yerel dillerin resmî dil yerine ortak iletişim ve çağdaş eğitim aracı olarak tanınması olanaklı değildir.

Türkiye'de yasaklanan bir dil olmadığı gibi, özel yaşamda da çeşitli diller kullanılmaktadır. Anayasa'nın 42. maddesinin son fıkrasında, Türkçe'den başka hiçbir dilin

eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulup öğretilmeyeceği uluslararası antlaşmalar saklı tutularak kurala bağlanmıştır. Bu anayasal gerek, öğretim ve eğitim birliği ile öğretimin zorunlu olmasının ve bu yolla ulusal bütünlük ve dayanışmanın taşıdığı öneme bağlanmalıdır.

Dil konusuyla ilgili bir başka düzenleme de Anayasa'nın 14. maddesinin ilk fıkrasındaki "Anayasa'da yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi ... dil ... ayrımı yaratmak ... amacıyla kullanılamazlar" ilkesidir.

Devletin bölünmez bütünlüğü ile dil konusundaki kurallar yaptırımsız değildir. Herşeyden önce, Anayasa'nın 4. maddesine göre, bu konularda genel ilkeyi koyan Anayasa'nın 3. maddesi "Değiştirilemez ve değiştirilmesi, teklif edilemez". öte yandan, Anayasa'nın 69. maddesinde de, bu sınırlamalara uymayan ve ana hatları ile Devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne aykırı davranan siyasî partilerin temelli kapatılması öngörülmektedir.

Siyasî Partiler Yasası'nın ilgili kuralları bu anayasal çerçevede değerlendirilmelidir. Anayasa'nın 4. maddesi doğrultusunda, Yasa'nın 78. maddesinin (a) bendinde, siyasî partilerin, diğer yasaklar yanında devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüyle diline ilişkin Anayasa'nın 3. maddesini değiştirmek amacını da güdemeyecekleri belirtilmiştir.

İrk ve dil farklılıklarına göre azınlık yaratmak ülke ve ulus bütünlüğü kavramıyla bağdaşmaz. Diğer kökenli yurttaşlar gibi Kürt kökenli vatandaşların da kimliklerini belirtmeleri yasaklanmamış, ancak azınlık ve ayrı ulus olmadıkları, Türk Ulusu dışında düşünülmemeyecekleri, devlet bütünlüğü içinde yer aldıkları ortaya konmuştur. Azınlığın sosyolojik ve hukuksal tanımlarına uygun bir nitelik Kürt kökenli yurttaşlarda bulunmadığı gibi, onları öbür yurttaşlardan ayıran herhangi bir yasal kural da yoktur. Türkiye'nin her yerinde her yurttaş hangi kurala bağlı ise onlar da aynı kurala bağlıdır. Azınlıkların bağlı olduğu kuralların kaynağını andlaşmalar oluşturmakta, ancak Kürt kökenli yurttaşlarla öbür yurttaşlar arasında hiçbir ayrım yapılmamakta, bireysel hak ve özgürlüklerden sınırsız biçimde yararlanmaktadırlar. Onlardan esirgenen veya dar tutulan bir hak yoktur. İşçi, işveren, doktor, avukat, memur, subay, yargıç, milletvekili, Bakan, Cumhurbaşkanı gibi her göreve gelebilmektedirler. Kimi yerel ve etnik köken özellikleri dışında, dil birliği, din birliği, tarihsel birlik vardır. Evlilikler nedeniyle kan bağılılığı oluşmuştur. Aynı yörede birlikte yıllardır yaşamaktadırlar. Sınırsız hakları sınırlı haklara, ulusun kendisi olmayı azınlık olmaya dönüştürmenin anlamsızlığı açıktır. Davalı partinin programında genelde üstü kapalı ifadelerle ayrı bir ulus olmanın gerektirdiği ulusal haklara değinilmektedir. Bu durum, sorunun demokratik ve siyasal haklarla ilgili olmadığını göstermektedir.

Anayasa'daki ulus bütünlüğü ilkesinden uzaklaşıp uluslar ayrımına gidilemez. Türkiye Cumhuriyeti Devletinde, tek bir devlet ve tek bir ulus vardır, birden çok ulus yoktur. İçinde değişik kökenli bireyler olsa da hepsi Türk Ulusu bütünlüğü içindedir. Tarihsel bir gerçek olan "Türk Ulusu" olgusu yerine, ırkçılığa dayanan ayrılıklar ve Türk vatandaşlığı niteliğini değiştiren savlara geçerlilik tanınmaz. Anayasa, bölgeler içinde özerklik ve özyönetim adı altında ayrılık getiren yöntemlere-biçimlere kapalıdır.

Lozan Barış Andlaşmasıyla Müslüman olmayanlar "azınlık" olarak kabul edilmiş, ancak onlara da Müslümanların yararlandıkları medenî ve siyasî haklardan yararlanma olanağı sağlanmış, yasalar önünde din ayrımı yapılmaksızın herkesin eşit olduğu hususu belirlenmiştir.

Bu nedenle, 2820 sayılı Yasa'nın 81. maddesinin (a) bendinde azınlık konusundaki duyarlılığın siyasî partilerce de paylaşılması; (b) bendinde ise, siyasî partilerin, Türk Ulusunca

oluşturulan ortak dil ve kültürü dışlar biçimde başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek ya da yaymak yoluyla ülkede azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacını güdemeyecekleri öngörülmüştür.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin vatandaşları arasında etnik ya da diğer herhangi bir nedenle siyasal ve hukuksal ayrılık söz konusu değildir.

Anayasa'ya göre, ulus ve ülke bütünlüğü devletin en temel özelliği ve ilkesidir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti içinde birden fazla ulus olamaz. Yapısı yukarda belirlenen Türk Ulusu içinde değişik kökenli bireyler olabilir, ancak bunların hepsi tam eşit durumda Türkiye Cumhuriyeti vatandaşdır. Türk vatandaşlığı niteliğini değiştiren savlar, Anayasa'ya uygun değildir.

a- Sivasî Partiler Yasası Yönünden

Bu genel açıklamalardan sonra Siyasî Partiler Yasası'na aykırılık savları, yasa maddeleri itibariyle ve önceki bölümlerde açıklanan gerekçeler ışığında ayrı ayrı irdelenecektir.

aa- Siyasî Partiler Yasası'nın 78. Maddesi Yönünden

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, davalı Parti programında Türkiye'de Türklerden başka etnik gruplar arasında yer alan, kendi dili ve kültürüne sahip, ezme ve düşmanlaştırma faaliyetine tâbi tutulan ve üzerinde yasaklar bulunan bir Kürt halkı bulunduğunun ileri sürülmesinin, sınırlarımız içinde yaşayan Kürt kökenli yurttaşların Türk ulusu bütünlüğünden ayrı bir ulus oluşturduklarının ifade edilmesi anlamına geldiğini, böylece Siyasî Partiler Yasası'nın 78. maddesinin (a) bendine aykırı olarak nitelikleri Anayasa'da belirtilen Türk Devleti'nin ülkesi ve ulusuyla bölünmezliğine ve diline ilişkin hükümlerinin değiştirilmesi amacının güdüldüğünü ileri sürmüştür.

Dâvalı Parti ise, tüzük ve programlarında kamu düzenini bozucu, ulusal güvenliği tehlikeye düşürücü hiçbir hususun bulunmadığını belirtmiştir.

Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 3., 6. ve 14. maddelerini de somutlaştıran Siyasî Partiler Yasası'nın 78. maddesinin (a) bendinde, siyasî Partilerin, Türk Devleti'nin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne dair hükümlerini, egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğu ve bunun ancak, Anayasa'nın koyduğu esaslara göre yetkili organları eliyle kullanılabileceği esasını, Türk Milletine âit olan egemenliğin kullanılmasının belli bir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamayacağı veya hiçbir kimse veya organın, kaynağını Anayasa'dan almayan bir Devlet yetkisini kullanamayacağı hükmünü değiştirmek; Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek; dil, ırk, renk, din ve mezhep ayrımı yaratmak veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devlet düzeni kurmak amacını güdemeyecekleri hükme bağlanmıştır.

Davalı Parti'nin incelenen programında, emperyalizm, sermaye ve Türk ve Kürt gericiliği tarafından, Kürt halkını ezme, Türk ve Kürt halkını düşmanlaştırma faaliyetinin yürütüldüğü, Kürt halkı üzerinde yasaklamaların bulunduğunun ileri sürüldüğü, etnik milliyetlere tam özgürlük ve tam hak eşitliği verilmesi, Türk ve Kürtlerin eşit ve özgür birliğini güvenceye alan bir devlet biçimi istendiği, böylece de Türkiye Cumhuriyeti Devleti içinde Türk Ulusu bütünlüğünden ayrı, ırk esasına dayanan bir Kürt ulusunun varlığından söz edildiği anlaşılmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti, tek devlet, tek ulus niteliğiyle ve Misak-ı Millî sınırlarıyla tümlüğü sağlanan topraklarda kurulmuş, demokratik bir Devlettir. Türkiye'de Kürt kökenli yurttaşların

öbürlerinden hiçbir ayrılığı bulunmamaktadır. Yurttaşlar arasında bir ayrım varmış ya da yapılmış gibi gerçek dışı bir savla ortaya çıkmak, ayrımcılığı amaçlayan bir kışkırtıcılık, demokrasiyle bağdaşması olanaksız bir girişim, hattâ ırkçılıktır. Parti programındaki, ülkede Türk ve Kürt ayrımı yapıldığı izlenimini verecek anlatım biçimi, "Türk ve Kürt gericiliği... Kürtleri ezme, Türk ve Kürt işçi ve emekçilerini birbirine düşmanlaştırma faaliyetine son... Kürtler üzerindeki bütün yasakların kaldırılması... ..etnik ...milliyetlere ve dillere tam özgürlük ve tam hak eşitliği ... Türk ve Kürtlerin eşit ve özgür birliğini güvenceye alma.." istem ve önerileriyle sürmektedir. Oysa, ne Kürtleri ezme ve Türklerle düşmanlaştırma, ne de Kürtler üzerinde bir yasaklama faaliyeti vardır. Ülkenin her yeri her yurttaşındır. Türk Ulusu'nun tüm bireyleri her görevde, yasama, yargı ve yönetim organlarında görev alabilmekte ve özel yaşamlarında ana dillerini konuşabilmektedirler. Hiçbir yasaklama yoktur. Tüm bireyleri, her yönden eşit olan ulus yapısını, "etnik milliyetlere özgürlük ve hak eşitliği" istemleriyle gündeme getirmek, bir ulus içinde başka uluslar olduğunu söyleyip onun ayrılmasını istemekten başka şey değildir. Türkiye'de yalnız Kürtler yoktur, başka etnik kökenliler de vardır. Hepsisi de eşit ve güvence içindedirler. Anayasal, yasal düzenlemelerde ve uygulama alanında tek ayrılık ve farklılık gösterilemez. Gerçek durum bu iken, tersine savlar terör örgütlerine bahane ve sermaye olmakta ve konunun bilincinde olmayanlar eylemlere kalkışmaktadırlar.

Programın ilgili bölümlerinde şöyle denilmektedir :

"Emperyalizm, militarizm, gericilik, demokrasi düşmanlığı ve ilhak eğiliminin yoğunlaşmasıdır."

"Emperyalizm, kapitalizmin son ve ölümcül aşaması. dünya proleter devriminin arifesidir."

"Emperyalist savaşlara kesin olarak son verecek olansa, dünya devriminin zaferidir."

"Devrim-karşı devrimi getirerek ilerler."

"Kapitalist emperyalist sistem, çelişmelerin keskinleşmekte olduğu yeni bir köklü alt-üst oluşlar, savaşılar ve devrimler dönemine hızla yol alıyor ... Bu kesindir ve sorun işçi sınıfı ezilen halkların bu yeni döneme hazırlanmasıdır."

"Emek Partisi, Türkiye işçi sınıfı ve emekçilerin buna uygun hazırlanmasını , temel görevi bilir."

1985-95 yılları arasındaki halk hareketi; işçi sınıfı, kent emekçi tabakaları, Kürt halk hareketi ve zaman zaman katılan gençlik hareketinin toplamından oluşan bir hareketti."

"Türkiye işçi sınıfı, uluslararası burjuvazi ve dünya kapitalizmi karşısında yer alan uluslararası işçi sınıfının bir parçası ve emperyalist boyunduruk altında ezilen ulus ve halklar, onun başlıca müttefikidir."

"Türkiye işçi sınıfının örgütü ve emeğin sesi olan Emek Partisi, işçi sınıfının kurtuluşu mücadelesini, tek bir uluslararası işçi eylemi; halkların kurtuluşu mücadelesini, emperyalizme karşı yönetilmiş tek bir anti emperyalist eylem ve Türk işçi sınıfının mücadelesini, bu birleşik eylemin bir parçası olarak görür."

"Fabrikalarda, işyerlerinde, yerleşim alanlarında ve toplumsal örgütlerde, temsilcilerini anında görevden alma ilkesi üzerinde örgütlenmiş iktidar organlarına dayanan ve başka bir iktidar odağına olanak tanımayan demokratik bir halk devletidir."

Programının bütünü incelendiğinde, (f) bendinde yer alan "emperyalizm", "Kürtleri ezme", "Türk ve Kürt işçi ve emekçileri", "demokratikleşmiş devlet biçimi" gibi sözcüklerin ne anlama geldiği daha açıklıkla anlaşılmaktadır.

Partilerin amacı, gerçekleri saptırarak Devletin ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğünü bozmak değil, aksine bunu daha da pekiştirmek olmalıdır. Çünkü demokrasilerde ırk ayrımcılığı, bir siyasal partinin dayanağı, amacı ve ereği olamaz. Irk ayrımcılığının aracı durumuna düşen partinin varlığını sürdürmesi yasalar karşısında olanaksızdır. Devletin ülkesi ve ulusuyla birlikte bütünlüğünü koruması en doğal hakkı olup, kamu düzenini ve insan haklarını koruma yönünden de savsaklanmayacak görevidir.

Demokratik toplumlarda birey için öngörülen temel hak ve özgürlüklerin etnik gruplar için ulusal hakka dönüştürülmesi, bu şekilde devlet, ülke ve ulusu parçalama hak ve özgürlüğünden söz edilmesi olanaklı değildir.

Demokratik siyasal yaşamın vazgeçilmez ögesi olan siyasal partiler demokrasiye ters düşen, demokrasiyle bağdaşmayan, demokrasiyi güçsüz ve etkisiz düşürecek, toplumsal barışı yıkacak program düzenleyemez ve eylemlerde bulunamazlar. Hiçbir ayrılık bulunmayan ulusun içinde azınlık oluşturarak ülkeyi bölmek, bu amaçla etnik köken ayrımını kışkırtarak ulusun bireylerini, bölge halklarını birbirine düşman etmek, bir öneri ve çözüm değil, devleti yıkmaya yönelik bir planın uygulanması ve çözümsüzlüktür. Ulus bütünlüğü içinde kimi etnik grupları azınlık saymak ulusal bütünlüğü bozar. Emek Partisi, Kürt kökenli yurttaşları asılsız ve dayanaksız savlarla bölmeye yöneltmiştir. Demokrasi, demokratik hak ve özgürlüklerden yararlanarak yıkılamaz. Hakkı ve özgürlüğü kötüye kullanmaya engel olmak devletin görevidir. Partilerin de yapamayacakları şeyler vardır ve bunların başında devletin varlığıyla ülkenin ve ulusun birliğini bozmak gelir.

Bu nedenlerle, davalı Parti'nin programında "Türkler ve Kürtler" biçiminde bir ayrımın yapılması ve Ulus bütünlüğü içinde tam hak eşitliğine ve özgürlüğe kavuşması gereken, etnik kimliği olan ve baskı altında bulunan bir Kürt ulusunun bulunduğu ileri sürülmesi, Siyasî Partiler Yasası'nın 78. maddesinin (a) bendinde belirtilen "devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü" ilkesine açıkça aykırıdır.

bb- Siyasî Partiler Yasası'nın 81. Maddesi Yönünden

Başsavcılık, davalı Parti'nin programının (f) bendinde yer alan "...Kürtler üzerindeki bütün yasakların kaldırılması, ...etnik kültürlere, milliyetlere ve dillere tam özgürlük ve tam hak eşitliği..." sözleriyle, Siyasî Partiler Yasası'nın 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırı davranıldığını iddia etmiştir.

Davalı Parti ise savunmalarında, azınlık yaratmak niyetinde olmadıklarını, partilerinin hiçbir ayrım gözetmeden vatandaşların haklarının eşitliğini savunduklarını, "etnik kültürlere, milliyetlere ve dillere tam özgürlük ve tam hak eşitliği" dedikleri için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nca haklarında dava açıldığını ancak, iddiaların yerinde olmadığını ve davanın reddine karar verilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

Siyasî Partiler Yasası'nın "Azınlık yaratılmasının önlenmesi" başlıklı 81. maddesinin (a) bendinde, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde, niillî veya dinî kültür veya mezhep veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğu ileri sürülemeyeceği; (b) bendinde de, Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla azınlıklar yaratarak millet bütünlüğünün bozulması amacının güdülemeyeceği ve bu yolda faaliyette bulunulamayacağı hükme bağlanmıştır.

Ülkedeki etnik grupların dil ve kültürleri yasaklanmamıştır. Çeşitli kökenlerden gelen yurttaşlar kendi dil ve kültürlerine sahip bulunmakta, onları geliştirmektedir. Tarihi, dinî, gelenek ve görenekleri aynı olan, kültürleri güçlü biçimde ulusal kültürde yerini alan bir topluluğun bireyleri arasında ayrılığı gerektirecek düzeyde kültür ayrılığı olduğunu ileri sürmek ve ortak ulusal kültürü yadsıyıp dışlamak gerçeklerle bağdaşmaz.

Parti programının (f) bendindeki düzenlemeler ve "kültür, sanat, spor ve çevre sağlığı alanında" başlıklı 3. bölümünün (b) bendinin üçüncü fıkrasında yer alan "ülkede yaşayan ulusal kültürlerin ve dillerin, ortak ilerici halk kültürünün bir unsuru olarak özgürce gelişmesine destek ve tam güvence sağlanması" biçimindeki değerlendirmeler farklı ulus ve ulusal azınlıkların varlıklarının kabul edildiklerini göstermektedir. Bunlar birlikte ele alındığında, Türkiye Cumhuriyeti ülkesi üzerinde millî veya dinî kültür veya mezhep veya ırk veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunun söylendiği, Türk dilinden veya kültüründen başka dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak yoluyla azınlıklar yaratarak ulus bütünlüğünün bozulması amacının güdüldüğü anlaşılmaktadır.

Asırlardır birlikte yaşamış bir topluluğu, ırk temeline dayanan düşüncelerle ayrıma bağlı tutmak ve hepsini kapsayan ortak ulusal kültürü, dili ve kimliği yadsıyarak "Kürtler üzerindeki bütün yasakların kaldırılması, ... etnik kültürlere, milliyetlere ve dillere tam özgürlük ve tam hak eşitliği, Türk ve Kürtlerin eşit ve özgür birliği ..." değerlendirmelerini yapmak Siyasî Partiler Yasası'nın 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aşırılık oluşturur.

b- Uluslararası Sözleşmeler Yönünden

Davalı Parti savunmalarında, Türkiye'nin başta Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi olmak üzere kimi uluslararası sözleşmeleri kabul ettiğini, iç hukuk normu ile ulusalüstü norm arasında bir çatışma söz konusu olduğunda, ulusal mahkemelerin ulusalüstü normu doğrudan uygulaması gerektiğini, zira ulusalüstü insan hakları normlarının, iç hukuka üstün ve bağlayıcı normlar olduğunu ileri sürmüştür.

Cumhuriyet Başsavcılığı ise bu görüşün yerinde olmadığını, uluslararası belgelerle, andlaşma ve sözleşmelerin ülke ve ulus bütünlüğünü bozucu görüşlere yer vermediğini belirtmiştir.

Anayasa Mahkemesi, siyasî parti kapatma davalarında usulüne uygun biçimde yürürlüğe konulmuş uluslararası andlaşma kurallarını da gözetmektedir. Bu bağlamda kimi kararlarda, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne ve Avrupa Sosyal Haklar Temel Yasası'na yollamada bulunulmuştur. İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme kapsamındaki hak ve özgürlükler, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda da güvence altına alınmıştır. Öncelikle hakları kullanmanın, özgürlüklerden yararlanmanın sınırsız olmadığını vurgulayan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 29. ve 30. maddeleri, içerik olarak demokratik düzeni yıkıcı söz ve eylemlere karşı sınırlamalar getirilmesinin ve önlemler alınmasının dayanağını oluşturur.

Dâvalı Parti'nin savunmasında yer verdiği Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin hak ve özgürlüklerin sınırlanması ile ilgili 11. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

"Bu hakların kullanılması, demokratik bir toplulukta zarurî tedbirler mahiyetinde olarak millî güvenliğin, âmme emniyetinin, nizamı muhafazanın, suçun önlenmesinin, sağlığın ahlâkın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması için ve ancak kanunla tahdide tâbi tutulur.

Bu madde, bu hakların kullanılmasında idare, silâhlı kuvvetler veya zabıta mensuplarının muhik tahditler koymasına mani değildir."

Sözleşme'nin üzerinde durulması gereken 17. maddesi de şöyledir:

"Bu sözleşme hükümlerinden hiçbirisi bir devlete, topluluğa veya ferde, işbu sözleşmede tanınan hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya mezkûr sözleşmede derpiş edildiğinden daha geniş ölçüde tahditlere tâbi tutulmasını istihdaf eden bir faaliyete girişmeye veya harekette bulunmaya mâtuf herhangi bir hak sağladığı şeklinde tefsir olunamaz."

Davalı Parti'nin programı ile bunu destekleyen yazılı ve sözlü savunmalarında Türkiye Cumhuriyeti toprakları üzerinde yaşayan ayrı dili ve kültürü olan bir Kürt Ulusu'nun varlığı ileri sürülmektedir. Millî yapıya aykırı "milliyetler" savı, "etnik" sözcüğünün getirdiği ayrımcılık, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11. maddesinin ikinci fıkrasında geçen ulusal güvenlik ve düzenin korunması ilkesine aykırılık oluşturur.

Türkiye Cumhuriyeti'nin de taraf olduğu "Yeni Bir Avrupa İçin Paris Şartı" da ırkçılığı, etnik düşmanlığı ve terörizmi kınamış, ülke bütünlüğünü ve demokratik düzeni yıkmayı amaçlayan hareketlere girişen kişi, grup ve örgütlere karşı koruma ve kollama sorumluluğunu uluslararası bir çağrı olarak kabul etmiştir.

Demokrasi, hak ve özgürlüklerin güvenceye alındığı, çoğulcu, katılımcı bir kurallar ve kurumlar düzenidir. Nitekim Birleşmiş Milletler'e üye devletlerin katılmalarıyla 14-25 Haziran 1993 günlerinde, VİYANA'da gerçekleştirilen Dünya İslam Halkları Konferansı sonunda yayımlanan Deklerasyon'da da, kendi geleceğini belirleme hakkının, "Eşit Haklar" ilkesine uygun olarak ırk, din ve renk ayrımı gözetmeksizin ülkesine ait bütün insanları temsil eden bir hükümete sahip egemen ve bağımsız bir devletin, ülke bütünlüğünü ve siyasî birliğini, kısmî veya bütüncül biçimde parçalayarak herhangi bir eylemin desteklenmesi ve bu eyleme yetki verilmesi anlamında yorumlanamayacağı değerlendirmesi yer almıştır.

Görüldüğü gibi, uluslararası kurallar, devlet, ülke ve ulus bütünlüğünün bozulmasına olanak tanımamaktadır.

Demokrasilerde ırk ayrımcılığı, bir siyasal partinin dayanağı, amacı ve ereği olamaz. Irk ayrımcılığının aracı durumuna düşen partinin varlığını sürdürmesi yasalar karşısında olanaksızdır. Cumhuriyet Başsavcılığı'nın davalı Parti'nin programında kapatma nedeni olarak gördüğü hususlar, Anayasa'nın ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın önceki bölümlerde açıklanan kuralları karşısında Türkiye Cumhuriyeti için tehlike oluşturmaktadır. Böyle bir tehlike içinde bulunan devletin de, ülkesi ve ulusuyla bütünlüğünü koruması, en doğal hakkıdır.

Bu nedenlerle, davalı Parti'nin uluslararası andlaşma, sözleşme ve belgelere yönelik savları yerinde görülmemiştir.

Sonuç olarak, Emek Partisi'nin, Programındaki anlatımlar ve bunu doğrulayan savunma ve sözlü açıklamalarıyla, Türkiye'de hukuksal ve siyasal yönden ırka dayalı bir Türk ulusu kavramı ya da etnik kökene göre çoğunluk ve azınlık kavramları olmamasına karşın, farklı etnik ve soy kökenlerinden gelen bütün vatandaşların eşit haklarla yer aldığı Türk Ulusu'nu ırk esasına dayalı olarak "Türk ve Kürt" biçiminde ikiye böldüğü, böylece Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozucu bir konuma düştüğü; dil ve kültür konularını da, Türk Ulusu'nun ortak kültür ve dilini dışlar biçimde ayrı ulus ve devlet yaratma yolunda kullandığı; bunların yalnızca düşünce değil, yasaklanan sakıncalı eylemleri kışkırtma, katkı, destek niteliğinde olduğu; bu nedenlerle de anılan Parti'nin Anayasa'nın 2., 3., 14. ve 68. maddelerine ve Siyasî

Esas Sayısı:1996/1 (Siyasî Parti Kapatma)**Karar Sayısı:1997/1**

Partiler Yasası'nın yer alan 78. maddesinin (a) bendi ile 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırı davrandığı saptandığından, aynı Yasa'nın 101. maddesinin (a) ve (b) bentleri gereğince kapatılması gerekir.

VII- SONUÇ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 22.5.1996 günlü, 5P.83.Hz.1996/137 sayılı İddianamesiyle, Emek Partisi Programının, Anayasa'nın Başlangıç'ına, 2., 3., 14., 69. maddelerine ve Siyasî Partiler Yasası'nın 78. maddesinin (a) bendi ile 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırılığı savıyla davalı Parti'nin 2820 sayılı Yasa'nın 101. maddesinin (a) bendi gereğince kapatılması istenilmekle, gereği görüşülüp düşünüldü:

1- Programı, 2820 sayılı Siyasî Partiler Yasası'nın 78. maddesinin (a) bendi ile 81. maddesinin (a) ve (b) bentlerine aykırı olduğundan aynı Yasa'nın 101. maddesinin (a) bendi gereğince EMEK PARTİSİ'NİN KAPATILMASINA,

2- Parti'nin tüm mallarının 2820 sayılı Yasa'nın 107. maddesi gereğince Hazine'ye geçmesine,

3- Gereğinin yerine getirilmesi için karar örneğinin, 2820 sayılı Yasa'nın 107. maddesine göre Başbakanlığa ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine, 14.2.1997 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Yekta Güngör ÖZDEN

Üye
SelçukTÜZÜN

Üye
Ahmet N. SEZER

Üye
Samia AKBULUT

Üye
Haşim KILIÇ

Üye
Yalçın ACARGÜN

Üye
Mustafa BUMİN

Üye
Sacit ADALI

Üye
Ali HÜNER

Üye
Lütfi F. TUNCEL

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU